52 f 20

QUINTI HORATII FLACCI OPERA.

VOL. II.

J. Müller f:
Ex Num: in Thes: Christinae Reg: Aug:

LONDINI:
Proſtant apud GUL. SANDBY in vico dicto Fleetſtreet.
M DCC XLIX.

G.R.
III.
DIEU ET MON DROIT

QUINTI HORATII FLACCI SATYRARUM.

LIBER I.

SATYRA I.

QUI fit, Maecenas, ut nemo, quam ſibi ſortem
Seu Ratio dederit, ſeu Fors objecerit, illa
Contentus vivat; laudet diverſa ſequentes?
O fortunati mercatores, gravis annis
Miles ait, multo jam fractus membra labore.
Contra mercator, navim jactantibus Auſtris,
Militia eſt potior. quid enim? concurritur: horae
Momento cita mors venit, aut victoria laeta.
Agricolam laudat juris legumque peritus,
Sub galli cantum conſultor ubi oſtia pulſat.
Ille, datis vadibus, qui rure extractus in urbem eſt,
Solos felices viventes clamat in urbe.
Caetera de genere hoc (adeo ſunt multa) loquacem
Delaſſare valent Fabium. ne te morer, audi

Quo rem deducam. ſi quis Deus, en ego, dicat,
Jam faciam quod vultis: eris tu, qui modo miles,
Mercator; tu conſultus modo, ruſticus: hinc vos,
Vos hinc mutatis diſcedite partibus. eia,
Quid ſtatis? Nolint: atqui licet eſſe beatis.
Quid cauſae eſt, merito quin illis Jupiter ambas
Iractus buccas inflet, neque ſe fore poſthac
Tam facilem dicat, votis ut praebeat aurem?
Praeterea, ne ſic, ut qui jocularia, ridens
Percurram: (quanquam ridentem dicere verum
Quid vetat? ut pueris olim dant cruſtula blandi
Doctores, elementa velint ut diſcere prima.
Sed tamen amoto quaeramus ſeria ludo.)
Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
Perfidus hic caupo, miles, nautaeque, per omne
Audaces mare qui currunt, hac mente laborem
Seſe ferre, ſenes ut in otia tuta recedant,
Aiunt, cum ſibi ſint congeſta cibaria: ſicut
Parvula (nam exemplo eſt) magni formica laboris
Ore trahit quodcunque poteſt, atque addit acervo
Quem ſtruit, haud ignara ac non incauta futuri.
Quae, ſimul inverſum contriſtat Aquarius annum,
Non uſquam prorepit, et illis utitur ante
Quaeſitis ſapiens: cum te neque fervidus aeſtus
Demoveat lucro, neque hiems, ignis, mare, ferrum;
Nil obſtet tibi, dum ne ſit te ditior alter.
Quid juvat immenſum te argenti pondus et auri

Furtim

J.J. Müller sc.

Furtim defoſſa timidum deponere terra?
Quod ſi comminuas, vilem redigatur ad aſſem.
At, ni id fit, quid habet pulchri conſtructus acervus?
Millia frumenti tua triverit area centum;
Non tuus hoc capiet venter plus quam meus: ut ſi
Reticulum panis venales inter onuſto
Forte vehas humero; nihilo plus accipias quam
Qui nil portarit. vel dic, quid referat intra
Naturae fines viventi, jugera centum, an
Mille aret? At ſuave eſt ex magno tollere acervo.
Dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquas,
Cur tua plus laudes cumeris granaria noſtris?
Ut, tibi ſi ſit opus liquidi non amplius urna,
Vel cyatho; et dicas, Magno de flumine malim
Quam ex hoc fonticulo tantundem ſumere. eo fit,
Plenior ut ſi quos delectet copia juſto,
Cum ripa ſimul avulſos ferat Aufidus acer.
At qui tantuli eget, quanto eſt opus, is neque limo
Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in undis.
At bona pars hominum decepta cupidine falſo,
Nil ſatis eſt, inquit: quia tanti, quantum habeas, ſis.
Quid facias illi? jubeas miſerum eſſe, libenter
Quatinus id facit. ut quidam memoratur Athenis
Sordidus ac dives, populi contemnere voces
Sic ſolitus: Populus me ſibilat; at mihi plaudo
Ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in arca.
Tantalus a labris ſitiens fugientia captat

Flumina

Flumina — quid rides? mutato nomine, de te
Fabula narratur. congeſtis undique ſaccis
Indormis inhians, et tanquam parcere ſactis
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.
Neſcis quo valeat nummus, quem praebeat uſum?
Panis ematur, olus, vini ſextarius; adde,
Queis humana ſibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimem, nocteſque dieſque
Formidare malos fures, incendia, ſervos,
Ne te compilent fugientes; hoc juvat? horum
Semper ego optarim pauperrimus eſſe bonorum.
At ſi condoluit tentatum frigore corpus,
Aut alius caſus lecto te affixit; habes qui
Aſſideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
Suſcitet, ac reddat gnatis cariſque propinquis?
Non uxor ſalvum te vult, non filius; omnes
Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellae.
Miraris, cum tu argento poſt omnia ponas,
Si nemo praeſtat, quem non merearis, amorem?
Atqui cognatos nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis, ſervareque amicos;
Infelix operam perdas: ut ſi quis aſellum
In campo doceat parentem currere frenis.
Denique ſit finis quaerendi: cumque habeas plus,
Pauperiem metuas minus; et finire laborem
Incipias, parto quod avebas: nec facias quod
Umidius quidam (non longa eſt fabula) dives

Ut

Ut metiretur nummos, ita ſordidus, ut ſe
Non unquam ſervo melius veſtiret; ad uſque
Supremum tempus, ne ſe penuria victus
Opprimeret, metuebat: at hunc liberta ſecuri
Diviſit medium, fortiſſima Tyndaridarum.
Quid mi igitur ſuades? ut vivam Maenius? aut ſic
Ut Nomentanus? Pergis pugnantia ſecum
Frontibus adverſis componere. non ego avarum
Cum veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.
Eſt inter Tanaim quiddam, ſocerumque Viſelli:
Eſt modus in rebus; ſunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit conſiſtere rectum.
Illuc, unde abii, redeo. nemon' ut avarus
Se probet, ac potius laudet diverſa ſequentes?
Quodque aliena capella gerat diſtentius uber
Tabeſcat? neque ſe majori pauperiorum
Turbae comparet? hunc atque hunc ſuperare laboret?
Sic feſtinanti ſemper locupletior obſtat:
Ut cum carceribus miſſos rapit ungula currus;
Inſtat equis auriga ſuos vincentibus, illum
Praeteritum temnens extremos inter euntem.
Inde fit, ut raro, qui ſe vixiſſe beatum
Dicat, et exacto contentus tempore, vita
Cedat, uti conviva ſatur, reperire queamus.
Jam ſatis eſt: ne me Criſpini ſcrinia Lippi
Compilaſſe putes, verbum non amplius addam.

SATYRA

SATYRA II.

AMBUBAIARUM collegia, pharmacopolae,
Mendici, mimae, balatrones; hoc genus omne
Moeſtum ac ſolicitum eſt cantoris morte Tigelli:
Quippe benignus erat. contra hic, ne prodigus eſſe
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem depellere poſſit.
Hunc ſi perconteris, avi cur atque parentis
Praeclaram ingrata ſtringat malus ingluvie rem,
Omnia conductis coemens obſonia nummis;
Sordidus, atque animi quod parvi nolit haberi,
Reſpondet: laudatur ab his, culpatur ab illis.
Fufidius vappae famam timet ac nebulonis,
Dives agris, dives poſitis in fenore nummis.
Quinas hic capiti mercedes exſecat; atque
Quanto perditior quiſque eſt, tanto acrius urget:
Nomina ſectatur, modo ſumta veſte virili,
Sub patribus duris tironum. Maxime, quis non,
Jupiter, exclamat, ſimul atque audivit? At in ſe
Pro quaeſtu ſumtum facit. Hic? vix credere poſſis
Quam ſibi non ſit amicus: ita ut pater ille, Terenti
Fabula quem miſerum gnato vixiſſe fugato
Inducit, non ſe pejus cruciaverit atque hic.
Si quis nunc quaerat, Quo res haec pertinet? illuc:
Dum vitant ſtulti vitia, in contraria currunt.

Malthinus

Malthinus tunicis demiſſis ambulat; eſt qui
Inguen ad obſcoenum ſubductis uſque facetus:
Paſtillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.
Nil medium eſt. ſunt qui nolint tetigiſſe, niſi illas,
Quarum ſubſuta talos tegat inſtita veſte:
Contra, alius nullam, niſi olenti in fornice ſtantem.
Quidam notus homo cum exiret fornice; Macte
Virtute eſto, inquit ſententia dia Catonis.
Nam ſimul ac venas inflavit tetra libido;
Huc juvenes aequum eſt deſcendere, non alienas
Permolere uxores. Nolim laudarier, inquit,
Sic me, mirator cunni Cupiennius albi.
Audire eſt operae precium, procedere recte
Qui moechis non vultis, ut omni parte laborent;
Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
Atque haec rara, cadat dura inter ſaepe pericla.
Hic ſe praecipitem tecto dedit: ille flagellis
Ad mortem caeſus: fugiens hic decidit acrem
Praedonum in turbam: dedit hic pro corpore nummos:
Hunc perminxerunt calones: quin etiam illud
Accidit, ut cuidam teſtes caudamque ſalacem
Demeteret ferrum. jure omnes: Galba negabat.
Tutior at quanto merx eſt in claſſe ſecunda!
Libertinarum dico: Salluſtius in quas
Non minus inſanit quam qui moechatur. at hic ſi,
Qua res, qua ratio ſuaderet, quaque modeſte

Munifico

Munifico eſſe licet, vellet bonus atque benignus
Eſſe; daret quantum ſatis eſſet, nec ſibi damno
Dedecoriqúe foret. verum hoc ſe amplectitur uno;
Hoc amat, et laudat: matronam nullam ego tango.
Ut quondam Marſaeus amator Originis; ille,
Qui patrium mimae donat fundumque laremque,
Nil fuerit mi, inquit, cum uxoribus unquam alienis.
Verum eſt cum mimis, eſt cum meretricibus: unde
Fama malum gravius, quam res, trahit. an tibi abunde
Perſonam ſatis eſt, non illud, quidquid ubique
Officit, evitare? bonam deperdere famam,
Rem patris oblimare, malum eſt ubicunque. quid inter-
eſt in matrona, ancilla, peccesve togata?
Villius in Fauſta Sullae gener (hoc miſer uno
Nomine deceptus) poenas dedit uſque ſuperque
Quam ſatis eſt, pugnis caeſus, ferroque petitus,
Excluſus fore, cum Longarenus foret intus.
Huic ſi, mutonis verbis, mala tanta videnti
Diceret haec animus: quid vis tibi? nunquid
ego a te
Magno prognatum depoſco conſule cunnum,
Velatumque ſtola, mea cum conferbuit ira?
Quid reſponderet? Magno patre nata puella eſt.
At quanto meliora monet, pugnantiaque iſtis
Dives opis natura ſuae! tu ſi modo recte
Diſpenſare velis, ac non fugienda petendis
Immiſcere. tuo vitio, rerumne labores,

Nil

28

Nil referre putas? quare, ne poeniteat te,
Define matronas ſectarier: unde laboris
Plus haurire mali eſt, quam ex re decerpere fructus.
Nec magis huic inter niveos virideſque lapillos
(Sit licet hoc, Cerinthe, tuum) tenerum eſt femur, aut crus
Rectius; atque etiam melius perſaepe togatae.
Adde huc, quod mercem ſine fucis geſtat; aperte
Quod venale habet, oſtendit; nec, ſi quid honeſti eſt,
Jactat, habetque palam, quaerit quo turpia celet.
Regibus hic mos eſt; ubi equos mercantur, opertos
Inſpiciunt: ne, ſi facies (ut ſaepe) decora
Molli fulta pede eſt, emtorem inducat hiantem,
Quod pulchrae clunes, breve quod caput, ardua cervix.
Hoc illi recte. ne corporis optima lynceis
Contemplere oculis; Hypſaea caecior, illa
Quae mala ſunt, ſpectes. O crus, o brachia! Verum
Depygis, naſuta, brevi latere, ac pede longo eſt.
Matronae, praeter faciem, nil cernere poſſis,
Caetera, ni Catia eſt, demiſſa veſte tegentis.
Si interdicta petes, vallo circumdata, (nam te
Hoc facit inſanum) multae tibi tum officient res;
Cuſtodes, lectica, ciniflones, paraſitae,
Ad talos ſtola demiſſa, et circumdata palla:
Plurima, quae invideant pure apparere tibi rem.
Altera nil obſtat: Cois tibi pene videre eſt
Ut nudam; ne crure malo, ne ſit pede turpi:

Metiri

Metiri poſſis oculo latus. an tibi mavis
Inſidias fieri, preciumquc avellier, ante
Quam mercem oſtendi? Leporem venator, ut alta
In nive ſectatur, poſitum ſic tangere nolit:
Cantat, et apponit: Meus eſt amor huic ſimilis; nam
Tranſvolat in medio poſita, et fugientia captat.
Hiſcene verſiculis ſperas tibi poſſe dolores,
Atque aeſtus, curaſque graves, e pectore pelli?
Nonne, cupidinibus ſtatuat natura modum quem,
Quid latura, ſibi quid ſit dolitura negatum,
Quaerere plus prodeſt, et inane abſcindere ſoldo?
Num, tibi cum fauces urit ſitis, aurea quaeris
Pocula? num eſuriens faſtidis omnia praeter
Pavonem rhombumque? tument tibi cum inguina, num, ſi
Ancilla, aut verna eſt praeſto puer, impetus in quem
Continuo fiat, malis tentigine rumpi?
Non ego: namque parabilem amo venerem, facilemque.
Illam: poſt paulo, ſed pluris, ſi exierit vir,
Gallis: hanc, Philodemus ait, ſibi, quae neque magno
Stet precio, neque cunctetur, cum eſt juſſa, venire.
Candida rectaque ſit, munda hactenus, ut neque longa,
Nec magis alba velit, quam det natura, videri.
Haec ubi ſuppoſuit dextro corpus mihi laevum,
Ilia et Egeria eſt: do nomen quodlibet illi.

Nec

Nec vereor, ne, dum futuo vir rure recurrat;
Janua frangatur; latret canis; undique magno
Pulsa domus ſtrepitu reſonet; ne pallida lecto
Deſiliat mulier; miſeram ſe conſcia clamet;
Cruribus haec metuat, doti deprenſa, egomet mi.
Diſcincta tunica fugiendum eſt, ac pede nudo;
Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
Deprendi miſerum eſt: Fabio vel judice vincam.

SATYRA III.

OMNIBUS hoc vitium eſt cantoribus, inter amicos
Ut nunquam inducant animum cantare rogati;
Injuſſi nunquam deſiſtant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. Caeſar, qui cogere poſſet,
Si peteret per amicitiam patris, atque ſuam, non
Quidquam proficeret: ſi collibuiſſet, ab ovo
Uſque ad mala citaret, Io Bacchae, modo ſumma
Voce, modo hac, reſonat quae chordis quatuor ima.
Nil aequale homini fuit illi: ſaepe velut qui
Currebat fugiens hoſtem; perſaepe velut qui
Junonis ſacra ferret: habebat ſaepe ducentos,
Saepe decem ſervos: modo reges atque tetrarchas,
Omnia magna loquens; modo: Sit mihi menſa tripes, et
Concha ſalis puri, et toga, quae defendere frigus,

Quamvis craſſa, queat. decies centena dediſſes
Huic parco, paucis contento; quinque diebus
Nil erat in loculis. noctes vigilabat ad ipſum
Mane; diem totum ſtertebat. nil fuit unquam
Sic impar ſibi. nunc aliquis dicat mihi, Quid tua? Nullane habes vitia? Imo alia, et fortaſſe minora.
Maenius abſentem Novium cum carperet: Heus tu,
Quidam ait, ignoras te? an ut ignotum dare nobis
Verba putas? Egomet mi ignoſco, Maenius inquit.
Stultus et improbus hic amor eſt, dignuſque notari.
Cum tua praevideas oculis mala lippus inunctis;
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutam,
Quam aut aquila, aut ſerpens Epidaurius? at tibi contra
Evenit, inquirant vitia ut tua rurſus et illi.
Iracundior eſt paulo; minus aptus acutis
Naribus horum hominum; rideri poſſit, eo quod
Ruſticius tonſo toga defluit, et male laxus
In pede calceus haeret. at eſt bonus, ut melior vir
Non alius quiſquam; at tibi amicus; at ingenium ingens
Inculto latet hoc ſub corpore. denique teipſum
Concute, num qua tibi vitiorum inſeverit olim
Natura, aut etiam conſuetudo mala. namque
Neglectis urenda filix innaſcitur agris.
Illuc praevertamur, amatorem quod amicae
Turpia decipiunt caecum vitia, aut etiam ipſa haec
Delectant;

Delectant; veluti Balbinum polypus Agnae.
Vellem in amicitia ſic erraremus, et iſti
Errori nomen virtus poſuiſſet honeſtum.
At, pater ut gnati, ſic nos debemus, amici
Si quod ſit vitium, non faſtidire. ſtrabonem
Appellat paetum pater; et pullum, male parvus
Si cui filius eſt; ut abortivus fuit olim
Siſyphus: hunc varum, diſtortis cruribus; illum
Balbutit ſcaurum, pravis fultum male talis.
Parcius hic vivit; frugi dicatur: ineptus
Et jactantior hic paulo eſt; concinnus amicis
Poſtulat ut videatur: at eſt truculentior atque
Plus aequo liber; ſimplex fortiſque habeatur:
Caldior eſt; acres inter numeretur. opinor,
Haec res et jungit, junctos et ſervat amicos.
At nos virtutes ipſas invertimus, atque
Sincerum cupimus vas incruſtare. probus quis
Nobiſcum vivit, multum demiſſus homo: illi
Tardo, cognomen pingui damus: hic fugit omnes
Inſidias, nullique malo latus obdit apertum;
(Cum genus hoc inter vitae verſetur, ubi acris
Invidia, atque vigent ubi crimina) pro bene ſano
Ac non incauto, fictum aſtutumque vocamus.
Simplicior quis et eſt, (qualem me ſaepe libenter
Obtulerim tibi, Maecenas) ut forte legentem
Aut tacitum impellat, quovis ſermone moleſtus;
Communi ſenſu plane caret, inquimus. eheu

Quam temere in noſmet legem ſancimus iniquam!
Nam vitiis nemo ſine naſcitur: optimus ille eſt,
Qui minimis urgetur. amicus dulcis, ut aequum eſt,
Cum mea compenſet vitiis bona; pluribus hiſce
(Si modo plura mihi bona ſunt) inclinet, amari
Si volet: hac lege, in trutina ponetur eadem.
Qui ne tuberibus propriis offendat amicum
Poſtulat; ignoſcat verrucis illius. aequum eſt
Peccatis veniam poſcentem, reddere rurſus.

Denique, quatinus excidi penitus vitium irae,
Caetera item nequeunt ſtultis haerentia; cur non
Ponderibus moduliſque ſuis ratio utitur? ac, rea
Ut quaeque eſt, ita ſuppliciis delicta coercet?
Si quis eum ſervum, patinam qui tollere juſſus,
Semeſos piſces tepidumque ligurrierit jus,
In cruce ſuffigat; Labeone inſanior inter
Sanos dicatur. quanto hoc furioſius atque
Majus peccatum eſt? paulum deliquit amicus;
Quod niſi concedas, habeare inſuavis, acerbus:
Odiſti, et fugis, ut Druſonem debitor aeris;
Qui niſi, cum triſtes miſero venere Calendae,
Mercedem, aut nummos unde unde extricat, amaras,
Porrecto jugulo, hiſtorias, captivus ut, audit.
Comminxit lectum potus, menſave catillum
Evandri manibus tritum dejecit: ob hanc rem,
Aut poſitum ante mea quia pullum in parte catini
Suſtulit eſuriens, minus hoc jucundus amicus

Sit

Sit mihi? quid faciam, ſi furtum fecerit, aut ſi
Prodiderit commiſſa fide, ſponſumve negarit?
Queis paria eſſe fere placuit peccata, laborant,
Cum ventum ad verum eſt: ſenſus moreſque repugnant,
Atque ipſa utilitas, juſti prope mater et aequi.
Cum prorepſerunt primis animalia terris,
Mutum et turpe pecus, glandem atque cubilia propter
Unguibus et pugnis, dein fuſtibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quae poſt fabricaverat uſus:
Donec verba, quibus voces ſenſuſque notarent,
Nominaque invenere: dehinc abſiſtere bello,
Oppida coeperunt munire, et ponere leges,
Ne quis fur eſſet, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Cauſa: ſed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos, Venerem incertam rapientes, more ferarum,
Viribus editior caedebat, ut in grege taurus.
Jura inventa metu injuſti fateare neceſſe eſt,
Tempora ſi faſtoſque velis evolvere mundi.
Nec Natura poteſt juſto ſecernere iniquum,
Dividit ut bona diverſis, fugienda petendis:
Nec vincet ratio hoc, tantundem ut peccet, idemque,
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et qui nocturnus ſacra Divum legerit. adſit
Regula, peccatis quae poenas irroget aequas:

Ne ſcutica dignum horribili ſectere flagello.
Nam ut ferula caedas meritum majora ſubire
Verbera, non vereor; cum dicas eſſe pares res
Furta latrociniis, et magnis parva mineris
Falce reciſurum ſimili te, ſi tibi regnum
Permittant homines. ſi dives, qui ſapiens eſt,
Et ſutor bonus, et ſolus formoſus, et eſt rex;
Cur optas quod habes? Non noſti quid pater (inquit)
Chryſippus dicat: Sapiens crepidas ſibi nunquam
Nec ſoleas fecit: ſutor tamen eſt ſapiens. Qui?
Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen atque
Optimus eſt modulator: ut Alfenus vafer, omni
Abjecto inſtrumento artis, clauſaque taberna,
Sutor erat: ſapiens operis ſic optimus omnis
Eſt opifex, ſic rex ſolus. Vellunt tibi barbam
Laſcivi pueri; quos tu niſi fuſte coerces,
Urgeris turba circum te ſtante, miſerque,
Rumperis, et latras, magnorum maxime regum.
Ne longum faciam: dum tu quadrante lavatum
Rex ibis, neque te quiſquam ſtipator, ineptum
Praeter Criſpinum, ſectabitur; et mihi dulces
Ignoſcent, ſi quid peccavero ſtultus, amici,
Inque vicem illorum patiar delicta libenter;
Privatuſque magis vivam te rege beatus.

SATYRA

SATYRA IV.

EUPOLIS, atque Cratinus, Ariſtophaneſque poetae,
Atque alii, quorum comoedia priſca virorum eſt,
Si quis erat dignus deſcribi, quod malus, aut fur,
Quod moechus foret, aut ſicarius, aut alioqui
Famoſus; multa cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet Lucilius, hoſce ſecutus,
Mutatis tantum pedibus numeriſque; facetus,
Emunctae naris, durus componere verſus:
Nam fuit hoc vitioſus; in hora ſaepe ducentos,
Ut magnum, verſus dictabat ſtans pede in uno.
Cum fluceret lutulentus, erat quod tollere velles:
Garrulus, atque piger ſcribendi ferre laborem;
Scribendi recte: nam ut multum, nil moror. ecce
Criſpinus minimo me provocat: Accipe, ſi vis,
Accipe jam tabulas: detur nobis locus, hora,
Cuſtodes: videamus uter plus ſcribere poſſit.
Di bene fecerunt, inopis me quodque puſilli
Finxerunt animi, raro et perpauca loquentis:
At tu concluſas hircinis follibus auras,
Uſque laborantes dum ferrum molliat ignis,
Ut mavis, imitare. beatus Fannius, ultro
Delatis capſis et imagine: cum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem,

Quod ſunt quos genus hoc minime juvat; utpote plures
Culpari dignos. quem vis media erue turba;
Aut ob avaritiam, aut miſera ambitione laborat.
Hic nuptarum inſanit amoribus, hic puerorum:
Hunc capit argenti ſplendor: ſtupet Albius aere:
Hic mutat merces ſurgente a ſole, ad eum quo
Veſpertina tepet regio: quin per mala praeceps
Fertur, uti pulvis collectus turbine; ne quid
Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
Omnes hi metuunt verſus, odere poetas.
Foenum habet in cornu; longe fuge: dummodo riſum
Excutiat ſibi, non hic cuiquam parcet amico:
Et quodcunque ſemel chartis illeverit, omnes
Geſtiet a furno redeuntes ſcire, lacuque,
Et pueros et anus. Agedum, pauca accipe contra.
Primum ego me illorum, dederim quibus eſſe poetas,
Excerpam numero: neque enim concludere verſum
Dixeris eſſe ſatis; neque ſi quis ſcribat, uti nos,
Sermoni propiora, putes hunc eſſe poetam.
Ingenium cui ſit, cui mens divinior, atque os
Magna ſonaturum, des nominis hujus honorem.
Idcirco quidam comoedia, necne, poema
Eſſet, quaeſivere: quod acer ſpiritus ac vis

Nec

Nec verbis nec rebus ineſt; niſi quod pede certo
Differt ſermoni, ſermo merus. At pater ardens
Saevit, quod meretrice nepos inſanus amica
Filius, uxorem grandi cum dote recuſet;
Ebrius et (magnum quod dedecus) ambulet ante
Noctem cum facibus. Numquid Pomponius iſtis
Audiret leviora, pater ſi viveret? ergo
Non ſatis eſt puris verſum perſcribere verbis;
Quem ſi diſſolvas, quivis ſtomachetur eodem
Quo perſonatus pacto pater. his, ego quae nunc,
Olim quae ſcripſit Lucilius, eripias ſi
Tempora certa, modoſque, et, quod prius ordine verbum eſt,
Poſterius facias, praeponens ultima primis;
Non, (ut ſi ſolvas, *Poſtquam diſcordia tetra*
Belli ferratos poſtes portaſque refregit;)
Invenias etiam diſjecti membra poetae.
Hactenus haec; alias, juſtum ſit necne poema:
Nunc illud tantum quaeram, meritone tibi ſit
Suſpectum genus hoc ſcribendi. Sulcius acer
Ambulat, et Caprius, rauci male, cumque libellis;
Magnus uterque timor latronibus: at bene ſi quis
Et puris vivat manibus; contemnat utrumque.
Ut ſis tu ſimilis Coeli Byrrhique latronum;
Non ego ſim Capri neque Sulci: cur metuas me?
Nulla taberna meos habeat neque pila libellos,
Queis manus inſudet vulgi, Hermogeniſque Tigelli.

Non

Non recito cuiquam, nisi amicis, idque coactus;
Non ubivis, coramve quibuslibet. in medio qui
Scripta foro recitent, sunt multi; quique lavantes:
Suave locus voci resonat conclusus. inanes
Hoc juvat, haud illud quaerentes, num sine sensu,
Tempore num faciant alieno. Laedere gaudes,
Inquit, et hoc studio pravus facis. Unde petitum
Hoc in me jacis? est auctor quis denique eorum
Vixi cum quibus? absentem qui rodit amicum;
Qui non defendit, alio culpante, solutos
Qui captat risus hominum, famamque dicacis;
Fingere qui non visa potest; commissa tacere
Qui nequit; hic niger est: hunc tu, Romane, caveto.
Saepe tribus lectis videas coenare quaternos;
E quibus unus avet quavis aspergere cunctos,
Praeter eum qui praebet aquam; post, hunc quoque potus,
Condita cum verax aperit praecordia Liber.
Hic tibi comis, et urbanus, liberque videtur,
Infesto nigris: ego, si risi, quod ineptus
Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,
Lividus et mordax videor tibi? mentio si qua
De Capitolini furtis injecta Petilli
Te coram fuerit; defendas, ut tuus est mos:
Me Capitolinus convictore usus amicoque
A puero est, causaque mea permulta rogatus
Fecit;

Fecit; et incolumis lector quod vivit in Urbe:
Sed tamen admiror, quo pacto judicium illud
Fugerit. Hic nigrae succus loliginis, haec est
Aerugo mera: quod vitium procul abfore chartis,
Atque animo prius, ut si quid promittere de me
Possum aliud, vere promitto. liberius si
Dixero quid, si forte jocosius, hoc mihi juris
Cum venia dabis. insuevit pater optimus hoc me,
Ut fugerem exemplis vitiorum quaeque notando.
Cum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo quod mi ipse parasset:
Nonne vides, Albi ut male vivat filius? utque
Barrus inops? magnum documentum, ne patriam rem
Perdere quis velit. a turpi meretricis amore
Cum deterreret: Sectani dissimilis sis.
Ne sequerer moechas, concessa cum venere uti
Possem: Deprensi non bella est fama Treboni,
Aiebat. sapiens, vitatu quidque petitu
Sit melius, causas reddet tibi: mi satis est, si
Traditum ab antiquis morem servare, tuamque,
Dum custodis eges, vitam famamque tueri
Incolumem possim: simul ac duraverit aetas
Membra animumque tuum, nabis fine cortice. Sic me
Formabat puerum dictis: et sive jubebat
Ut facerem quid; Habes auctorem, quo facias hoc;
Unum ex judicibus selectis objiciebat:
Sive vetabat; An hoc inhonestum et inutile factu,

Necne

Necne ſit, addubites, flagret rumore malo cum
Hic atque ille? Avidos vicinum funus ut aegros
Exanimat, mortiſque metu ſibi parcere cogit:
Sic teneros animos aliena opprobria ſaepe
Abſterrent vitiis. ex hoc ego ſanus ab illis,
Perniciem quaecunque ferunt: mediocribus, et queis
Ignoſcas, vitiis teneor. fortaſſis et iſtinc
Largiter abſtulerit longa aetas, liber amicus,
Conſilium proprium. neque enim, cum lectulus, aut me
Porticus excepit, deſum mihi: Rectius hoc eſt:
Hoc faciens vivam melius: ſic dulcis amicis
Occurram: hoc quidam non belle: numquid ego illi
Imprudens olim faciam ſimile? Haec ego mecum
Compreſſis agito labris. ubi quid datur oti,
Illudo chartis. hoc eſt mediocribus illis:
Ex vitiis unum: cui ſi concedere nolis,
Multa poetarum veniat manus, auxilio quae
Sit mihi: (nam multo plures ſumus) ac veluti te
Judaei, cogemus in hanc concedere turbam.

SATYRA V.

EGRESSUM magna me accepit Aricia Roma
Hoſpitio modico: rhetor comes Heliodorus,
Graecorum longe doctiſſimus: inde Forum Appi,
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.

Hoc

Hoc iter ignavi divisimus, altius ac nos
Praecinctis unum: minus est gravis Appia tardis.
Hic ego, propter aquam, quod erat deterrima, ventri
Indico bellum, coenantes haud animo aequo
Expectans comites. jam nox inducere terris
Umbras, et coelo diffundere signa parabat.
Tum pueri nautis, pueris convicia nautae
Ingerere. Huc appelle. trecentos inseris: ohe
Jam satis est. Dum aes exigitur, dum mula ligatur,
Tota abit hora. mali culices, ranaeque palustres
Avertunt somnos. absentem ut cantat amicam
Multa prolutus vappa nauta, atque viator
Certatim: tandem fessus dormire viator
Incipit; ac missae pastum retinacula mulae
Nauta piger saxo religat, stertitque supinus.
Jamque dies aderat, cum nil procedere lintrem
Sentimus: donec cerebrosus prosilit unus,
Ac mulae nautaeque caput lumbosque saligno
Fuste dolat. quarta vix demum exponimur hora.
Ora manusque tua lavimus, Feronia, lympha.
Millia tum pransi tria repimus; atque subimus
Impositum saxis late candentibus Anxur.
Huc venturus erat Maecenas, optimus atque
Cocceius, missi magnis de rebus uterque
Legati; aversos soliti componere amicos.
Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere. interea Maecenas advenit, atque

Cocceius,

Cocceius, Capitoque simul Fonteius, ad unguem
Factus homo; Antoni, non ut magis alter, amicus.
Fundos Aufidio Lusco praetore libenter
Linquimus, insani ridentes praemia scribae,
Praetextam, et latum clavum, prunaeque batillum.
In Mamurrarum lassi deinde urbe manemus,
Murena praebente domum, Capitone culinam.
Postera lux oritur multo gratissima: namque
Plotius et Varius Sinuessae, Virgiliusque
Occurrunt, animae, quales neque candidiores
Terra tulit, neque queis me sit devinctior alter.
O qui complexus, et gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim jucundo sanus amico.
Proxima Campano ponti quae villula, tectum
Praebuit; et parochi, quae debent, ligna salemque.
Hinc muli Capuae clitellas tempore ponunt.
Lusum it Maecenas, dormitum ego Virgiliusque:
Namque pila lippis inimicum et ludere crudis.
Hinc nos Coccei recipit plenissima villa,
Quae super est Caudi cauponas. nunc mihi paucis
Sarmenti scurrae pugnam Messique Cicirri,
Musa, velim memores; et quo patre natus uterque
Contulerit lites. Messi clarum genus — Osci:
Sarmenti domina exstat: ab his majoribus orti
Ad pugnam venere. prior Sarmentus; Equi te
Esse feri similem dico. Ridemus: et ipse
Messius, Accipio: caput et movet. O! tua cornu

Ni

Ni foret exſecto frons, inquit, quid faceres; cum
Sic mutilus minitaris? at illi foeda cicatrix
Setoſam laevi frontem turpaverat oris.
Campanum in morbum, in faciem permulta jocatus,
Paſtorem ſaltaret uti Cyclopa, rogabat:
Nil illi larva aut tragicis opus eſſe cothurnis.
Multa Cicirrus ad haec: Donaſſet jamne catenam
Ex voto Laribus, quaerebat: ſcriba quod eſſet,
Deterius nihilo dominae jus eſſe. rogabat
Denique, cur unquam fugiſſet, cui ſatis una
Farris libra foret, gracili ſic, tamque puſillo.
Prorſus jucunde coenam produximus illam.
Tendimus hinc recta Beneventum, ubi ſedulus hoſpes
Pene arſit, macros dum turdos verſat in igne.
Nam vaga per veterem dilapſo flamma culinam
Vulcano, ſummum properabat lambere tectum.
Convivas avidos coenam, ſervoſque timentes
Tum rapere, atque omnes reſtinguere velle videres.
Incipit ex illo montes Appulia notos
Oſtentare mihi, quos torret Atabulus: et quos
Nunquam erepſemus, niſi nos vicina Trivici
Villa recepiſſet, lacrymoſo non ſine fumo;
Udos cum foliis ramos urente camino.
Hic ego mendacem ſtultiſſimus uſque puellam
Ad mediam noctem exſpecto: ſomnus tamen aufert
Intentum Veneri: tum immundo ſomnia viſu

Nocturnam

Nocturnam veſtem maculant, ventremque ſupinum.
Quatuor hinc rapimur viginti et millia rhedis,
Manſuri oppidulo, quod verſu dicere non eſt,
Signis perfacile eſt. venit viliſſima rerum
Hic aqua; ſed panis longe pulcherrimus, ultra
Callidus ut ſoleat humeris portare viator;
Nam Canuſi lapidoſus: aquae non ditior urna;
Qui locus a forti Diomede eſt conditus olim.
Flentibus hinc Varius diſcedit moeſtus amicis.
Inde Rubos feſſi pervenimus; utpote longum
Carpentes iter, et factum corruptius imbri.
Poſtera tempeſtas melior, via pejor, aduſque
Bari moenia piſcoſi. dehinc Gnatia lymphis
Iratis exſtructa dedit riſuſque jocoſque;
Dum flamma fine, thura liqueſcere limine ſacro
Perſuadere cupit. credat Judaeus Apella,
Non ego. namque Deos didici ſecurum agere aevum;
Nec, ſi quid miri faciat Natura, Deos id
Triſtes ex alto coeli demittere tecto.
Brunduſium longae finis chartaeque viaeque eſt.

SATYRA VI.

NON, quia, Maecenas, Lydorum quidquid Etruſcos
Incoluit fines, nemo generoſior eſt te:
Nec quod avus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim

Olim qui magnis legionibus imperitarint;
Ut plerique ſolent, naſo ſuſpendis adunco
Ignotos, ut me libertino patre natum:
Cum referre negas, quali ſit quiſque parente
Natus, dum ingenuus. perſuades hoc tibi vere,
Ante poteſtatem Tulli, atque ignobile regnum,
Multos ſaepe viros nullis majoribus ortos
Et vixiſſe probos, amplis et honoribus auctos:
Contra, Laevinum, Valeri genus, unde Superbus
Tarquinius regno pulſus fugit, unius aſſis
Non unquam precio pluris licuiſſe, notante
Judice, quem noſti, populo; qui ſtultus honores
Saepe dat indignis, et famae ſervit ineptus;
Qui ſtupet in titulis et imaginibus. quid oportet
Nos facere, a vulgo longe longeque remotos?
Namque eſto; populus Laevino mallet honorem
Quam Decio mandare novo; cenſorque moveret
Appius, ingenuo ſi non eſſem patre natus;
Vel merito, quoniam in propria non pelle quieſſem.
Sed fulgente trahit conſtrictos gloria curru
Non minus ignotos generoſis. quo tibi, Tulli,
Sumere depoſitum clavum, fierique tribuno?
Invidia accrevit, privato quae minor eſſet.
Nam ut quiſque inſanus nigris medium impediit crus
Pellibus, et latum demiſit pectore clavum;
Audit continuo; Quis homo hic eſt? quo patre natus?

Ut ſi qui aegrotet quo morbo Barrus, haberi
Et cupiat formoſus; eat quacunque, puellis
Injiciat curam quaerendi ſingula; quali
Sit facie, ſura, quali pede, dente, capillo:
Sic qui promittit cives, Urbem ſibi curae,
Imperium fore, et Italiam, et delubra Deorum;
Quo patre ſit natus, num ignota matre inhoneſtus,
Omnes mortales curare et quaerere cogit.
Tune Syri, Damae, aut Dionyſi filius, audes
Dejicere e ſaxo cives, aut tradere Cadmo?
At Novius collega gradu poſt me ſedet uno:
Namque eſt ille, pater quod erat meus. Hoc tibi Paulus,
Et Meſſala videris? at hic, ſi ploſtra ducenta,
Concurrantque foro tria funera, magna ſonabit
Cornua quod vincatque tubas: ſaltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum;
Quem rodunt omnes libertino patre natum,
Nunc, quia, Maecenas, tibi ſim convictor; at olim,
Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
Diſſimile hoc illi eſt: quia non, ut forſit honorem
Jure mihi invideat quivis, ita te quoque amicum;
Praeſertim cautum dignos aſſumere, prava
Ambitione procul. felicem dicere non hoc
Me poſſum, caſu quod te ſortitus amicum:
Nulla etenim tibi me fors obtulit. optimus olim
Virgilius, poſt hunc Varius, dixere quid eſſem.

Ut veni coram; ſingultim pauca locutus,
(Infans namque pudor prohibebat plura profari)
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo,
Sed, quod eram, narro: reſpondes (ut tuus eſt mos)
Pauca: abeo: et revocas nono poſt menſe, jubeſque
Eſſe in amicorum numero. magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi ſecernis honeſtum,
Non patre praeclaro, ſed vita et pectore puro.
Atqui ſi vitiis mediocribus ac mea paucis
Mendoſa eſt natura, alioqui recta; (velut ſi
Egregio inſperſos reprendas corpore naevos)
Si neque avaritiam, neque ſordes, ac mala luſtra
Objiciet vere quiſquam mihi; purus et inſons,
(Ut me collaudem) ſi et vivo carus amicis;
Cauſa fuit pater his: qui macro pauper agello
Noluit in Flavi ludum me mittere; magni
Quo pueri magnis e centurionibus orti,
Laevo ſuſpenſi loculos tabulamque lacerto,
Ibant octonis referentes Idibus aera;
Sed puerum eſt auſus Romam portare, docendum
Artes, quas doceat quivis eques atque ſenator
Semet prognatos. veſtem, ſervoſque ſequentes
In magno ut populo ſi quis vidiſſet; avita
Ex re praeberi ſumtus mihi crederet illos.
Ipſe mihi cuſtos incorruptiſſimus omnes
Circum doctores aderat. quid multa? pudicum

(Qui primus virtutis honos) ſervavit ab omni
Non ſolum facto, verum opprobrio quoque turpi:
Nec timuit ſibi ne vitio quis verteret, olim
Si praeco parvas, aut (ut fuit ipſe) coactor
Mercedes ſequerer; neque ego eſſem queſtus. ob hoc nunc
Laus illi debetur, et a me gratia major.
Nil me poeniteat ſanum patris hujus: eoque
Non, ut magna dolo factum negat eſſe ſuo pars,
Quod non ingenuos habeat claroſque parentes,
Sic me defendam. longe mea diſcrepat iſtis
Et vox et ratio. nam ſi natura juberet
A certis annis aevum remeare peractum,
Atque alios legere ad faſtum quoſcunque parentes
Optaret ſibi quiſque: meis contentus, honeſtos
Faſcibus et ſellis nollem mihi ſumere; demens
Judicio vulgi, ſanus fortaſſe tuo; quod
Nollem onus, haud unquam ſolitus, portare moleſtum.
Nam mihi continuo major quaerenda foret res,
Atque ſalutandi plures; ducendus et unus
Et comes alter, uti ne ſolus ruſve peregreve
Exirem; plures calones atque caballi
Paſcendi; ducenda petorrita. nunc mihi curto
Ire licet mulo, vel, ſi libet, uſque Tarentum;
Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques armos.
Objiciet nemo ſordes mihi, quas tibi, Tulli,

Cum

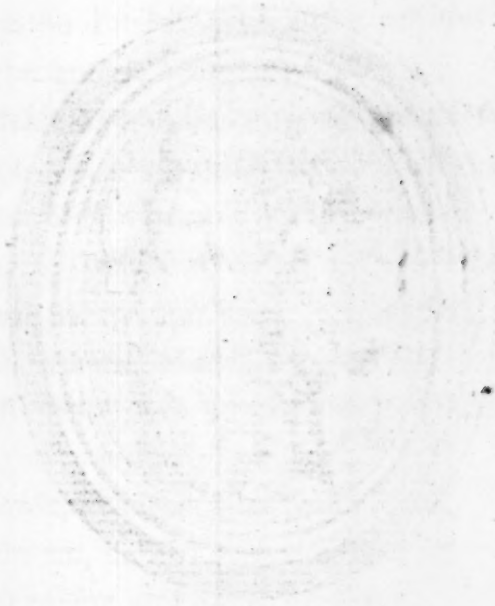

Cum Tiburte via praetorem quinque ſequuntur
Te pueri, laſanum portantes oenophorumque.
Hoc ego commodius, quam tu, praeclare ſenator,
Millibus atque aliis vivo. quacunque libido eſt,
Incedo ſolus: percontor quanti olus, ac far:
Fallacem Circum, veſpertinumque pererro
Saepe forum: aſſiſto divinis: inde domum me
Ad porri et ciceris refero laganique catinum.
Coena miniſtratur pueris tribus: et lapis albus
Pocula cum cyatho duo ſuſtinet: adſtat echinus
Vilis, cum patera guttus, Campana ſupellex.
Deinde eo dormitum; non ſolicitus, mihi quod cras
Surgendum ſit mane, obeundus Marſya, qui ſe
Vultum ferre negat Noviorum poſſe minoris.
Ad quartam jaceo: poſt hanc vagor, aut ego lecto,
Aut ſcripto quod me tacitum juvet. ungor olivo,
Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
Aſt ubi me feſſum ſol acrior ire lavatum
Admonuit, fugio rabioſi tempora ſigni.
Pranſus non avide, quantum interpellet inani
Ventre diem durare, domeſticus otior. haec eſt
Vita ſolutorum miſera ambitione gravique.
His me conſolor, victurum ſuavius, ac ſi
Quaeſtor avus, pater atque meus patruuſque fuiſſent.

SATYRA VII.

PROSCRIPTI Regis Rupili pus atque venenum
Hybrida quo pacto ſit Perſius ultus, opinor
Omnibus et lippis notum et tonſoribus eſſe.
Perſius hic permagna negotia dives habebat
Clazomenis, etiam lites cum Rege moleſtas;
Durus homo, atque odio qui poſſet vincere Regem;
Confidens, tumidus, adeo ſermonis amari,
Siſennas, Barros ut equis praecurreret albis.
Ad Regem redeo. poſtquam nihil inter utrumque
Convenit; (hoc etenim ſunt omnes jure moleſti,
Quo fortes, quibus adverſum bellum incidit. inter
Hectora Priamiden, animoſum atque inter Achillem
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors;
Non aliam ob cauſam, niſi quod virtus in utroque
Summa fuit. duo ſi diſcordia vexet inertes;
Aut ſi diſparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glauco; diſcedat pigrior, ultro
Muneribus miſſis) Bruto praetore tenente
Ditem Aſiam, Rupili et Perſi par pugnat; uti non
Compoſitus melius cum Bitho Bacchius. in jus
Acres procurrunt; magnum ſpectaculum uterque.
Perſius exponit cauſam; ridetur ab omni
Conventu; laudat Brutum, laudatque cohortem;
Solem Aſiae Brutum appellat, ſtellaſque ſalubres

Appellat

Appellat comites, excepto Rege: Canem illum,
Inviſum agricolis ſidus, veniſſe: ruebat
Flumen ut hibernum, fertur quo rara ſecuris.
Tum Praeneſtinus ſalſo multoque fluenti,
Expreſſa arbuſto regerit convicia, durus
Vindemiator, et invictus, cui ſaepe viator
Ceſſiſſet, magna compellans voce cucullum.
At Graecus, poſtquam eſt Italo perfuſus aceto,
Perſius, exclamat: Per magnos, Brute, Deos te
Oro, qui reges conſueris tollere, cur non
Hunc Regem jugulas? operum hoc, mihi crede, tuorum eſt.

SATYRA VIII.

OLIM truncus eram ficulnus, inutile lignum:
Cum faber incertus ſcamnum faceretne Priapum,
Maluit eſſe Deum. Deus inde ego, furum aviumque
Maxima formido: nam fures dextra coercet,
Obſcoenoque ruber porrectus ab inguine palus:
Aſt importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis conſidere in hortis.
Huc prius anguſtis ejecta cadavera cellis
Conſervus vili portanda locabat in arca.
Hoc miſerae plebi ſtabat commune ſepulcrum,
Pantolabo ſcurrae, Nomentanoque nepoti.

Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Hic dabat; heredes monumentum ne ſequeretur.
Nunc licet Eſquiliis habitare ſalubribus, atque
Aggere in aprico ſpatiari; quo modo triſtes
Albis informem ſpectabant oſſibus agrum:
Cum mihi non tantum fureſque, feraeque ſüetae
Hunc vexare locum, curae ſunt atque labori,
Quantum carminibus quae verſant atque venenis
Humanos animos. has nullo perdere poſſum
Nec prohibere modo, ſimul ac vaga luna decorum
Protulit os, quin oſſa legant, herbaſque nocentes.
Vidi egomet nigra ſuccinctam vadere palla
Canidiam, pedibus nudis, paſſoque capillo,
Cum Sagana majore ululantem. pallor utraſque
Fecerat horrendas aſpectu. ſcalpere terram
Unguibus, et pullam divellere mordicus agnam
Coeperunt. cruor in foſſam confuſus, ut inde
Manes elicerent, animas reſponſa daturas.
Lanea et effigies erat, altera cerea: major
Lanea, quae poenis compeſceret inferiorem.
Cerea ſuppliciter ſtabat, ſervilibus, utque
Jam peritura, modis. Hecaten vocat altera, ſaevam
Altera Tiſiphonen. ſerpentes, atque videres
Infernas errare canes; lunamque rubentem,
Ne foret his teſtis, poſt magna latere ſepulcra.
Mentior at ſi quid, merdis caput inquiner albis
Corvorum; atque in me veniant mictum atque
cacatum

Julius, et fragilis Pediatia, furque Voranus.
Singula quid memorem? quo pacto alterna loquentes
Umbrae cum Sagana reſonarent triſte et acutum?
Utque lupi barbam variae cum dente colubrae
Abdiderint furtim terris, et imagine cerea
Largior arſerit ignis? et ut non teſtis inultus
Horruerim voces Furiarum et facta duarum?
Nam, diſploſa ſonat quantum veſica, pepedi
Diffiſſa nate ficus. at illae currere in Urbem:
Canidiae dentes, altum Saganae caliendrum
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
Vincula, cum magno riſuque jocoque videres.

SATYRA IX.

IBAM forte via Sacra, ſicut meus eſt mos,
Neſcio quid meditans nugarum, et totus in illis.
Accurrit quidam notus mihi nomine tantum;
Arreptaque manu, Quid agis, dulciſſime rerum?
Suaviter, ut nunc eſt, inquam; et cupio omnia quae vis.
Cum aſſectaretur; Numquid vis? occupo. at ille.
Noris nos, inquit: docti ſumus. Hic ego, Pluris
Hoc, inquam, mihi eris. Miſere diſcedere quaerens,
Ire modo ocius, interdum conſiſtere, in aurem
Dicere neſcio quid puero. cum ſudor ad imos

Manaret talos; O te, Bollane, cerebri
Felicem, aiebam tacitus. cum quidlibet ille
Garriret, vicos, urbem laudaret; ut illi
Nil reſpondebam; Miſere cupis, inquit, abire:
Jamdudum video: ſed nil agis: uſque tenebo:
Perſequar hinc, quo nunc iter eſt tibi? Nil opus eſt te
Circumagi: quendam volo viſere non tibi notum:
Trans Tiberim longe cubat is, prope Caeſaris hortos.
Nil habeo quod agam, et non ſum piger; uſque ſequar te.
Demitto auriculas, ut iniquae mentis aſellus,
Cum gravius dorſo ſubiit onus. incipit ille:
Si bene me novi, non Viſcum pluris amicum,
Non Varium facies; nam quis me ſcribere plures
Aut citius poſſit verſus? quis membra movere
Mollius? invideat quod et Hermogenes, ego canto.
Interpellandi locus hic erat: Eſt tibi mater,
Cognati, queis te ſalvo eſt opus? Haud mihi quiſquam:
Omnes compoſui. Felices! nunc ego reſto.
Confice: namque inſtat fatum mihi triſte, Sabella
Quod puero cecinit divina mota anus urna:
Hunc neque dira venena, nec hoſticus auferet enſis,
Nec laterum dolor, aut tuſſis, nec tarda podagra;
Garrulus hunc quando conſumet cunque: loquaces,
Si ſapiat, vitet, ſimul atque adoleverit aetas.

Ventum

Ventum erat ad Veſtae, quarta jam parte diei
Praeterita: et caſu tunc reſpondere vadato
Debebat; quod ni feciſſet, perdere litem.
Si me amas, inquit, paulum hic ades. Inteream, ſi
Aut valeo ſtare, aut novi civilia jura:
Et propero quo ſcis. Dubius ſum, quid faciam, inquit;
Tene relinquam, an rem. Me ſodes. Non faciam, ille;
Et praecedere coepit. ego (ut contendere durum eſt
Cum victore) ſequor. Maecenas quomodo tecum?
Hinc repetit. Paucorum hominum, et mentis bene ſanae.
Nemo dexterius fortuna eſt uſus. haberes
Magnum adjutorem, poſſet qui ferre ſecundas,
Hunc hominem velles ſi tradere: diſpeream, ni
Summoſſes omnes. Non iſto vivitur illic,
Quo tu rere modo: domus hac nec purior ulla eſt,
Nec magis his aliena malis. nil mi officit inquam,
Ditior hic, aut eſt quia doctior: eſt locus unicuique ſuus. Magnum narras, vix credibile. Atqui
Sic habet. Accendis quare cupiam magis illi
Proximus eſſe. Velis tantummodo: quae tua virtus,
Expugnabis: et eſt qui vinci poſſit; eoque
Difficiles aditus primos habet. Haud mihi deero:
Muneribus ſervos corrumpam; non, hodie ſi
Excluſus fuero, deſiſtam; tempora quaeram;

Occurram

Occurram in triviis; deducam. nil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus. Haec dum agit, ecce
Fuſcus Ariſtius occurrit, mihi carus, et illum
Qui pulchre noſſet. conſiſtimus. Unde venis? et
Quo tendis? rogat, et reſpondet. vellere coepi,
Et prenſare manu lentiſſima brachia, nutans,
Diſtorquens oculos, ut me eriperet. male ſalſus
Ridens diſſimulare: meum jecur urere bilis.
Certe neſcio quid ſecreto velle loqui te
Aiebas mecum. Memini bene; ſed meliori
Tempore dicam: hodie triceſſima ſabbata. vin' tu
Curtis Judaeis oppedere? Nulla mihi, inquam,
Religio eſt. At mi: ſum paulo infirmior, unus
Multorum. ignoſces: alias loquar. Hunccine ſolem
Tam nigrum ſurrexe mihi? Fugit improbus, ac me
Sub cultro linquit. caſu venit obvius illi
Adverſarius: et, Quo tu, turpiſſime? magna
Exclamat voce; et, Licet anteſtari? Ego vero
Oppono auriculam. rapit in jus: clamor utrinque,
Undique concurſus. ſic me ſervavit Apollo.

SATYRA X.

NEMPE incompoſito dixi pede currere verſus
Lucili. quis tam Lucili fautor inepte eſt,
Ut non hoc fateatur? at idem, quod ſale multo
Urbem defricuit, charta laudatur eadem.
Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque caetera;
nam ſic Et

Et Laberi mimos, ut pulchra poemata, mirer.
Ergo non ſatis eſt riſu diducere rictum
Auditoris: et eſt quaedam tamen hic quoque virtus.
Eſt brevitate opus, ut currat ſententia, neu ſe
Impediat verbis laſſas onerantibus aures:
Et ſermone opus eſt, modo triſti, ſaepe jocoſo,
Defendente vicem modo rhetoris, atque poetae,
Interdum urbani parcentis viribus, atque
Extenuantis eas conſulto. ridiculum acri
Fortius et melius magnas plerumque ſecat res.
Illi, ſcripta quibus comoedia priſca viris eſt,
Hoc ſtabant, hoc ſunt imitandi: quos neque pulcher
Hermogenes unquam legit, neque ſimius iſte,
Nil praeter Calvum et doctus cantare Catullum.
At magnum fecit, quod verbis Graeca Latinis
Miſcuit. O ſeri ſtudiorum! quine putetis
Difficile et mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit. At ſermo lingua concinnus utraque
Suavior, ut Chio nota ſi commiſta Falerni eſt.
Cum verſus facias, teipſum percontor, an, et cum
Dura tibi peragenda rei ſit cauſa Petilli,
Scilicet oblitus patriaeque patriſque, Latine
Cum Pedius cauſas exſudet Poplicola, atque
Corvinus; patriis intermiſcere petita
Verba foris malis, Canuſini more bilinguis?
Atqui ego cum Graecos facerem, natus mare citra,
Verſiculos; vetuit me tali voce Quirinus

Poſt

Poſt mediam noctem viſus, cum ſomnia vera:
In ſilvam non ligna feras inſanius, ac ſi
Magnas Graecorum malis implere catervas.
Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona, dumque
Diffingit Rheni luteum caput, haec ego ludo;
Quae nec in aede ſonent certantia, judice Tarpa,
Nec redeant iterum atque iterum ſpectanda theatris.
Arguta meretrice potes, Davoque Chremeta
Eludente ſenem, comis garrire libellos,
Unus vivorum, Fundani: Pollio regum
Facta canit pede ter percuſſo: forte epos acer,
Ut nemo, Varius ducit: molle atque facetum
Virgilio annuerunt gaudentes rure Camenae.
Hoc erat, experto fruſtra Varrone Atacino,
Atque quibuſdam aliis, melius quod ſcribere poſſem;
Inventore minor: neque ego illi detrahere auſim
Haerentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere hunc lutulentum, ſaepe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. age, quaeſo,
Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
Nil comis tragici mutat Lucilius Acci?
Non ridet verſus Enni gravitate minores?
Cum de ſe loquitur, non ut majore reprenſis.
Quid vetat et noſmet Lucili ſcripta legentes,
Quaerere num illius, num rerum dura negarit
Verſiculos natura magis factos, et euntes
Mollius, ac ſi quis, pedibus quid claudere ſenis

(Hoc

(Hoc tantum) contentus, amet ſcripſiſſe ducentos
Ante cibum verſus, totidem coenatus? Etruſci
Quale fuit Caſſi rapido ferventius amni
Ingenium; capſis quem fama eſt eſſe libriſque
Ambuſtum propriis. fuerit Lucilius, inquam,
Comis et urbanus; fuerit limatior idem,
Quam rudis, et Graecis intacti carminis auctor,
Quamque poetarum ſeniorum turba: ſed ille,
Si foret hoc noſtrum fato dilatus in aevum;
Detereret ſibi multa: recideret omne, quod ultra
Perfectum traheretur; et in verſu faciendo
Saepe caput ſcaberet, vivos et roderet ungues.
Saepe ſtylum vertas, iterum quae digna legi ſint
Scripturus: neque te ut miretur turba, labores,
Contentus paucis lectoribus. an tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego. nam ſatis eſt equitem mihi plaudere: ut audax,
Contemtis aliis, exploſa Arbuſcula dixit.
Men' moveat cimex Pantilius? aut cruciet, quod
Vellicet abſentem Demetrius? aut quod ineptus
Fannius Hermogenis laedat conviva Tigelli?
Plotius, et Varius, Maecenas, Virgiliuſque,
Valgius, et probet haec Octavius, optimus atque
Fuſcus; et haec utinam Viſcorum laudet uterque:
Ambitione relegata, te dicere poſſum,
Pollio; te, Meſſala, tuo cum fratre; ſimulque

Vos Bibuli, et Servi; ſimul his te, candide Furni;
Complures alios, doctos ego quos et amicos
Prudens praetereo: quibus haec, ſint qualiacunque,
Arridere velim; doliturus, ſi placeant ſpe
Deterius noſtra. Demetri, teque, Tigelli,
Diſcipularum inter jubeo plorare cathedras.
I puer, atque meo citus haec ſubſcribe libello.

QUINTI

QUINTI HORATII FLACCI SATYRARUM

LIBER II.

SATYRA I.

SUNT quibus in ſatyra videar nimis acer, et ultra
Legem tendere opus: ſine nervis altera, quidquid
Compoſui, pars eſſe putat, ſimileſque meorum
Mille die verſus deduci poſſe. Trebati,
Quid faciam, praeſcribe. Quieſcas. Ne faciam, inquis,
Omnino verſus? Aio. Peream male, ſi non
Optimum erat: verum nequeo dormire. Ter uncti
Tranſnanto Tiberim, ſomno quibus eſt opus alto;
Irriguumque mero ſub noctem corpus habento.
Aut, ſi tantus amor ſcribendi te rapit, aude
Caeſaris invicti res dicere, multa laborum
Praemia laturus. Cupidum, pater optime, vires

Deficiunt: neque enim quivis horrentia pilis
Agmina, nec fracta pereuntes cuſpide Gallos,
Aut labentis equo deſcribat vulnera Parthi.
Attamen et juſtum poteras et ſcribere fortem,
Scipiadam ut ſapiens Lucilius. Haud mihi deero,
Cum res ipſa feret: niſi dextro tempore, Flacci
Verba per attentam non ibunt Caeſaris aurem;
Cui male ſi palpere, recalcitrat undique tutus.
Quanto rectius hoc, quam triſti laedere verſu
Pantolabum ſcurram, Nomentanumque nepotem?
Cum ſibi quiſque timet, quanquam eſt intactus, et odit.
Quid faciam? ſaltat Milonius, ut ſemel icto
Acceſſit fervor capiti, numeruſque lucernis.
Caſtor gaudet equis; ovo prognatus eodem,
Pugnis. quot capitum vivunt, totidem ſtudiorum
Millia. me pedibus delectat claudere verba,
Lucili ritu, noſtrum melioris utroque.
Ille velut fidis arcana ſodalibus olim
Credebat libris; neque, ſi male geſſerat, uſquam
Decurrens alio, neque ſi bene: quo ſit ut omnis
Votiva pateat veluti deſcripta tabella
Vita ſenis. ſequor hunc, Lucanus an Appulus, anceps:
Nam Venuſinus arat finem ſub utrumque colonus,
Miſſus ad hoc, pulſis (vetus eſt ut fama) Sabellis,
Quo ne per vacuum Romano incurreret hoſtis:
Sive quod Appula gens, ſeu quod Lucania bellum
Incuteret

Incuteret violenta. ſed hic ſtylus haud petet ultro
Quemquam animantem, et me veluti cuſtodiet enſis
Vagina tectus: quem cur diſtringere coner,
Tutus ab infeſtis latronibus? o pater et rex
Jupiter, ut pereat poſitum rubigine telum,
Nec quiſquam noceat cupido mihi pacis! at ille,
Qui me commorit, (melius non tangere, clamo)
Flebit, et inſignis tota cantabitur Urbe.
Cervius iratus leges minitatur et urnam;
Canidia Albuti, quibus eſt inimica, venenum;
Grande malum Turius, ſi quis ſe judice certet.
Ut, quo quiſque valet, ſuſpectos terreat, utque
Imperet hoc natura potens, ſic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit. unde, niſi intus
Monſtratum? Scaevae vivacem crede nepoti
Matrem; nil faciet ſceleris pia dextera: mirum!
Ut neque calce lupus quemquam, neque dente petit bos:
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
Ne longum faciam, ſeu me tranquilla ſenectus
Exſpectat, ſeu mors atris circumvolat alis;
Dives, inops, Romae, ſeu fors ita juſſerit, exſul;
Quiſquis erit vitae, ſcribam, color. O puer, ut ſis
Vitalis metuo; et majorum ne quis amicus
Frigore te feriat. Quid? cum eſt Lucilius auſus
Primus in hunc operis componere carmina morem,

Detrahere et pellem, nitidus qua quiſque per ora
Cederet, introrſum turpis; num Laelius, aut qui
Duxit ab oppreſſa meritum Carthagine nomen,
Ingenio offenſi? aut laeſo doluere Metello,
Famoſiſque Lupo cooperto verſibus? atqui
Primores populi arripuit populumque tributim;
Scilicet uni aequus virtuti atque ejus amicis.
Quin, ubi ſe a vulgo et ſcena, in ſecreta remorant
Virtus Scipiadae et mitis ſapientia Laeli;
Nugari cum illo, et diſcincti ludere, donec
Decoqueretur olus, ſoliti. quidquid ſum ego, quamvis
Infra Lucili cenſum ingeniumque; tamen me
Cum magnis vixiſſe invita fatebitur uſque
Invidia; et fragili quaerens illidere dentem,
Offendet ſolido: niſi quid tu, docte Trebati,
Diſſentis. Equidem nihil hic diffindere poſſum.
Sed tamen ut monitus caveas, ne forte negoti
Incutiat tibi quid ſanctarum inſcitia legum:
Si mala condiderit in quem quis carmina, jus eſt
Judiciumque. Eſto, ſi quis mala: ſed bona ſi quis
Judice condiderit laudatus Caeſare? Si quis
Opprobiis dignum latraverit, integer ipſe?
Solventur riſu tabulae: tu miſſus abibis.

SATYRA II.

QUÆ virtus et quanta, boni, ſit vivere parvo,
(Nec meus hic ſermo eſt; ſed quae praecepit Ofellus,
Ruſticus, abnormis ſapiens, craſſaque Minerva)
Diſcite, non inter lances menſaſque nitentes;
Cum ſtupet inſanis acies fulgoribus, et cum
Acclinis falſis animus meliora recuſat;
Verum hic impranſi mecum diſquirite. Cur hoc?
Dicam, ſi potero. male verum examinat omnis
Corruptus judex. leporem ſectatus, equove
Laſſus ab indomito; vel ſi Romana fatigat
Militia aſſuetum graecari; ſeu pila velox,
Molliter auſterum ſtudio fallente laborem;
Seu te diſcus agit, pete cedentem aera diſco:
Cum labor extuderit faſtidia; ſiccus, inanis
Sperne cibum vilem; niſi Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta. foris eſt promus, et atrum
Defendens piſces hiemat mare: cum ſale panis
Latrantem ſtomachum bene leniet. unde putas? aut
Qui partum? non in caro nidore voluptas
Summa, ſed in teipſo eſt. tu pulmentaria quaere
Sudando. pinguem vitiis albumque nec oſtrea,
Nec ſcarus, aut poterit peregrina juvare lagois.
Vix tamen eripiam, poſito pavone, velis quin

Hoc potius quam gallina tergere palatum,
Corruptus vanis rerum; quia veneat auro
Rara avis, et picta pandat ſpectacula cauda:
Tanquam ad rem attineat quicquam. num veſceris iſta,
Quam laudas, pluma? cocto num adeſt honor idem?
Carne tamen quamvis diſtat nihil, hac magis illa;
Imparibus formis deceptum te patet. eſto.
Unde datum ſentis, lupus hic, Tiberinus, an alto
Captus hiet? ponteſne inter jactatus, an amnis
Oſtia ſub Tuſci? laudas, inſane, trilibrem
Mullum; in ſingula quem minuas pulmenta neceſſe eſt.
Ducit te ſpecies, video. quo pertinet ergo
Proceros odiſſe lupos? quia ſcilicet illis
Majorem natura modum dedit, his breve pondus.
Jejunus raro ſtomachus vulgaria temnit.
Porrectum magno magnum ſpectare catino
Vellem, ait Harpyiis gula digna rapacibus. at vos
Praeſentes Auſtri, coquite horum obſonia: quanquam
Putet aper rhombuſque recens, mala copia quando
Aegrum ſolicitat ſtomachum; cum rapula plenus
Atque acidas mavult inulas. necdum omnis abacta
Pauperies epulis regum: nam vilibus ovis,
Nigriſque eſt oleis hodie locus. haud ita pridem
Galloni praeconis erat acipenſere menſa
Infamis. quid? tum rhombos minus aequor alebat?

Tutus

Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido;
Donec vos auctor docuit praetorius. ergo
Si quis nunc mergos ſuaves edixerit aſſos;
Parebit pravi docilis Romana juventus.
Sordidus a tenui victu diſtabit, Oſello
Judice. nam fruſtra vitium vitaveris illud;
Si te alio pravus detorſeris. Avidienus,
Cui Canis ex vero ductum cognomen adhaeret,
Quinquennes oleas eſt, et ſilveſtria corna;
Ac, niſi mutatum, parcit defundere vinum, et
Cujus odorem olei nequeas perferre: (licebit
Ille repotia, natales, alioſve dierum
Feſtos albatus celebret) cornu ipſe bilibri
Caulibus inſtillat, veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu ſapiens utetur, et horum
Utrum imitabitur? hac urget lupus, hac canis,
aiunt.
Mundus erit, qua non offendet ſordibus, atque
In neutram partem cultus miſer. hic neque ſervis,
Albuti ſenis exemplo, dum munia didit,
Saevus erit; nec ſic ut ſimplex Naevius, unctam
Convivis praebebit aquam: vitium hoc quoque
magnum.
Accipe nunc, victus tenuis quae quantaque ſecum
Afferat. in primis valeas bene; nam variae res
Ut noceant homini, credas, memor illius eſcae,

Quae ſimplex olim tibi ſederit. at ſimul aſſis
Miſcueris elixa, ſimul conchylia turdis;
Dulcia ſe in bilem vertent, ſtomachoque tumultum
Lenta feret pituita. vides, ut pallidus omnis
Coena deſurgat dubia? quin corpus onuſtum
Heſternis vitiis animum quoque praegravat una,
Atque affigit humo divinae particulam aurae.
Alter, ubi dicto citius curata ſopori
Membra dedit, vegetus praeſcripta ad munia ſurgit.
Hic tamen ad melius poterit tranſcurrere quondam;
Sive diem feſtum rediens advexerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus; ubique
Accedent anni, et tractari mollius aetas
Imbecilla volet. tibi quidnam accedet ad iſtam,
Quam puer et validus praeſumis, mollitiem; ſeu
Dura valetudo inciderit, ſeu tarda ſenectus?
Rancidum aprum antiqui laudabant: non quia naſus
Illis nullus erat; ſed, credo, hac mente, quod hoſpes
Tardius adveniens, vitiatum commodius, quam
Integrum edax dominus conſumeret. hos utinam inter
Heroas natum tellus me prima tuliſſet.
Das aliquid famae, quae carmine gratior aurem
Occupat humanam? grandes rhombi, patinaeque
Grande ferunt una cum damno dedecus. adde

Iratum

Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum,
Et fruſtra mortis cupidum, cum deerit egenti
As, laquei precium. Jure, inquit, Traſius iſtis
Jurgatur verbis: ego vectigalia magna,
Divitiaſque habeo tribus amplas regibus. Ergo
Quod ſuperat, non eſt melius quo inſumere poſſis?
Cur eget indignus quiſquam, te divite? quare
Templa ruunt antiqua Deum? cur, improbe, carae
Non aliquid patriae tanto emetiris acervo?
Uni nimirum recte tibi ſemper erunt res?
O magnus poſthac inimicis riſus! uterne
Ad caſus dubios fidet ſibi certius? hic, qui
Pluribus aſſuerit mentem corpuſque ſuperbum;
An qui contentus parvo, metuenſque futuri,
In pace, ut ſapiens, aptarit idonea bello?
Quo magis his credas: puer hunc ego parvus Ofellum
Integris opibus novi non latius uſum,
Quam nunc acciſis. videas metato in agello,
Cum pecore et gnatis, fortem mercede colonum,
Non ego, narrantem, temere edi luce profeſta
Quidquam, praeter olus, fumoſae cum pede pernae.
Ac mihi, cum longum poſt tempus venerat hoſpes,
Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
Vicinus; bene erat, non piſcibus urbe petitis,
Sed pullo, atque hoedo: tum penſilis uva ſecundas
Et nux ornabat menſas, cum duplice ficu.

Poſt

Poſt hoc ludus erat cuppa potare magiſtra:
Ac venerata Ceres, ut culmo ſurgeret alto,
Explicuit vino contractae ſeria frontis.
Saeviat, atque novos moveat fortuna tumultus;
Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos,
O pueri, nituiſtis, ut huc novus incola venit?
Nam propriae telluris herum natura, neque illum,
Nec me, nec quemquam ſtatuit. nos expulit ille:
Illum aut nequities aut vafri inſcitia juris,
Poſtremo expellet certe vivacior heres.
Nunc ager Umbreni ſub nomine, nuper Oſelli
Dictus, erit nulli proprius; ſed cedet in uſum
Nunc mihi, nunc alii. quocirca vivite fortes;
Fortiaque adverſis opponite pectora rebus.

SATYRA III.

SI raro ſcribis, ut toto non quater anno
Membranam poſcas, ſcriptorum quaeque retexens,
Iratus tibi, quod vini ſomnique benignus
Nil dignum ſermone canas. quid fiet? at ipſis
Saturnalibus huc fugiſti ſobrius. ergo
Dic aliquid dignum promiſſis: incipe. nil eſt.
Culpantur fruſtra calami, immeritusque laborat
Iratis natus paries Dis atque poetis.

Atqui

Atqui vultus erat multa et praeclara minantis,
Si vacuum tepido cepiſſet villula tecto.
Quorſum pertinuit ſtipare Platona Menandro?
Eupolin, Archilocho? comites educere tantos?
Invidiam placare paras, virtute relicta?
Contemnere, miſer. vitanda eſt improba Siren
Deſidia; aut quidquid vita meliore paraſti
Ponendum aequo animo. Di te, Damaſippe, Deaeque
Verum ob conſilium donent tonſore. ſed unde
Tam bene me noſti? Poſtquam omnis res mea Janum
Ad medium fracta eſt, aliena negotia curo,
Excuſſus propriis. olim nam quaerere amabam,
Quo vafer ille pedes laviſſet Siſyphus aere;
Quid ſculptum infabre, quid fuſum durius eſſet:
Callidus huic ſigno ponebam millia centum:
Hortos, egregiaſque domos mercarier unus
Cum lucro noram: unde frequentia Mercuriale
Impoſuere mihi cognomen compita. Novi;
Et morbi miror purgatum te illius. Atqui
Emovit veterem mire novus; ut ſolet, in cor
Trajecto lateris miſeri, capitiſque dolore:
Ut lethargicus hic cum ſit pugil, et medicum urget.
Dum ne quid ſimile huic, eſto ut libet. O bone, ne te
Fruſtrere:

Fruſtrere: inſanis et tu, ſtultique prope omnes,
Si quid Stertinius veri crepat; unde ego mira
Deſcripſi docilis praecepta haec, tempore quo me
Solatus juſſit ſapientem paſcere barbam,
Atque a Fabricio non triſtem ponte reverti.
Nam, male re geſta, cum vellem mittere operto
Me capite in flumen; dexter ſtetit: et, Cave faxis
Te quidquam indignum. pudor, inquit, te malus angit,
Inſanos qui inter vereare inſanus haberi.
Primum nam inquiram, quid ſit furere: hoc ſi erit in te
Solo; nil verbi, pereas quin fortiter, addam.
Quem mala ſtultitia, et quemcunque inſcitia veri
Caecum agit, inſanum Chryſippi porticus et grex
Autumat. haec populos, haec magnos formula reges,
Excepto ſapiente, tenet. nunc accipe quare
Deſipiant omnes, aeque ac tu, qui tibi nomen
Inſano poſuere. velut ſilvis, ubi paſſim
Palantes error certo de tramite pellit;
Ille ſiniſtrorſum, hic dextrorſum abit; unus utrique
Error, ſed variis illudit partibus: hoc te
Crede modo inſanum; nihilo ut ſapientior ille,
Qui te deridet, caudam trahat. eſt genus unum
Stultitiae, nihilum metuenda timentis; ut ignes,
Ut rupes, fluvioſque in campo obſtare queratur:

Alterum

30

Alterum et huic varium, et nihilo ſapientius, ignes
Per medios, fluvioſque ruentis. clamet amica
Mater, honeſta ſoror, cum cognatis, pater, uxor;
Hic foſſa eſt ingens, hic rupes maxima: ſerva:
Non magis audierit, quam Fuſius ebrius olim,
Cum Ilionam edormit, Catienis mille ducentis,
Mater, *te appello*, clamantibus. huic ego vulgus
Errori ſimilem cunctum inſanire docebo.
Inſanit veteres ſtatuas Damaſippus emendo:
Integer eſt mentis Damaſippi creditor? eſto:
Accipe, quod nunquam reddas mihi, ſi tibi dicam;
Tune inſanus eris, ſi acceperis? an magis excors
Rejecta praeda, quam praeſens Mercurius fert?
Scribe decem a Nerio: non eſt ſatis: adde Cicutae
Nodoſi tabulas centum: mille adde catenas:
Effugiet tamen haec ſceleratus vincula Proteus.
Cum rapies in jus malis ridentem alienis;
Fiet aper, modo avis, modo ſaxum, et cum volet, arbor.
Si male rem gerere inſani eſt; contra, bene ſani:
Putidius multo cerebrum eſt (mihi crede) Perilli
Dictantis, quod tu nunquam reſcribere poſſis.
Audire, atque togam jubeo componere, quiſquis
Ambitione mala, aut argenti pallet amore;
Quiſquis luxuria, triſtive ſuperſtitione,
Aut alio mentis morbo calet: huc propius me,
Dum doceo inſanire omnes, vos ordine adite.

Danda

Danda eſt ellebori multo pars maxima avaris:
Neſcio an Anticyram ratio illis deſtinet omnem.
Heredes Staberi ſummam incidere ſepulcro;
Ni ſic feciſſent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio Arri;
Frumenti quantum metit Africa. Sive ego prave,
Seu recte; hoc volui: ne ſis patruus mihi. Credo
Hoc Staberi prudentem animum vidiſſe—Quid ergo
Senſit, cum ſummam patrimoni inſculpere ſaxo
Heredes voluit? Quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium, et cavit nihil acrius: ut, ſi
Forte minus locuples uno quadrante periret,
Ipſe videretur ſibi nequior. omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina humanaque, pulchris
Divitiis parent; quas qui conſtruxerit, ille
Clarus erit, fortis, juſtus—Sapienſne? Etiam, et rex,
Et quidquid volet. hoc, veluti virtute paratum,
Speravit magnae laudi fore. quid ſimile iſti
Graecus Ariſtippus? qui ſervos projicere aurum
In media juſſit Libya; quia tardius irent
Propter onus ſegnes. uter eſt inſanior horum?
Nil agit exemplum litem quod lite reſolvit.
Si quis emat citharas, emtas comportet in unum,
Nec ſtudio citharae, nec Muſae deditus ulli;
Si ſcalpra et formas non ſutor; nautica vela
Aversus mercaturis; delirus et amens
Undique dicatur merito. quid diſcrepat iſtis,

Qui

Qui nummos aurumque recondit, neſcius uti
Compoſitis, metuenſque velut contingere ſacrum?
Si quis ad ingentem frumenti ſemper acervum
Porrectus vigilet longo cum fuſte; neque illinc
Audeat eſuriens dominus contingere granum;
Ac potius foliis parcus veſcatur amaris:
Si poſitis intus Chii veteriſque Falerni
Mille cadis; nihil eſt, tercentum millibus, acre
Potet acetum: age; ſi et ſtramentis incubet, unde
Octoginta annos natus, cui ſtragula veſtis,
Blattarum ac tinearum epulae, putreſcat in arca:
Nimirum inſanus paucis videatur; eo quod
Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
Filius, aut etiam haec libertus ut ebibat heres,
Dis inimice ſenex, cuſtodis, ne tibi deſit?
Quantulum enim ſummae curtabit quiſque dierum,
Ungere ſi caules oleo meliore, caputque
Coeperis impexa foedum porrigine? quare,
Si quidvis ſatis eſt, perjuras, ſurripis, aufers
Undique? tun' ſanus? populum ſi caedere ſaxis
Incipias, ſervoſve tuos, quos aere pararis;
Inſanum te omnes pueri, clamentque puellae.
Cum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis Argis,
Nec ferro, ut demens genitricem occidis Oreſtes.
An tu reris eum occiſo inſaniſſe parente?

Ac

Ac non ante malis dementem actum Furiis, quam
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin, ex quo est habitus male tutae mentis Orestes,
Nil sane fecit quod tu reprendere possis:
Non Pyladen ferro violare, aususve sororem
Electram: tantum maledicit utrique, vocando,
Hanc furiam, hunc aliud, jussit quod splendida bilis.
Pauper Opimius argenti positi intus et auri,
Qui Veientanum festis potare diebus
Campana solitus trulla, vappamque profestis,
Quondam lethargo grandi est oppressus; ut heres
Jam circum loculos et claves laetus ovansque
Curreret. hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: mensam poni jubet, atque
Effundi saccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum: hominem sic erigit. addit et illud;
Ni tua custodis, avidus jam haec auferet heres.
Men' vivo? Ut vivas igitur, vigila: hoc age. Quid vis?
Deficient inopem venae te, ni cibus atque
Ingens accedat stomacho fultura ruenti.
Tu cessas? agedum; sume hoc ptisanarium oryzae.
Quanti emtae? Parvo. Quanti ergo? Octo assibus. Eheu!
Quid refert, morbo, an furtis pereamne rapinis?
Quisnam igitur sanus? Qui non stultus. Quid avarus? Stultus

Stultus et insanus. Quid? si quis non sit avarus;
Continuo sanus? Minime. Cur Stoice? Dicam.
Non est cardiacus (Craterum dixisse putato)
Hic aeger. Recte est igitur, surgetque? Negabit:
Quod latus, aut renes morbo tententur acuto.
Non est perjurus, neque sordidus. Immolet aequis
Hic porcum Laribus. Verum ambitiosus et audax.
Naviget Anticyram. quid enim differt, barathrone
Dones quidquid habes, an nunquam utare paratis?
Servius Oppidius Canusi duo praedia, dives
Antiquo censu, gnatis divisse duobus
Fertur, et hoc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum: Postquam te talos, Aule, nucesque
Ferre sinu laxo, donare, et ludere vidi;
Te, Tiberi, numerare, cavis abscondere tristem;
Extimui, ne vos ageret vesania discors;
Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam.
Quare per Divos oratus uterque Penates,
Tu cave ne minuas; tu ne majus facias id
Quod satis esse putat pater, et natura coercet.
Praeterea ne vos titillet gloria, jurejurando obstringam ambo: uter aedilis, fueritve
Vestrum praetor, is intestabilis et sacer esto.
In cicere atque faba bona tu, perdasque lupinis,
Latus ut in circo spatiere, aut aeneus ut stes;
Nudus agris, nudus nummis, insane, paternis?

Scilicet ut plauſus, quos fert Agrippa, feras tu,
Aſtuta ingenuum vulpes imitata leonem?
Ne quis humaſſe velit Ajacem, Atrida, vetas cur?
Rex ſum. Nil ultra quaero plebeius. Et aequam
Rem imperito: at ſi cui videor non juſtus, inulto
Dicere, quae ſentit, permitto. Maxime regum,
Di tibi dent capta claſſem redducere Troja:
Ergo conſulere, et mox reſpondere licebit?
Conſule. Cur Ajax heros ab Achille ſecundus
Putreſcit, toties ſervatis clarus Achivis;
Gaudeat ut populus Priami Priamuſque inhumato,
Per quem tot juvenes patrio caruere ſepulcro?
Mille ovium inſanus morti dedit, inclytum Ulyſſem
Et Menelaum una mecum ſe occidere clamans.
Tu cum pro vitula ſtatuis dulcem Aulide gnatam
Ante aras, ſpargiſque mola caput, improbe, ſalſa;
Rectum animi ſervas? Quorſum? Inſanus quid enim
Ajax
Fecit, cum ſtravit ferro pecus? abſtinuit vim
Uxore et gnato, mala multa precatus Atridis:
Non ille aut Teucrum, aut ipſum violavit Ulyſſem.
Verum ego, ut haerentes adverſo litore naves
Eriperem, prudens placavi ſanguine Divos.
Nempe tuo, furioſe. Meo, ſed non furioſus.
Qui ſpecies alias veri, ſceleriſque, tumultu
Permiſtas, capiet, commotus habebitur: atque
Stultitiane erret, nihilum diſtabit, an ira.

Ajax,

Ajax, cum immeritos occidit, deſipit, agnos?
Cum prudens ſcelus ob titulos admittis inanes,
Stas animo? et purum eſt, vitio tibi cum tumidum eſt cor?
Si quis lectica nitidam geſtare amet agnam;
Huic veſtem, ut gnatae, paret ancillas, paret aurum;
Puſam, aut puſillam appellet, fortique marito
Deſtinet uxorem; interdicto huic omne adimat jus
Praetor, et ad ſanos abeat tutela propinquos.
Quid? ſi quis gnatam pro muta devovet agna,
Integer eſt animi? ne dixeris. ergo ubi prava
Stultitia, hic ſumma eſt inſania: qui ſceleratus,
Et furioſus erit: quem cepit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
Nunc, age, luxuriam et Nomentanum arripe mecum:
Vincet enim ſtultos ratio inſanire nepotes.
Hic ſimul accepit patromoni mille talenta,
Edicit, piſcator uti, pomarius, auceps,
Unguentarius, ac Tuſci turba impia vici,
Cum ſcurris fartor, cum Velabro omne macellum
Mane domum veniant. Quid tum? Venere frequentes.
Verba facit leno: Quidquid mihi, quidquid et horum
Cuique domi eſt, id crede tuum; et vel nunc pete vel cras.
Accipe, quid contra juvenis reſponderit aequus.

In nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
Coenem ego: tu piſces hiberno ex aequore verris:
Segnis ego, indignus qui tantum poſſideam. aufer:
Sume tibi decies; tibi tantundem; tibi triplex,
Unde uxor media currat de nocte vocata.
Filius Aeſopi detractam ex aure Metellae
(Scilicet ut decies ſolidum exſorberet) aceto
Diluit inſignem baccam: qui ſanior, ac ſi
Illud idem in rapidum flumen jaceretve cloacam?
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum,
Nequitia et nugis, pravorum et amore gemellum,
Luſcinias ſoliti impenſo prandere coemtas,
Quorſum abeant? ſanin? creta an carbone notandi?
Aedificare caſas, ploſtello adjungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet barbatum; amentia verſet.
Si puerilius his ratio eſſe evincet amare;
Nec quicquam differre, utrumne in pulvere, trimus
Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
Solicitus plores: quaero, faciaſne quod olim
Mutatus Polemon? ponas inſignia morbi,
Faſciolas, cubital, focalia? potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpſiſſe coronas,
Poſtquam eſt impranſi correptus voce magiſtri.
Porrigis irato puero cum poma, recuſat:
Sume catelle; negat: ſi non des, optat. amator
Excluſus qui diſtat? agit ubi ſecum, eat, an non,

Quo

Quo rediturus erat non arceſſitus; et haeret
Inviſis foribus. Nec nunc, cum me vocet ultro,
Accedam? an potius mediter finire dolores?
Excluſit; revocat: redeam? non, ſi obſecret. Ecce
Servus non paulo ſapientior: O here, quae res
Nec modum habeat, neque conſilium, ratione modoque
Tractari non vult. in amore haec ſunt mala: bellum,
Pax rurſum. haec ſi quis tempeſtatis prope ritu
Mobilia, et caeca fluitantia ſorte, laboret
Reddere certa ſibi; nihilo plus explicet, ac ſi
Inſanire paret certa ratione modoque.
Quid? cum Picenis excerpens ſemina pomis,
Gaudes, ſi cameram percuſti forte; penes te es?
Quid? cum balba feris annoſo verba palato,
Aedificante caſas qui ſanior? adde cruorem
Stultitiae, atque ignem gladio ſcrutare. modo, inquam,
Hellade percuſſa, Marius cum praecipitat ſe,
Cerritus fuit? an commotae crimine mentis
Abſolves hominem, et ſceleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula rebus?
Libertinus erat, qui circum compita ſiccus
Lautis mane ſenex manibus currebat, et unum,
(Quid tam magnum? addens) unum me ſurpite morti,
Dis etenim facile eſt, orabat; ſanus utriſque

Auribus atque oculis: mentem, nisi litigiosus,
Exciperet dominus, cum venderet. hoc quoque vulgus
Chrysippus ponit fecunda in gente Menreni.
Jupiter, ingentes qui das adimisque dolores,
(Mater ait pueri menses jam quinque cubantis)
Frigida si puerum quartana reliquerit; illo
Mane die, quo tu indicis jejunia, nudus
In Tiberi stabit. Casus medicusve levarit
Aegrum ex praecipiti; mater delira necabit
In gelida fixum ripa, febrimque reducet.
Quone malo mentem concussa? timore Deorum.
Haec mihi Stertinius, sapientum octavus, amico
Arma dedit, posthac ne compellarer inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet; atque
Respicere ignoto discet pendentia tergo.
Stoice, post damnum sic vendas omnia pluris:
Qua me stultitia (quoniam non est genus unum)
Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.
Quid? caput abscissum demens cum portat Agave
Gnati infelicis, sibi tum furiosa videtur?
Stultum me fateor (liceat concedere veris)
Atque etiam insanum: tantum hoc edisserere, quo me
Aegrotare putes animi vitio. Accipe: primum
Aedificas; hoc est, longos imitaris, ab imo
Ad summum totus moduli bipedalis: et idem
Corpore majorem rides Turbonis in armis

Spiritum

Spiritum et inceſſum: quî ridiculus minus illo?
An quodcunque facit Maecenas, te quoque verum eſt,
Tanto diſſimilem, et tanto certare minorem?
Abſentis ranae pullis vituli pede preſſis,
Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens
Bellua cognatos eliſerit. illa rogare,
Quantane? num tandem, ſe inflans, ſic magna fuiſſet.
Major dimidio. Num tanto? Cum magis atque
Se magis inflaret; non, ſi te ruperis, inquit,
Par eris. Haec a te non multum abludit imago.
Adde poemata nunc; (hoc eſt, oleum adde camino)
Quae ſi quis ſanus fecit, ſanus facis et tu.
Non dico horrendam rabiem—Jam deſine—Cultum
Majorem cenſu—Teneas, Damaſippe, tuis te—
Mille puellarum, puerorum mille furores—
O major tandem parcas inſane minori.

SATYRA IV.

UNDE, et quo Catius? Non eſt mihi tempus aventi
Ponere ſigna novis praeceptis; qualia vincant
Pythagoran, Anytique reum, doctumque Platona.
Peccatum fateor, cum te ſic tempore laevo
Interpellarim: ſed des veniam bonus, oro.
Quod ſi interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox:
Sive eſt naturae hoc, ſive artis, mirus utroque.

Quin id erat curae, quo pacto cuncta tenerem;
Utpote res tenues, tenui ſermone peractas.
Ede hominis nomen; ſimul et Romanus, an hoſpes.
Ipſa memor praecepta canam: celabitur auctor.
Longa quibus facies ovis erit, illa memento,
Ut ſucci melioris, et ut magis alba rotundis,
Ponere: namque marem cohibent calloſa vitellum.
Caule ſuburbano, qui ſiccis crevit in agris,
Dulcior: irriguo nihil eſt elutius horto.
Si veſpertinus ſubito te oppreſſerit hoſpes;
Ne gallina malum reſponſet dura palato,
Doctus eris vivam miſto merſare Falerno;
Hoc teneram faciet. pratenſibus optima fungis
Natura eſt: aliis male creditur. ille ſalubres
Aeſtates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet, ante gravem quae legerit arbore ſolem.
Aufidius forti miſcebat mella Falerno,
Mendoſe: quoniam vacuis committere venis
Nil niſi lene decet: leni praecordia mulſo
Prolueris melius, ſi dura morabitur alvus;
Mitulus et viles pellent obſtantia conchae,
Et lapathi brevis herba; ſed albo non ſine Coo.
Lubrica naſcentes implent conchylia lunae.
Sed non omne mare eſt generoſae fertile teſtae.
Murice Baiana melior Lucrina peloris:
Oſtrea Circaeis, Miſeno oriuntur echini:
Pectinibus patulis jactat ſe molle Tarentum.

Nec

Nec ſibi coenarum quivis temere arroget artem,
Non prius exacta tenui ratione ſaporum.
Nec ſatis eſt cara piſces averrere menſa,
Ignarum quibus eſt jus aptius, et quibus aſſis
Languidus in cubitum jam ſe conviva reponet.
Umber, et iligna nutritus glande, rotundas
Curvat aper lances carnem vitantis inertem:
Nam Laurens malus eſt, ulvis et arundine pinguis.
Vinea ſummittit capreas non ſemper edules.
Fecundi leporis ſapiens ſectabitur armos.
Piſcibus, atque avibus, quae natura, et foret aetas,
Ante meum nulli patuit quaeſita palatum.
Sunt quorum ingenium nova tantum cruſtula promit.
Nequaquam ſatis in re una conſumere curam:
Ut ſi quis ſolum hoc, male ne ſint vina, laboret;
Quali perfundat piſces ſecurus olivo.
Maſſica ſi coelo ſupponas vina ſereno;
Nocturna, ſi quid craſſi eſt, tenuabitur aura,
Et decedet odor nervis inimicus: at illa
Integrum perdunt lino vitiata ſaporem.
Surrentina vafer qui miſcet faece Falerna
Vina, columbino limum bene colligit ovo:
Quatinus ima petit volvens aliena vitellus.
Toſtis marcentem ſquillis recreabis et Afra
Potorem cochlea: nam lactuca innatat acri
Poſt vinum ſtomacho: perna magis; ac magis hillis
Flagitat in morſus refici: quin omnia malit,

Quaecunque

Quaecunque immundis fervent allata popinis.
Est operae pretium duplicis pernoscere juris
Naturam. simplex e dulci constat olivo:
At pingui miscere mero muriaque decebit,
Non alia quam qua Byzantia putruit orca.
Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis,
Corycioque croco sparsum stetit, insuper addes
Pressa Venafranae quod bacca remisit olivae.
Picenis cedunt pomis Tiburtia succo:
Nam facie praestant. Venucula convenit ollis.
Rectius Albanam fumo duraveris uvam.
Hanc ego cum malis, ego faecem primus, et alec,
Primus et invenior piper album cum sale nigro
Incretum, puris circumposuisse catillis.
Immane est visum, dare millia terna macello,
Angustoque vagos pisces urgere catino.
Magna movet stomacho fastidia; seu puer unctis
Tractavit calicem manibus, dum furta ligurrit:
Sive gravis veteri craterae limus adhaesit.
Vilibus in scopis, in mappis, in scobe, quantus
Consistit sumtus? neglectis, flagitium ingens.
Ten' lapides varios lutulenta radere palma,
Et Tyrias dare circum illota toralia vestes;
Oblitum, quanto curam sumtumque minorem
Haec habeant, tanto reprendi justius illis
Quae nisi divitibus nequeunt contingere mensis?

Docte

Docte Cati, per amicitiam Divosque rogatus,
Ducere me auditum, perges quocunque, memento.
Nam quamvis referas memori mihi pectore cuncta;
Non tamen interpres tantundem juveris. adde
Vultum habitumque hominis; quem tu vidisse beatus
Non magni pendis, quia contigit: at mihi cura
Non mediocris inest, fontes ut adire remotos,
Atque haurire queam vitae praecepta beatae.

SATYRA V.

HOC quoque, Tiresia, praeter narrata, petenti
Responde: quibus amissas reparare queam res
Artibus atque modis — quid rides? Jamne, dolose,
Non satis est Ithacam revehi, patriosque penates
Aspicere? O nulli quidquam mentite, vides, ut
Nudus inopsque domum redeam, te vate: neque illic
Aut apotheca procis intacta est, aut pecus. atqui
Et genus, et virtus, nisi cum re, vilior alga est.
Quando pauperiem (missis ambagibus) horres;
Accipe qua ratione queas ditescere. turdus,
Sive aliud privum dabitur tibi; devolet illuc,
Res tibi magna nitet, domino sene: dulcia poma,
Et quoscunque feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem gustet venerabilior Lare dives:
Qui quamvis perjurus erit, sine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen illi

Tu

Tu comes exterior, ſi poſtulet, ire recuſes.
Utne tegam ſpurco Damae latus? haud ita Trojae
Me geſſi, certans ſemper melioribus. Ergo
Pauper eris. Fortem hoc animum tolerare jubebo;
Et quondam majora tuli. tu protinus, unde
Divitias, aeriſque ruam, dic, augur, acervos.
Dixi equidem, et dico. captes aſtutus ubique
Teſtamenta ſenum: neu, ſi vafer unus et alter
Inſidiatorem praeroſo fugerit hamo
Aut ſpem deponas, aut artem illuſus omittas.
Magna minorve foro ſi res certabitur olim;
Vivet uter locuples ſine gnatis, improbus, ultro
Qui meliorem audax vocet in jus, illius eſto
Defenſor: fama civem cauſaque priorem
Sperne, domi ſi gnatus erit, fecundave conjux.
Quinte, puta, aut Publi, (gaudent praenomine molles
Auriculae) tibi me virtus tua fecit amicum.
Jus anceps novi; cauſas defendere poſſum.
Eripiet quivis oculos citius mihi, quam te
Contemtum caſſa nuce pauperet. haec mea cura eſt,
Ne quid tu perdas, neu ſis jocus. ire domum, atque
Pelliculam curare jube. ſi cognitor ipſe;
Perſta, atque obdura: ſeu rubra Canicula findet
Infantes ſtatuas; ſeu pingui tentus omaſo
Furius hibernas cana nive conſpuet Alpes.
Nonne vides (aliquis cubito ſtantem prope tangens
Inquiet) ut patiens, ut amicis aptus, ut acer?
Plures annabunt thynni, et cetaria creſcent. Si

Si cui praeterea validus male filius in re
Praeclara ſublatus aletur; ne manifeſtum
Coelibis obſequium nudet te, leniter in ſpem
Arrepe officioſus, ut et ſcribare ſecundus
Heres; et, ſi quis caſus puerum egerit Orco,
In vacuum venias: perraro haec alea fallit.
Qui teſtamentum tradet tibi cunque legendum,
Abnuere, et tabulas a te removere memento:
Sic tamen, ut limis rapias quid prima ſecundo
Cera velit verſu: ſolus, multiſne coheres
Veloci percurre oculo. plerumque recoctus
Scriba ex quinqueviro corvum deludet hiantem;
Captatorque dabit riſus Naſica Corano.
Num furis? an prudens ludis me, obſcura canendo?
O Laertiade, quidquid dicam, aut erit, aut non:
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen iſta velit ſibi fabula, ſi licet, ede.
Tempore quo juvenis Parthis horrendus, ab alto
Demiſſum genus Aenea, tellure marique
Magnus erit; forti nubet procera Corano
Filia Naſicae metuentis reddere ſoldum.
Tum gener hoc faciet: tabulas ſocero dabit, atque
Ut legat, orabit: multum Naſica negatas
Accipiet tandem, et tacitus leget; invenietque
Nil ſibi legatum, praeter plorare, ſuiſque.
Illud ab haec jubeo: mulier ſi forte doloſa,
Libertuſve ſenem delirum temperet; illis

Accedas

Accedas ſocius: laudes, lauderis ut abſens.
Adjuvat hoc quoque: ſed vincit longe prius ipſum
Expugnare caput. ſcribet mala carmina vecors?
Laudato. ſcortator erit? cave te roget: ultro
Penelopen facilis potiori trade. Putaſne,
Perduci poterit tam frugi, tamque pudica,
Quam nequiere proci recto depellere curſu?
Venit enim magnum donandi parca juventus,
Nec tantum Veneris, quantum ſtudioſa culinae.
Sic tibi Penelope frugi eſt: quae ſi ſemel uno
De ſene guſtarit, tecum partita lucellum;
Ut canis, a corio nunquam abſterrebitur uncto.
Me ſene, quod dicam, factum eſt: anus improba Thebis
Ex teſtamento ſic eſt elata: cadaver
Unctum oleo largo nudis humeris tulit heres;
Scilicet elabi ſi poſſet mortua: credo,
Quod nimium inſtiterat viventi. cautus adito:
Neu deſis operae, neve immoderatus abundes.
Difficilem et moroſum offendet garrulus ultro.
Non etiam ſileas. Davus ſis comicus; atque
Stes capite obſtipo, multum ſimilis metuenti.
Obſequio graſſare: mone, ſi increbruit aura,
Cautus uti velet carum caput: extrahe turba
Oppoſitis humeris: aurem ſubſtringe loquaci.
Importunus amat laudari? donec, ohe jam
Ad coelum manibus ſublatis dixerit, urge; et

Creſcentem

Crescentem tumidis infla sermonibus utrem,
Cum te servitio longo curaque levarit;
Et certum vigilans, Quartae esto partis Ulysses.
Audieris heres: Ergo nunc Dama sodalis
Nusquam est? unde mihi tam fortem, tamque fidelem?
Sparge subinde: et, si paulum potes, illacrymare. est
Gaudia prodentem vultum celare. sepulcrum
Permissum arbitrio, sine sordibus exstrue. funus
Egregie factum laudet vicinia. si quis
Forte coheredum senior male tussiet; huic tu
Dic, ex parte tua, seu fundi, sive domus sit
Emtor, gaudentem nummo te addicere. sed me
Imperiosa trahit Proserpina. vive, valeque.

SATYRA VI.

HOC erat in votis: modus agri non ita magnus,
Hortus ubi, et tecto vicinus jugis aquae fons
Et paulum silvae super his foret. auctius, atque
Di melius fecere. bene est: nihil amplius oro,
Maia nate, nisi ut propria haec mihi munera faxis.
Si neque majorem feci ratione mala rem,
Nec sum facturus vitio culpave minorem:
Si veneror stultus nihil horum; O si angulus ille
Proximus accedat, qui nunc denormat agellum!
O si urnam argenti fors quae mihi monstret! ut illi,

Thesauro

Theſauro invento qui mercenarius agrum
Illum ipſum mercatus aravit, dives amico
Hercule: ſi, quod adeſt, gratum juvat: hac prece te oro;
Pingue pecus domino facias, et caetera, praeter
Ingenium: utque ſoles, cuſtos mihi maximus adſis.
Ergo ubi me in montes et in arcem ex Urbe removi,
Quid prius illuſtrem Satyris Muſaque pedeſtri?
Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auſter,
Autumnuſque gravis, Libitinae quaeſtus acerbae.
Matutine pater, ſeu Jane libentius audis,
Unde homines operum primos vitaeque labores
Inſtituunt, (ſic Dis placitum) tu carminis eſto
Principium. Romae ſponſorem me rapis: Eia,
Ne prior officio quiſquam reſpondeat, urge:
Sive Aquilo radit terras, ſeu bruma nivalem
Interiore diem gyro trahit, ire neceſſe eſt.
Poſtmodo, quod mi obſit, clare certumque locuto,
Luctandum in turba; facienda injuria tardis.
Quid vis, inſane, et quas res agis? improbus urget
Iratis precibus. tu pulſes omne quod obſtat,
Ad Maecenatem memori ſi mente recurras.
Hoc juvat, et melli eſt; non mentiar. at ſimul atras
Ventum eſt Eſquilias; aliena negotia centum
Per caput, et circa ſaliunt latus. Ante ſecundam
Roſcius orabat ſibi adeſſes ad Puteal cras.

De re communi ſcribae magna atque nova te
Orabant hodie meminiſſes, Quinte, reverti.
Imprimat his cura Maecenas ſigna tabellis.
Dixeris, Experiar: Si vis, potes, addit; et inſtat.
Septimus octavo propior jam fugerit annus,
Ex quo Maecenas me coepit habere ſuorum
In numero; duntaxat ad hoc, quem tollere rheda
Vellet, iter faciens, et cui concredere nugas
Hoc genus: Hora quota eſt? Thrax eſt Gallina Syro par?
Matutina parum cautos jam frigora mordent;
Et quae rimoſa bene deponuntur in aure.
Per totum hoc tempus, ſubjectior in diem & horam
Invidiae. Noſter ludos ſpectaverat una,
Luſerat in campo, Fortunae filius, omnes.
Frigidus a Roſtris manat per compita rumor;
Quicunque obvius eſt, me conſulit: O bone (nam te
Scire, Deos quoniam propius contingis, oportet)
Numquid de Dacis audiſti? Nil equidem. Ut tu
Semper eris deriſor! At omnes Di exagitent me,
Si quidquam. Quid? militibus promiſſa Triquetra
Praedia Caeſar, an eſt Itala tellure daturus?
Jurantem me ſcire nihil, miratur, ut unum
Scilicet egregii mortalem altique ſilenti.
Perditur haec inter miſero lux, non ſine votis:
O rus, quando ego te aſpiciam? quandoque licebit,

Nunc veterum libris, nunc somno et inertibus horis,
Ducere solicitae jucunda oblivia vitae?
O quando faba Pythagorae cognata, simulque
Uncta satis pingui ponentur obsecula lardo?
O noctes, coenaeque Deum! quibus ipse, meique
Ante Larem proprium vescor; vernaeque procaces
Pasco libatis dapibus, prout cuique libido est,
Siccat inaequales calices conviva, solutus
Legibus insanis: seu quis capit acria fortis
Pocula; seu modicis uvescit laetius. ergo
Sermo oritur, non de villis domibusve alienis,
Nec male necne Lepos saltet: sed quod magis ad nos
Pertinet, et nescire malum est, agimus: utrumne
Divitiis homines, an sint virtute beati:
Quidve ad amicitias, usus rectumne, trahat nos:
Et quae sit natura boni, summumque quid ejus.
Cervius haec inter vicinus garrit anilis
Ex re fabellas. nam si quis laudat Arelli
Sollicitas ignarus opes; sic incipit: Olim
Rusticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepisse cavo, veterem vetus hospes amicum;
Asper, et attentus quaesitis; ut tamen arctum
Solveret hospitiis animum. quid multa? neque ille
Sepositi ciceris, nec longae invidit avenae;
Aridum et ore ferens acinum, semesaque lardi
Frusta dedit, cupiens varia fastidia coena
Vincere tangentis male singula dente superbo:

Cum

Cum pater ipse domus palea porrectus in horna
Esset ador loliumque, dapis meliora relinquens.
Tandem urbanus ad hunc, Quid te juvat, inquit, amice,
Praerupti nemoris patientem vivere dorso?
Vin' tu homines urbemque feris praeponere silvis?
Carpe viam (mihi crede) comes: terrestria quando
Mortales animas vivunt sortita, neque ulla est,
Aut magno aut parvo, lethi fuga. quo, bone, circa,
Dum licet, in rebus jucundis vive beatus:
Vive memor, quam sis aevi brevis. Haec ubi dicta
Agrestem pepulere; domo levis exilit: inde
Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
Moenia nocturni subrepere. jamque tenebat
Nox medium coeli spatium, cum ponit uterque
In locuplete domo vestigia: rubro ubi cocco
Tincta super lectos canderet vestis eburnos,
Multaque de magna superessent fercula coena,
Quae procul exstructis inerant hesterna canistris.
Ergo ubi purpurea porrectum in veste locavit
Agrestem, veluti succinctus cursitat hospes,
Continuatque dapes, nec non verniliter ipsis
Fungitur officiis, praelibans omne quod affert.
Ille cubans gaudet mutata sorte, bonisque
Rebus agit laetum convivam, cum subito ingens
Valvarum strepitus lectis excussit utrumque.
Currere per totum pavidi conclave; magisque

Exanimes trepidare, ſimul domus alta Moloſſis
Perſonuit canibus. tum ruſticus, Haud mihi vita
Eſt opus hac, ait; et valeas: me ſilva, cavuſque
Tutus ab inſidiis tenui ſolabitur ervo.

SATYRA VII.

JAMDUDUM auſculto; et cupiens tibi dicere ſervus
Pauca, reformido. Davuſne? Ita, Davus, amicum
Mancipium domino, et frugi, quod ſit ſatis: hoc eſt,
Ut vitale putes. Age, libertate Decembri
(Quando ita majores voluerunt) utere: narra.
Pars hominum vitiis gaudet conſtanter, et urget
Propoſitum: pars multa natat, modo recta capeſſens,
Interdum pravis obnoxia. ſaepe notatus
Cum tribus annellis, modo laeva Priſcus inani,
Vixit inaequalis, clavum ut mutaret in horas;
Aedibus ex magnis ſubito ſe conderet, unde
Mundior exiret vix libertinus honeſte;
Jam moechus Romae, jam mallet doctus Athenis
Vivere; Vertumnis, quotquot ſunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, poſtquam illi juſta chiragra
Contudit articulos, qui pro ſe tolleret, atque
Mitteret in phimum talos, mercede diurna
Conductum pavit: quanto conſtantior idem

In

In vitiis, tanto levius miſer, ac prior ille,
Qui jam contento, jam laxo fune laborat.
Non dices hodie, quorſum haec tam putida tendant,
Furcifer? Ad te, inquam. Quo pacto, peſſime? Laudas
Fortunam et mores antiquae plebis; et idem,
Si quis ad illa Deus ſubito te agat, uſque recuſes:
Aut quia non ſentis, quod clamas, rectius eſſe;
Aut quia non firmus rectum defendis, et haeres,
Nequicquam coeno cupiens evellere plantam.
Romae rus optas; abſentem ruſticus Urbem
Tollis ad aſtra levis. ſi nuſquam es forte vocatus
Ad coenam, laudas ſecurum olus; ac, velut uſquam
Vinctus eas, ita te felicem dicis, amaſque,
Quod nuſquam tibi ſit potandum: juſſerit ad ſe
Maecenas ſerum ſub lumina prima venire
Convivam; Nemon' oleum fert ocius? ecquis
Audit? cum magno blateras clamore, fugiſque.
Milvius et ſcurrae, tibi non referenda precati,
Diſcedunt. etenim fateor, me, dixerit ille,
Duci ventre levem: naſum nidore ſupinor:
Imbecillus, iners: ſi quid vis, adde, popino.
Tu, cum ſis quod ego, et fortaſſis nequior, ultro
Inſectere, velut melior? verbiſque decoris
Obvolvas vitium? quid, ſi me ſtultior ipſe

Quingentis emto drachmis deprenderis? auſer
Me vultu terrere: manum ſtomachumque teneto,
Dum, quae Criſpini docuit me janitor, edo.
Te conjux aliena capit, meretricula Davum:
Peccat uter noſtrum cruce dignius? acris ubi me
Natura incendit; ſub clara nuda lucerna
Quaecunque excepit turgentis verbera caudae,
Clunibus aut agitavit equum laſciva ſupinum,
Dimittit, neque famoſum, neque ſollicitum ne
Ditior, aut formae melioris meiat eodem.
Tu, cum projectis inſignibus, annulo equeſtri,
Romanoque habitu, prodis, ex judice, Dama
Turpis, odoratum caput obſcurante lacerna:
Non es quod ſimulas? metuens induceris, atque
Altercante libidinibus tremis oſſa pavore.
Quid refert, uri virgis, ferroque necari
Auctoratus eas; an turpi clauſus in arca,
Quo te demiſit peccati conſcia herilis,
Contractum genibus tangas caput? eſtne marito
Matronae peccantis in ambos juſta poteſtas?
In corruptorem vel juſtior? illa tamen ſe
Non habitu, mutatve loco, peccatve ſuperne;
Cum te formidet mulier, neque credat amanti.
Ibis ſub furcam prudens, dominoque furenti
Committes rem omnem, et vitam, et cum corpore
famam.
Evaſti? credo metues, doctuſque cavebis.

Quaeres

Quaeres quando iterum paveas, iterumque perire
Poſſis. o toties ſervus! quae bellua ruptis,
Cum ſemel effugit, reddit ſe prava catenis?
Non ſum moechus, ais, neque ego, hercule, fur, ubi vaſa.
Praetereo ſapiens argentea. tolle periclum,
Jam vaga proſiliet frenis natura remotis.
Tune mihi dominus, rerum imperiis hominumque
Tot tantiſque minor? quem ter vindicta quaterque
Impoſita haud unquam miſera formidine privet?
Adde ſupra dictis, quod non levius valeat: nam
Sive vicarius eſt, qui ſervo paret, uti mos
Veſter ait; ſeu conſervus; tibi quid ſum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, aliis ſervis miſer, atque
Duceris, ut nervis alienis mobile lignum.
Quiſnam igitur liber? Sapiens, ſibi qui imperioſus:
Quem neque pauperies neque mors, neque vincula terrent:
Reſponſare cupidinibus, contemnere honores
Fortis; et in ſeipſo totus, teres atque rotundus;
Externi ne quid valeat per leve morari:
In quem manca ruit ſemper fortuna. poteſne
Ex his, ut proprium, quid noſcere? quinque talenta
Poſcit te mulier, vexat, foribuſque repulſum
Perfundit gelida; rurſus vocat. eripe turpi
Colla jugo: liber, liber ſum, dic age. non quis:

Urget enim dominus mentem non lenis, et acres
Subjectat laſſo ſtimulos, verſatque negantem.
Vel cum Pauſiaca torpes, inſane, tabella;
Qui peccas minus atque ego, cum Fulvi Rutubaeque
Aut Placideiani contento poplite miror
Praelia, rubrica picta aut carbone, velut ſi
Revera pugnent, feriant, vitentque moventes
Arma viri? nequam et ceſſator Davus; at ipſe
Subtilis veterum judex, et callidus audis.
Nil ego, ſi ducor libo fumante: tibi ingens
Virtus atque animus coenis reſponſat opimis?
Obſequium ventris mihi perniciosius eſt: cur?
Tergo plector enim: qui tu impunitior, illa,
Quae parvo ſumi nequeunt, obſonia captas?
Nempe inamareſcunt epulae ſine fine petitae;
Illuſique pedes vitioſum ferre recuſant
Corpus. an hic peccat, ſub noctem qui puer uvam
Furtiva mutat ſtrigili? qui praedia vendit,
Nil ſervile, gulae parens, habet? adde, quod idem
Non horam tecum eſſe potes, non otia recte
Ponere; teque ipſum vitas fugitivus ut erro,
Jam vino quaerens, jam ſomno fallere curam:
Fruſtra: nam comes atra premit, ſequiturque fugacem.
Unde mihi lapidem? Quorſum eſt opus? Unde ſagittas?
Aut inſanit homo, aut verſus facit. Ocius hinc te
Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

SATYRA

SATYRA VIII.

UT Naſidieni juvit te coena beati?
Nam mihi quaerenti convivam, dictus here illic
De medio potare die. Sic, ut mihi nunquam
In vita fuerit melius. Da (ſi grave non eſt)
Quae prima iratum ventrem placaverit eſca.
In primis Lucanus aper; leni fuit Auſtro
Captus, ut aiebat coenae pater; acria circum
Rapula, lactucae, radices; qualia laſſum
Pervellunt ſtomachum; ſiſer, alec, faecula Coa.
His ubi ſublatis, puer alte cinctus acernam
Gauſape purpureo menſam perterſit, et alter
Sublegit quodcunque jaceret inutile, quodque
Poſſet coenantes offendere; ut Attica virgo
Cum ſacris Cereris, procedit fuſcus Hydaſpes,
Caecuba vina ferens; Alcon, Chium maris expers.
Hic herus; Albanum, Maecenas, ſive Falernum
Te magis appoſitis delectat; habemus utrumque.
Divitias miſeras! ſed queis coenantibus una,
Fundani, pulchre fuerit tibi, noſſe laboro.
Summus ego, et prope me Viſcus Turinus, et infra,
Si memini, Varius; cum Servilio Balatrone
Vibidius, quos Maecenas adduxerat umbras.
Nomentanus

Nomentanus erat ſuper ipſum, Porcius infra,
Ridiculus totas ſimul abſorbere placentas.
Nomentanus ad hoc, qui, ſi quid forte lateret,
Indice monſtraret digito. nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aves, conchylia, piſces,
Longe diſſimilem noto celantia ſuccum:
Ut vel continuo patuit, cum paſſeris atque
Inguſtata mihi porrexerit ilia rhombi.
Poſt hoc me docuit melimela rubere, minorem
Ad lunam delecta. quid hoc interſit, ab ipſo
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni;
Nos, niſi damnoſe bibimus, moriemur inulti.
Et calices poſcit majores. vertere pallor
Tum parochi faciem, nil ſic metuentis ut acres
Potores: vel quod maledicunt liberius; vel
Fervida quod ſubtile exſurdant vina palatum.
Invertunt Aliphanis vinaria tota
Vibidius Balatroque, ſecutis omnibus: imi
Convivae lecti nihilum nocuere lagenis.
Affertur ſquillas inter muræna natantes
In patina porrecta. ſub hoc herus, Hæc gravida, inquit,
Capta eſt; deterior poſt partum carne futura.
His miſtum jus eſt; oleo, quod prima Venafri
Preſſit cella; garo de ſuccis piſcis Iberi;
Vino quinquenni, verum citra mare nato,
Dum coquitur; cocto Chium ſic convenit, ut non

Hoc

Hoc magis ullum aliud pipere albo; non ſine aceto,
Quod Methymnaeam vitio mutaverit uvam.
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monſtravi incoquere; illutos Curtillus echînos,
Ut melius muria, quam teſta marina remittat.
Interea ſuſpenſa graves aulaea ruinas
In patinam fecere, trahentia pulveris atri
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
Nos majus veriti, poſtquam nihil eſſe pericli
Senſimus, erigimur. Rufus poſito capite, ut ſi
Filius immaturus obiiſſet, flere: quis eſſet
Finis, ni ſapiens ſic Nomentanus amicum
Tolleret? Heu, Fortuna, quis eſt crudelior in nos
Te Deus? ut ſemper gaudes illudere rebus
Humanis! Varius mappa compeſcere riſum
Vix poterat. Balatro ſuſpendens omnia naſo,
Haec eſt conditio vivendi, aiebat: eoquo
Reſponſura tuo nunquam eſt par fama labori.
Tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni
Solicitudine diſtrictum; ne panis aduſtus,
Ne male conditum jus apponatur; ut omnes
Praecincti recte pueri comtique miniſtrent?
Adde hos praeterea caſus; aulaea ruant ſi,
Ut modo; ſi patinam pede lapſus frangat agaſo.
Sed convivatoris, uti ducis, ingenium res
Adverſae nudare ſolent, celare ſecundae.
Naſidienus ad haec: Tibi Di, quaecunque preceris,

Commoda

Commoda dent; ita vir bonus es, convivaque comis:
Et ſoleas poſcit. tum in lecto quoque videres
Stridere ſecreta diviſos aure ſuſurros.
Nullos his mallem ludos ſpectaſſe. ſed illa
Redde, age, quae deinceps riſiſti. Vibidius dum
Quaerit de pueris, num ſit quoque fracta lagena,
Quod ſibi poſcenti non dentur pocula; dumque
Ridetur fictis rerum, Balatrone ſecundo;
Naſidiene, redis mutatae frontis, ut arte
Emendaturus fortunam. deinde ſecuti
Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes
Membra gruis ſparſi ſale multo, non ſine farre,
Pinguibus et ficis paſtum jecur anſeris albi,
Et leporum avulſos, ut multo ſuavius, armos,
Quam ſi cum lumbis quis edit. tum pectore aduſto
Vidimus et merulas poni, et ſine clune palumbes;
Suavas res, ſi non cauſas narraret earum, et
Naturas dominus: quem nos ſic fugimus ulti,
Ut nihil omnino guſtaremus; velut illis
Canidia afflaſſet pejor ſerpentibus Afris.

32

QUINTI HORATII FLACCI EPISTOLARUM

LIBER I.

EPISTOLA I.

AD MAECENATEM.

PRIMA dicte mihi, ſumma dicende camena,
Spectatum, ſatis, et donatum jam rude, quaeris,
Maecenas, iterum antiquo me includere ludo.
Non eadem eſt aetas, non mens. Veianius, armis
Herculis ad poſtem fixis, latet abditus agro,
Ne populum extrema toties exoret arena.
Eſt mihi purgatam crebro qui perſonet aurem;
Solve ſeneſcentem mature ſanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, et ilia ducat.
Nunc itaque et verſus et caetera ludicra pono;
Quid verum atque decens, curo et rogo, et omnis in hoc ſum:
Condo, et compono, quae mox depromere poſſim.

Ac

Ac ne forte roges, quo me duce, quo lare tuter:
Nullius addictus jurare in verba magiſtri,
Quo me cunque rapit tempeſtas, deferor hoſpes.
Nunc agilis fio, et merſor civilibus undis,
Virtutis verae cuſtos, rigidusque ſatelles;
Nunc in Ariſtippi furtim praecepta relabor,
Et mihi res, non me rebus, ſubjungere conor.
Ut nox longa, quibus mentitur amica, dieſque
Lenta videtur opus debentibus; ut piger annus
Pupillis, quos dura premit cuſtodia matrum:
Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quae ſpem
Conſiliumque morantur agendi gnaviter id, quod
Aeque pauperibus prodeſt, locupletibus aeque,
Aeque neglectum pueris ſenibuſque nocebit.
Reſtat, ut his ego me ipſe regam ſolerque elementis:
Non poſſis oculo quantum contendere Lynceus;
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia deſperes invicti membra Glyconis,
Nodoſa corpus nolis prohibere chiragra.
Eſt quadam prodire tenus, ſi non datur ultra.
Fervet avaritia, miſeroque cupidine pectus?
Sunt verba et voces, quibus hunc lenire dolorem
Poſſis, et magnum morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? ſunt certa piacula, quae te
Ter pure lecto poterunt recreare libello.
Invidus, iracundus, iners, vinoſus, amator;
Nemo adeo ferus eſt, ut non mitteſcere poſſit,

Si

Si modò culturae patientem commodet aurem.
Virtus eſt, vitium fugere; et ſapientia prima,
Stultitia caruiſſe. vides, quae maxima credis
Eſſe mala, exiguum cenſum, turpemque repulſam,
Quanto devites animi capitiſque labore.
Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes.
Ne cures ea, quae ſtulte miraris et optas,
Diſcere, et audire, et melicti credere non vis?
Quis circum pagos et circum compita pugnax
Magna coronari contemnat Olympia, cui ſpes,
Cui ſit conditio dulcis ſine pulvere palmae?
Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurum.
O cives, cives, quaerenda pecunia primum eſt;
Virtus poſt nummos: haec Janus ſummus ab imo
Perdocet; haec recinunt juvenes dictata ſenesque,
Laevo ſuſpenſi loculos tabulamque lacerto.
Eſt animus tibi, ſunt mores, eſt lingua, fidesque:
Sed quadringentis ſex ſeptem millia deſunt,
Plebs eris. at pueri ludentes, Rex eris, aiunt,
Si recte facies. Hic murus aheneus eſto,
Nil conſcire ſibi, nulla pallescere culpa.
Roſcia, dic ſodes, melior lex, an puerorum
Naenia, quae regnum recte facientibus offert,
Et maribus Curiis, et decantata Camillis?
Iſne tibi melius ſuadet, qui, rem facias; rem,
Si poſſis recte; ſi non, quocunque modo rem;

Ut

Ut propius ſpectes lacrymoſa poemata Puppi:
An qui fortunae te reſponſare ſuperbae
Liberum et erectum praeſens hortatur, et aptat?
Quod ſi me populus Romanus forte roget, cur
Non, ut porticibus, ſic judiciis fruar iſdem,
Nec ſequar aut fugiam, quae diligit ipſe vel odit;
Olim quod vulpes aegroto cauta leoni
Reſpondit, referam: Quia me veſtigia terrent,
Omnia te adverſum ſpectantia, nulla retrorſum.
Bellua multorum es capitum. nam quid ſequar? aut
quem?
Pars hominum geſtit conducere publica: ſunt qui
Cruſtis et pomis viduas venentur avaras,
Excipiantque ſenes, quos in vivaria mittant:
Multis occulto creſcit res fenore. verum
Eſto aliis alios rebus ſtudiiſque teneri:
Iidem eadem poſſunt horam durare probantes?
Nullus in orbe ſinus Baiis praelucet amoenis,
Si dixit dives; lacus et mare ſentit amorem
Feſtinantis heri: cui ſi vitioſa libido
Fecerit auſpicium; cras ferramenta Teanum
Tolletis fabri. lectus genialis in aula eſt?
Nil ait eſſe prius, melius nil coelibe vita:
Si non eſt, jurat bene ſolis eſſe maritis.
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
Quid pauper? ride: mutat coenacula, lectos,

Balnea,

Balnea, tonſores; conducto navigio aeque
Nauſeat ac locuples, quem ducit priva triremis.
Si curatus inaequali tonſore capillos
Occurro, rides: ſi forte ſubucula pexae
Trita ſubeſt tunicae, vel ſi toga diſſidet impar;
Rides. quid? mea cum pugnat ſententia ſecum;
Quod petiit, ſpernit; repetit quod nuper omiſit;
Aeſtuat, et vitae diſconvenit ordine toto;
Diruit, aedificat, mutat quadrata rotundis?
Inſanire putas ſolennia me, neque rides,
Nec medici credis, nec curatoris egere
A praetore dati; rerum tutela mearum
Cum ſis, et prave ſectum ſtomacheris ob unguem
De te pendentis, te reſpicientis amici.
Ad ſummam, ſapiens uno minor eſt Jove, dives,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum;
Praecipue ſanus, niſi cum pituita moleſta eſt.

EPISTOLA II.
AD LOLLIUM.

TROJANI belli ſcriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas Romae, Praeneſte relegi:
Qui, quid ſit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non,
Planius ac melius Chryſippo et Crantore dicit.
Cur ita crediderim, niſi quid te detinet, audi.

Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Graecia Barbariae lento collisa duello,
Stultorum regum, et populorum continet aestus.
Antenor censet belli praecidere causam.
Quid Paris? ut salvus regnet, vivatque beatus,
Cogi posse negat. Nestor componere lites
Inter Peliden festinat et inter Atriden:
Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
Seditione, dolis, scelere, atque libidine, et ira,
Iliacos intra muros peccatur, et extra.

Rursus quid virtus, et quid sapientia possit,
Utile proposuit nobis exemplar Ulyssem:
Qui domitor Trojae, multorum providus urbes
Et mores hominum inspexit; latumque per aequor,
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit, adversis rerum immersabilis undis.
Sirenum voces, et Circes pocula nosti:
Quae si cum sociis stultus cupidusque bibisset;
Sub domina meretrice fuisset turpis et excors;
Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.

Nos numerus sumus, et fruges consumere nati,
Sponsi Penelopes, nebulones, Alcinoique
In cute curanda plus aequo operata juventus;
Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, et
Ad strepitum citharae cessatum ducere curam.
Ut jugulent homines, surgunt de nocte latrones:

Ut

Ut teipſum ſerves, non expergiſceris? atqui
Si noles ſanus, curres hydropicus: et ni
Poſces ante diem librum cum lumine, ſi non
Intendes animum ſtudiis et rebus honeſtis;
Invidia vel amore vigil torquebere. nam cur,
Quae laedunt oculos, feſtinas demere; ſi quid
Eſt animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti qui coepit habet. ſapere aude:
Incipe. vivendi recte qui prorogat horam,
Ruſticus exſpectat dum defluat amnis: at ille
Labitur, et labetur in omne volubilis aevum.
Quaeritur argentum, puerisque beata creandis
Uxor; et incultae pacantur vomere ſilvae.
Quod ſatis eſt, cui contingit, nihil amplius optet.
Non domus, et fundus, non aeris acervus et auri
Aegroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. valeat poſſeſſor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitat uti.
Qui cupit aut metuit; juvat illum ſic domus, et res,
Ut lippum pictae tabulae, fomenta podagram,
Auriculas citharae collecta ſorde dolentes.
Sincerum eſt niſi vas; quodcunque infundis, acceſcit.
Sperne voluptates: nocet emta dolore voluptas.
Semper avarus eget: certum voto pete finem.
Invidus alterius macreſcit rebus opimis:
Invidia Siculi non invenere tyranni
Majus tormentum. qui non moderabitur irae,

Infectum volet eſſe, dolor quod ſuaſerit et mens,
Dum poenas odio per vim feſtinat inulto.
Ira furor brevis eſt. animum rege; qui niſi paret,
Imperat: hunc frenis, hunc tu compeſce catena.
Fingit equum tenera docilem cervice magiſter
Ire viam, qua monſtrat eques: venaticus, ex quo
Tempore cervinam pellem latravit in aula,
Militat in ſilvis catulus. nunc adbibe puro
Pectore verba, puer; nunc te melioribus offer.
Quo ſemel eſt imbuta recens, ſervabit odorem
Teſta diu. quod ſi ceſſas, aut ſtrenuus anteis;
Nec tardum opperior, nec praecedentibus inſto.

EPISTOLA III.
Ad Julium Florum.

JULI Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Auguſti privignus, ſcire laboro.
Thracane vos, Hebruſque nivali compede vinctus,
An freta vicinas inter currentia turres,
An pingues Aſiae campi colleſque morantur?
Quid ſtudioſa cohors operum ſtruit? hoc quoque curo.
Quis ſibi res geſtas Auguſti ſcribere ſumit?
Bella quis et paces longum diffundit in aevum?
Quid Titius, Romana brevi venturus in ora?
Pindarici fontis qui non expalluit hauſtus,

Faſtidere

Faſtidere lacus et rivos auſus apertos:
Ut valet? ut meminit noſtri? fidibuſne Latinis
Thebanos aptare modos ſtudet, auſpice Muſa?
An tragica deſaevit et ampullatur in arte?
Quid mihi Celſus agit? monitus, multumque monendus,
Privatas ut quaerat opes, et tangere vitet
Scripta, Palatinus quaecunque recepit Apollo:
Ne, ſi forte ſuas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula riſum
Furtivis nudata coloribus. ipſe quid audes?
Quae circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
Ingenium, non incultum eſt, et turpiter hirtum.
Seu linguam cauſis acuis, ſeu civica jura
Reſpondere paras: ſeu condis amabile carmen;
Prima feres ederae victricis praemia. quod ſi
Frigida curarum fomenta relinquere poſſes;
Quo te coeleſtis ſapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc ſtudium parvi properemus et ampli;
Si patriae volumus, ſi nobis vivere cari.
Debes hoc etiam reſcribere, ſi tibi curae,
Quantae conveniat, Munatius? an male ſarta
Gratia nequicquam coit, et reſcinditur; ac vos
Seu calidus ſanguis, ſeu rerum inſcitia vexat,
Indomita cervice feros? ubicunque locorum
Vivitis, indigni fraternum rumpere foedus,
Paſcitur in veſtrum reditum votiva juvenca.

Epistola IV.
Ad Albium Tibullum.

Albi, noſtrorum ſermonum candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
Scribere quod Caſſi Parmenſis opuſcula vincat;
An tacitum ſilvas inter reptare ſalubres,
Curantem quidquid dignum ſapiente bonoque eſt?
Non tu corpus eras ſine pectore. Di tibi formam,
Di tibi divitias dederant, artemque fruendi.
Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
Qui ſapere, et fari poſſit quae ſentiat; et cui
Gratia, fama, valetudo contingat abunde,
Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter ſpem curamque, timores inter et iras,
Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.
Grata ſuperveniet, quae non ſperabitur, hora.
Me pinguem et nitidum bene curata cute viſes,
Cum ridere voles, Epicuri de grege porcum.

Epistola V.
Ad Torquatum.

Si potes Archiacis conviva recumbere lectis,
Nec modica coenare times olus omne patella;
Supremo te ſole domi, Torquate, manebo.

Vina

Vina bibes iterum Tauro diffuſa, paluſtres
Inter Minturnas Sinueſſanumque Petrinum.
Si melius quid habes, arceſſe; vel imperium fer.
Jamdudum ſplendet focus, et tibi munda ſupellex.
Mitte leves ſpes, et certamina divitiarum,
Et Moſchi cauſam. cras nato Caeſare feſtus
Dat veniam ſomnumque dies. impune licebit
Aeſtivam ſermone benigno tendere noctem.
Quo mihi fortunam, ſi non conceditur uti?
Parcus ob heredis curam, nimiumque ſeverus,
Affidet inſano. potare et ſpargere flores
Incipiam, patiarque vel inconſultus haberi.
Quid non ebrietas deſignat? operta recludit,
Spes jubet eſſe ratas; ad proelia trudit inertem;
Solicitis animis onus eximit; addocet artes.
Fecundi calices quem non fecere diſertum?
Contracta quem non in paupertate ſolutum?
Haec ego procurare et idoneus imperor, et non
Invitus; ne turpe toral, ne ſordida mappa
Corruget nares; ne non et cantharus, et lanx
Oſtendat tibi te; ne fidos inter amicos
Sit, qui dicta foras eliminet; ut coeat par,
Jungaturque pari. Brutum tibi, Septimiumque,
Et, niſi coena prior, potiorque puella Sabinum
Detinet, aſſumam. locus eſt et pluribus umbris;
Sed nimis arcta premunt olidae convivia caprae.

Tu, quotus eſſe velis, reſcribe; et rebus omiſſis
Atria ſervantem poſtico falle clientem.

EPISTOLA VI.
Ad Numicium.

NIL admirari, prope res eſt una, Numici,
Solaque quae poſſit facere et ſervare beatum.
Hunc ſolem, et ſtellas, et decedentia certis
Tempora momentis, ſunt qui formidine nulla
Imbuti ſpectent. quid cenſes munera terrae?
Quid, maris extremos Arabas ditantis et Indos?
Ludicra quid, plauſus, et amici dona Quiritis?
Quo ſpectanda modo, quo ſenſu credis, et ore?
Qui timet his adverſa, fere miratur eodem
Quo cupiens pacto: pavor eſt utrobique moleſtus:
Improviſa ſimul ſpecies exterret utrumque:
Gaudeat, an doleat; cupiat, metuatne; quid ad rem;
Si, quidquid vidit melius pejuſve ſua ſpe,
Defixis oculis, animoque et corpore torpet?
Inſani ſapiens nomen ferat, aequus iniqui;
Ultra, quam ſatis eſt, virtutem ſi petat ipſam.
I nunc, argentum, et marmor vetus, aeraque, et artes
Suſpice: cum gemmis Tyrios mirare colores:
Gaude, quod ſpectant oculi te mille loquentem:

Gnavus

Gnavus mane forum, et veſpertinus pete tectum,
Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
Mutius et (indignum; quod ſit pejoribus ortus,)
Hic tibi ſit potius, quam tu mirabilis illi.
Quidquid ſub terra eſt, in apricum proferet aetas;
Defodiet, condetque nitentia. cum bene notum
Porticus Agrippae, et via te conſpexerit Appi;
Ire tamen reſtat Numa quo devenit et Ancus.
Si latus aut renes morbo tentantur acuto,
Quaere fugam morbi. vis recte vivere? quis non?
Si virtus hoc una poteſt dare; fortis omiſſis
Hoc age deliciis. virtutem verba putas, et
Lucum ligna? cave ne portus occupet alter:
Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas:
Mille talenta rotundentur, totidem altera; porro
Tertia ſuccedant, et quae pars quadret acervum.
Scilicet uxorem cum dote, fidemque, et amicos,
Et genus, et formam, regina Pecunia donat;
Ac bene nummatum decorat Suadela, Venuſque.
Mancipiis locuples, eget aeris Cappadocum rex:
Ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus, ut aiunt,
Si poſſet centum ſcenae praebere rogatus,
Qui poſſum tot? ait: tamen et quaeram, et quot habebo,
Mittam: poſt paulo ſcribit, ſibi millia quinque
Eſſe domi chlamydum; partem, vel tolleret omnes.
Exilis domus eſt, ubi non et multa ſuperſunt,

Et dominum fallunt, et prosunt furibus. ergo
Si res sola potest facere et servare beatum;
Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
Si fortunatum species, et gratia praestat;
Mercemur servum, qui dictet nomina, laevum
Qui fodicet latus, et cogat trans pondera dextram
Porrigere: Hic multum in Fabia valet, ille Velina:
Cui libet, is fasces dabit; eripietque curule,
Cui volet, importunus ebur: Frater, Pater, adde:
Ut cuique est aetas, ita quemque facetus adopta.
Si bene qui coenat, bene vivit: lucet; eamus
Quo ducit gula; piscemur, venemur, ut olim
Gargilius: qui mane plagas, venabula, servos,
Differtum transire forum, populumque jubebat:
Unus ut e multis populo spectante referret
Emtum mulus aprum. crudi tumidique lavemur,
Quid deceat, quid non, obliti; Caerite cera
Digni; remigium vitiosum Ithacensis Ulyssei;
Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
Si, Mimnermus uti censet, sine amore jocisque
Nil est jucundum; vivas in amore jocisque.
Vive: vale. si quid novisti rectius istis;
Candidus imperti: si non, his utere mecum.

EPISTOLA

EPISTOLA VII.
AD MAECENATEM.

QUINQUE dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax desideror. atqui,
Si me vivere vis sanum recteque valentem;
Quam mihi das aegro, dabis aegrotare timenti,
Maecenas, veniam; dum ficus prima calorque
Designatorem decorat lictoribus atris:
Dum pueris omnis pater, et matercula pallet;
Officiosaque sedulitas, et opella forensis
Adducit febres, et testamenta resignat.
Quod si bruma nives Albanis illinet agris;
Ad mare descendet vates tuus, et sibi parcet,
Contractusque leget; te, dulcis amice, revisit
Cum Zephyris, si concedes, et hirundine prima.
Non, quo more pyris vesci Calaber jubet hospes,
Tu me fecisti locupletem. Vescere sodes.
Jam satis est. At tu quantumvis tolle. Benigne.
Non invisa feres pueris munuscula parvis.
Tam teneor dono, quam si dimittar onustus.
Ut libet: haec porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus et stultus donat quae spernit et odit:
Haec seges ingratos tulit, et feret omnibus annis.
Vir bonus et sapiens, dignis ait esse paratus;

Nec

Nec tamen ignorat quid diſtent aera lupinis.
Dignum praeſtabo me etiam pro laude merentis.
Quod ſi me noles uſquam diſcedere; reddes
Forte latus, nigros anguſta fronte capillos:
Reddes dulce loqui: reddes ridere decorum, et
Inter vina fugam Cynarae moerere protervae.
Forte per anguſtam tenuis vulpecula rimam
Repſerat in cumeram frumenti; paſtaque, rurſus
Ire foras pleno tendebat corpore fruſtra.
Cui muſtela procul, Si vis, ait, effugere iſtinc,
Macra cavum repetes arctum, quem macra ſubiſti.
Hac ego ſi compellor imagine, cuncta reſigno;
Nec ſomnum plebis laudo ſatur altilium, nec
Otia divitiis Arabum liberrima muto.
Saepe verecundum laudaſti: rexque, paterque
Audiſti coram, nec verbo parcius abſens.
Inſpice ſi poſſum donata reponere laetus.
Haud male Telemachus proles patientis Ulyſſei;
Non eſt aptus equis Ithacae locus, ut neque planis
Porrectus ſpatiis, neque multae prodigus herbae:
Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.
Parvum parva decent. mihi jam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur placet, aut imbelle Tarentum.
Strenuus et fortis, cauſiſque Philippus agendis
Clarus, ab officiis octavam circiter horam
Dum redit, atque foro nimium diſtare Carinas
Jam grandis natu queritur; conſpexit, ut aiunt,

Abraſum

Abraſum quendam vacua tonſoris in umbra
Cultello proprios purgantem leniter ungues.
Demetri, (puer hic non laeve juſſa Philippi
Accipiebat) abi, quaere, et refer; unde domo, quis,
Cujus fortunae, quo ſit patre, quove patrono.
It, redit, et narrat, Vulteium nomine Maenam,
Praeconem, tenui cenſu, ſine crimine notum,
Et properare loco, et ceſſare, et quaerere, et uti,
Gaudentem parviſque ſodalibus, et lare certo,
Et ludis, et, poſt deciſa negotia, Campo.
Scitari libet ex ipſo, quodcunque refers. dic
Ad coenam veniat. Non ſane credere Maena:
Mirari ſecum tacitus. quid multa? Benigne,
Reſpondet. Negat ille mihi? Negat improbus, et te
Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus
Vilia vendentem tunicato ſcruta popello
Occupat, et ſalvere jubet prior. ille Philippo
Excuſare laborem et mercenaria vincla,
Quod non mane domum veniſſet; denique quod non
Providiſſet eum. Sic ignoviſſe putato
Me tibi, ſi coenas hodie mecum. Ut libet. Ergo
Poſt nonam venies: nunc i, rem ſtrenuus auge.
Ut ventum ad coenam eſt; dicenda, tacenda locutus,
Tandem dormitum dimittitur. hic ubi ſaepe
Occultum viſus decurrere piſcis ad hamum,
Mane cliens, et jam certus conviva; jubetur
Rura ſuburbana indictis comes ire Latinis.

Impo-

Impoſitus mannis, arvum coelumque ſabinum
Non ceſſat laudare. videt, ridetque Philippus:
Et ſibi dum requiem, dum riſus undique quaerit,
Dum ſeptem donat ſeſtertia, mutua ſeptem
Promittit; perſuadet uti mercetur agellum:
Mercatur. ne te longis ambagibus ultra
Quam ſatis eſt morer; ex nitido fit ruſticus, atque
Sulcos et vineta crepat mera; praeparat ulmos;
Immoritur ſtudiis, et amore ſeneſcit habendi.
Verum ubi oves furto, morbo periere capellae;
Spem mentita ſeges, bos eſt enectus arando;
Offenſus damnis, media de nocte caballum
Arripit, iratuſque Philippi tendit ad aedes.
Quem ſimul aſpexit ſcabrum intonſumque Philippus;
Durus, ait, Vultei, nimis attentuſque videris
Eſſe mihi. Pol, me miſerum, patrone, vocares,
Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
Quod te per Genium, dextramque, Deoſque Penates,
Obſecro, et obteſtor; vitae me redde priori.
Qui ſimul aſpexit, quantum dimiſſa petitis
Praeſtent; mature redeat, repetatque relicta.
Metiri ſe quemque ſuo modulo ac pede, verum eſt.

EPISTOLA

EPISTOLA VIII.
AD CELSUM ALBINOVANUM.

CELSO gaudere et bene rem gerere Albinovano,
Musa rogata, refer, comiti scribaeque Neronis.
Si quaeret, quid agam; dic, multa et pulchra minantem,
Vivere nec recte, nec suaviter: haud quia grando
Contuderit vites, oleamve momorderit aestus;
Nec quia longinquis armentum aegrotet in agris:
Sed quia mente minus validus, quam corpore toto,
Nil audire velim, nil discere, quod levet aegrum;
Fidis offendar medicis, irascar amicis,
Cur me funesto properent arcere veterno;
Quae nocuere sequar; fugiam quae profore credam;
Romae Tibur amem ventosus, Tibure Romam.
Post haec, ut valeat; quo pacto rem gerat et se;
Ut placeat Juveni, percontare, utque cohorti.
Si dicet, recte; primum gaudere, subinde
Praeceptum auriculis hoc instillare memento:
Ut tu fortunam, sic nos te, Celse feremus.

Epistola IX.
Ad Claudium Neronem.

Septimius, Claudi, nimirum intelligit unus,
Quanti me facias. nam cum rogat, et prece cogit
Scilicet, ut tibi se laudare, et tradere coner,
Dignum mente domoque legentis honesta Neronis,
Munere cum fungi propioris censet amici;
Quid possim videt ac novit me valdius ipso.
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
Dissimulator opis propriae, mihi commodus uni.
Sic ego, majoris fugiens opprobria culpae,
Frontis ad urbanae descendi praemia. quod si
Depositum laudas ob amici jussa pudorem;
Scribe tui gregis hunc, et fortem crede bonumque.

Epistola X.
Ad Fuscum Aristium.

Urbis amatorem Fuscum salvere jubemus
Ruris amatores; hac in re scilicet una
Multum dissimiles, at caetera pene gemelli,
Fraternis animis: quidquid negat alter, et alter:
Annuimus pariter: vetuli notique columbi,
Tu nidum servas; ego laudo ruris amoeni

Rivos,

Rivos, et muſco circumlita ſaxa, nemuſque.
Quid quaeris? vivo et regno, ſimul iſta reliqui
Quae vos ad coelum fertis rumore ſecundo.
Utque ſacerdotis fugitivus, liba recuſo;
Pane egeo, jam mellitis potiore placentis.
Vivere naturae ſi convenienter oportet,
Ponendaeque domo quaerenda eſt area primum;
Noviſtine locum potiorem rure beato?
Eſt ubi plus tepeant hiemes? ubi gratior aura
Leniat et rabiem Canis, et momenta Leonis,
Cum ſemel accepit ſolem furibundus acutum?
Eſt, ubi divellat ſomnos minus invida cura?
Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
Quam quae per pronum trepidat cum murmure rivum?
Nempe inter varias nutritur ſilva columnas,
Laudaturque domus, longos quae proſpicit agros.
Naturam expelles furca; tamen uſque recurret,
Et mala perrumpet furtim faſtidia victrix.
Non, qui Sidonio contendere callidus oſtro
Neſcit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, propiuſve medullis,
Quam qui non poterit vero diſtinguere falſum.
Quem res plus nimio delectavere ſecundae,
Mutatae quatient. ſi quid mirabere, pones

Invitus. fuge magna: licet ſub paupere tecto
Reges et regum vita praecurrere amicos.
Cervus equum pugna melior communibus herbis
Pellebat: donec minor in certamine longo
Imploravit opes hominis, frenumque recepit:
Sed poſtquam victor victo diſceſſit ab hoſte,
Non equitem dorſo, non frenum depulit ore.
Sic qui pauperiem veritus, potiore metallis
Libertate caret; dominum mutabit improbus, atque
Serviet aeternum, quia parvo neſciet uti.
Cui non conveniet ſua res; ut calceus olim,
Si pede major erit, ſubvertet; ſi minor, uret.
Laetus ſorte tua vives ſapienter, Ariſti:
Nec me dimittes incaſtigatum, ubi plura
Cogere, quam ſatis eſt, ac non ceſſare videbor.
Imperat aut ſervit collecta pecunia cuique,
Tortum digna ſequi potius quam ducere funem.
Haec tibi dictabam poſt fanum putre Vacunae?
Excepto, quod non ſimul eſſes, caetera laetus.

EPISTOLA XI.

AD BULLATIUM.

QUID tibi viſa Chios, Bullati, notaque Leſbos?
Quid concinna Samos? quid Croeſi regia Sardis?
Smyrna quid, et Colophon? majora minorane fama?

Cunctane

Cunctans prae Campo et Tiberino flumine sordent?
An venit in votum Attalicis ex urbibus una?
An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
Scis Lebedus quid sit: Gabiis desertior atque
Fidenis vicus: tamen illic vivere vellem,
Oblitusque meorum, obliviscendus et illis,
Neptunum procul e terra spectare furentem.
Sed neque, qui Capua Romam petit imbre lutoque
Adspersus, volet in caupona vivere; nec, qui
Frigus collegit, furnos et balnea laudat,
Ut fortunatam plene praestantia vitam:
Nec si te validus jactaverit Auster in alto,
Idcirco navem trans Aegaeum mare vendas.
Incolumi Rhodos et Mitylene pulchra facit, quod
Paenula solstitio, campestre nivalibus auris,
Per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.
Dum licet, et vultum servat fortuna benignum,
Romae laudetur Samos, et Chios, et Rhodos absens.
Tu, quamcunque Deus tibi fortunaverit horam,
Grata sume manu; nec dulcia differ in annum:
Ut, quocunque loco fueris, vixisse libenter
Te dicas. nam si ratio et prudentia curas,
Non locus effusi late maris arbiter, aufert;
Coelum, non animum mutant qui trans mare currunt;
Strenua nos exercet inertia: navibus atque

Quadrigis petimus bene vivere. quod petis, hic eſt,
Eſt Ulubris; animus ſi te non deficit aequus.

Epistola XII.
Ad Iccium.

Fructibus Agrippae Siculis, quos colligis, Icci,
Si recte frueris; non eſt ut copia major
Ab Jove donari poſſit tibi. tolle querelas:
Pauper enim non eſt, cui rerum ſuppetit uſus.
Si ventri bene, ſi lateri eſt, pedibuſque tuis; nil
Divitiae poterunt regales addere majus.
Si forte in medio poſitorum abſtemius herbis
Vivis, et urtica; ſic vives protinus, ut te
Confeſtim liquidus fortunae rivus inauret:
Vel quia naturam mutare pecunia neſcit,
Vel quia cuncta putas una virtute minora.
Miramur, ſi Democriti pecus edit agellos
Cultaque, dum peregre eſt animus ſine corpore velox?
Cum tu inter ſcabiem tantam et contagia lucri,
Nil parvum ſapias, et adhuc ſublimia cures;
Quae mare compeſcant cauſae; quid temperet annum;
Stellae ſponte ſua, juſſaene vagentur et errent;
Quid premat obſcurum lunae, quid proferat orbem;

Quid

Quid velit et poſſit rerum concordia diſcors;
Empedocles, an Stertinium deliret acumen.
Verum, ſeu piſces, ſeu porrum et caepe trucidas,
Utere Pompeio Groſpho; et, ſi quid petet, ultro
Defer: nil Groſphus niſi verum orabit, et aequum.
Vilis amicorum eſt annona, bonis ubi quid deeſt.
Ne tamen ignores quo ſit Romana loco res:
Cantaber Agrippae, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit: jus imperiumque Phraates
Caeſaris accepit genibus minor. aurea fruges
Italiae pleno diffudit copia cornu.

EPISTOLA XIII.
AD VINNIUM ASELLAM.

UT proficiſcentem docui te ſaepe diuque,
Auguſto reddes ſignata volumina, Vinni,
Si validus, ſi laetus erit, ſi denique poſcet:
Ne ſtudio noſtri pecces, odiumque libellis
Sedulus importes, opera vehemente miniſter.
Si te forte meae gravis uret ſarcina chartae;
Abjicito potius, quam quo perferre juberis
Clitellas ferus impingas, Aſinaeque paternum
Cognomen vertas in riſum, et fabula fias.
Viribus uteris per clivos, flumina, lamas.
Victor propoſiti ſimul ac perveneris illuc,
Sic poſitum ſervabis onus; ne forte ſub ala

Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum,
Ut vinosa glomos furtivae Pyrrhia lanae,
Ut cum pileolo soleas conviva tribulis.
Ne vulgo narres te sudavisse ferendo
Carmina, quae possint oculos auresque morari
Caesaris. oratus multa prece, nitere. porro
Vade, vale: cave ne titubes, mandataque frangas.

EPISTOLA XIV.
AD VILLICUM SUUM.

VILLICE silvarum et mihi me reddentis agelli,
Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, et
Quinque bonos solitum Variam dimittere Patres;
Certemus, spinas animone ego fortius, an tu
Evellas agro; et melior sit Horatius, an res.
Me quamvis Lamiae pietas et cura moretur
Fratrem maerentis, rapto de fratre dolentis
Insolabiliter; tamen istuc mens animusque
Fert, et amat spatiis obstantia rumpere claustra.
Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum.
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.
Stultus uterque locum immeritum causatur inique;
In culpa est animus, qui se non effugit unquam.
Tu mediastinus tacita prece rura petebas:
Nunc urbem, et ludos, et balnea villicus optas.
Me constare mihi scis, et discedere tristem,

Quan-

Quandocunque trahunt invisa negotia Romam.
Non eadem miramur: eo disconvenit inter
Meque et te. nam quae deserta et inhospita tesqua
Credis, amoena vocat, mecum qui sentit, et odit
Quae tu pulchra putas. fornix tibi et uncta popina
Incutiunt urbis desiderium, video; et quod
Angulus iste ferret piper et thus ocius uva;
Nec vicina subest vinum praebere taberna
Quae possit tibi; nec meretrix tibicina, cujus
Ad strepitum salias terrae gravis: et tamen urges
Jampridem non tacta ligonibus arva, bovemque
Disjunctum curas, et strictis frondibus exples.
Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
Multa mole docendus aprico parcere prato.

Nunc, age, quid nostrum concentum dividat, audi.
Quem tenues decuere togae nitidique capilli,
Quem scis immunem Cynarae placuisse rapaci,
Quem bibulum liquidi media de luce Falerni;
Coena brevis juvat, et prope rivum somnus in herba:
Nec lusisse pudet, sed non incidere ludum.
Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
Limat, non odio obscuro morsuque venenat:
Rident vicini, glebas et saxa moventem.
Cum servis urbana diaria rodere mavis:
Horum tu in numerum voto ruis. invidet usum
Lignorum et pecoris tibi calo argutus, et horti.

Optat ephippia bos piger: optat arare caballus.
Quam ſcit uterque, libens, cenſebo, exerceat artem.

Epistola XV.
Ad C. Numonium Valam.

Quae ſit hiems Veliae, quod coelum, Vala, Salerni,
Quorum hominum regio, et qualis via: (nam mihi Baias
Muſa ſupervacuas Antonius: et tamen illis
Me facit inviſum, gelida cum perluor unda
Per medium frigus. ſane myrteta relinqui,
Dictaque ceſſantem nervis elidere morbum
Sulfura contemni, vicus gemit; invidus aegris,
Qui caput et ſtomachum ſupponere fontibus audent
Cluſinis, Gabioſque petunt, et frigida rura.
Mutandus locus eſt, et diverſoria nota
Praeteragendus equus. Quo tendis? non mihi Cumas
Eſt iter, aut Baias, laeva ſtomachoſus habena
Dicet eques: ſed equis frenato eſt auris in ore.)
Major utrum populum frumenti copia paſcat;
Collectoſne bibant imbres, puteoſne perennes
Dulcis aquae: (nam vina nihil moror illius orae:
Rure meo poſſum quidvis perferre patique:
Ad mare cum veni, generoſum et lene requiro,
Quod curas abigat, quod cum ſpe divite manet

In

In venas animumque meum, quod verba miniſtret,
Quod me Lucanae juvenem commendet amicae.)
Tractus uter plures lepores, uter educet apros:
Utra magis piſces et echinos aequora celent,
Pinguis ut inde domum poſſim Phaeaxque reverti;
Scribere te nobis, tibi nos accredere, par eſt.

Maenius ut, rebus maternis atque paternis
Fortiter abſumtis, urbanus coepit haberi;
Scurra vagus, non qui certum praeſepe teneret;
Impranſus non qui civem dignoſceret hoſte;
Quaelibet in quemvis opprobria fingere ſaevus;
Pernicies, et tempeſtas, barathrumque macelli;
Quidquid quaeſierat, ventri donabat avaro.
Hic, ubi nequitiae fautoribus et timidis nil
Aut paulum abſtulerat, patinas coenabat omaſi
Vilis, et agninae; tribus urſis quod ſatis eſſet:
Scilicet ut ventres lamna candente nepotum
Diceret urendos correctus Beſtius. idem,
Si quid erat nactus praedae majoris, ubi omne
Verterat in fumum et cinerem; Non hercule miror,
Aiebat, ſi qui comedunt bona: cum ſit obeſo
Nil melius turdo, nil vulva pulchrius ampla.
Nimirum hic ego ſum: nam tuta et parvula laudo,
Cum res deficiunt, ſatis inter vilia fortis:
Verum, ubi quid melius contingit et unctius; idem
Vos ſapere, et ſolos aio bene vivere, quorum
Conſpicitur nitidis fundata pecunia villis.

EPISTOLA

Epistola XVI.
Ad Quintium.

Ne perconteris, fundus meus, optime Quinti,
Arvo pascat herum, an baccis opulentet olivae,
Pomisne, an pratis, an amicta vitibus ulmo;
Scribetur tibi forma loquaciter et situs agri.
Continui montes, ni dissocientur opaca
Valle: sed ut veniens dextrum latus aspiciat Sol,
Laevum decedens curru fugiente vaporet.
Temperiem laudes. quid? si rubicunda benigni
Corna vepres et pruna ferant? si quercus, et ilex
Multa fruge pecus, multa dominum juvet umbra?
Dicas adductum propius frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thracam nec purior ambiat Hebrus,
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
Hae latebrae dulces, etiam (si credis) amoenae,
Incolumem tibi me praestant Septembribus horis.
Tu recte vivis, si curas esse quod audis.
Jactamus jampridem omnis te Roma beatum:
Sed vereor, ne cui de te plus quam tibi credas;
Neve putes alium sapiente bonoque beatum;
Neu, si te populus sanum recteque valentem
Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi
Dissimules, donec manibus tremor incidat unctis.

Stultorum

Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
Si quis bella tibi terra pugnata marique
Dicat, et his verbis vacuas permulceat aures;
Tene magis salvum populus velit, an populum tu,
Servet in ambiguo, qui consulit et tibi et Urbi,
Jupiter: Augusti laudes agnoscere possis:
Cum pateris sapiens emendatusque vocari;
Responsone tuo, dic sodes, nomine? nempe
Vir bonus et prudens dici delector ego, ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: ut si
Detulerit fasces indigno, detrahet idem:
Pone; meum est, inquit: pono, tristisque recedo.
Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
Contendat laqueo collum pressisse paternum;
Mordear opprobriis falsis, mutemque colores?
Falsus honor juvat, et mendax infamia terret
Quem, nisi mendosum et medicandum? vir bonus est quis?
Qui consulta Patrum, qui leges juraque servat;
Quo multae magnaeque secantur judice lites;
Quo res sponsore, et quo causae teste tenentur.
Sed videt hunc omnis domus et vicinia tota,
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Servus: Habes pretium; loris non ureris, aio.
Non hominem occidi: Non pasces in cruce corvos.
Sum bonus, et frugi: Renuit negat atque Sabellus.

Cautus

Cautus enim metuit foveam lupus, accipiterque
Suſpectos laqueos, et opertum miliùs hamum.
Oderunt peccare boni, virtutis amore:
Tu nihil admittes in te, formidine poenae.
Sit ſpes fallendi, miſcebis ſacra profanis.
Nam de mille fabae modiis cum ſurripis unum;
Damnum eſt, non facinus, mihi pacto lenius iſto.
Vir bonus, omne forum quem ſpectat, et omne tribunal,
Quandocunque Deos vel porco vel bove placat;
Jane pater, clare, clare cum dixit, Apollo;
Labra movet metuens audiri: Pulchra Laverna,
Da mihi fallere; da juſto ſanctoque videri:
Noctem peccatis, et fraudibus objice nubem.
Qui melior ſervo, qui liberior ſit avarus,
In triviis fixum cum ſe demittit ob aſſem,
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque: porro
Qui metuens vivet, liber mihi non erit unquam.
Perdidit arma, locum virtutis deſeruit, qui
Semper in augenda feſtinat et obruitur re.
Vendere cum poſſis captivum, occidere noli:
Serviet utiliter: ſine paſcat durus aretque;
Naviget, ac mediis hiemet mercator in undis;
Annonae proſit, portet frumenta penuſque.
Vir bonus et ſapiens audebit dicere, Pentheu
Rector Thebarum, quid me perferre patique

Indignum

Indignum coges? Adimam bona: Nempe pecus, rem,
Lectos, argentum: tollas licet. In manicis et
Compedibus ſaevo te ſub cuſtode tenebo.
Ipſe Deus, ſimul atque volam, me ſolvet. Opinor,
Hoc ſentit; moriar. mors ultima linea rerum eſt.

EPISTOLA XVII.
AD SCAEVAM.

QUAMVIS, Scaeva, ſatis per te tibi conſulis, et ſcis
Quo tandem pacto deceat majoribus uti;
Diſce, docendus adhuc quae cenſet amiculus: ut ſi
Caecus iter monſtrare velit: tamen aſpice, ſi quid
Et nos, quod cures proprium feciſſe; loquamur.
Si te grata quies et primam ſomnus in horam
Delectat: ſi te pulvis, ſtrepituſque rotarum,
Si laedet caupona; Ferentinum ire jubebo.
Nam neque divitibus contingunt gaudia ſolis:
Nec vixit male, qui natus morienſque fefellit.
Si prodeſſe tuis, pauloque benignius ipſum
Te tractare voles; accedes ficcus ad unctum.
Si pranderet olus patienter; regibus uti
Nollet Ariſtippus. Si ſciret regibus uti;
Faſtidiret olus, qui me notat. Utrius horum
Verba probes et facta, doce: vel junior, audi
Cur ſit Ariſtippi potior ſententia: namque

Mordacem

Mordacem Cynicum ſic eludebat, ut aiunt:
Scurror ego ipſe mihi; populo tu. rectius hoc et
Splendidius multo eſt: equus ut me portet, alat
rex.
Officium facio: tu poſcis vilia rerum,
Dante minor; quamvis fers te nullius egentem.
Omnis Ariſtippum decuit color, et ſtatus, et res,
Tentantem majora, fere praeſentibus aequum:
Contra, quem duplici panno patientia velat,
Mirabor, vitae via ſi converſa decebit.
Alter purpureum non exſpectabit amictum;
Quidlibet indutus celebertima per loca vadet,
Perſonamque feret non inconcinnus utramque:
Alter Mileti textam cane pejus et angue
Vitabit chlamydem; morietur frigore, ſi non
Rettuleris pannum: refer, et ſine vivat ineptus.
Res gerere, et captos oſtendere civibus hoſtes,
Attingit ſolium Jovis, et coeleſtia tentat.
Principibus placuiſſe viris, non ultima laus eſt.
Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
Sedit, qui timuit ne non ſuccederet: eſto:
Quid? qui pervenit, fecitne viriliter? atqui
Hic eſt, aut nuſquam, quod quaerimus. hic onus
horret,
Ut parvis animis, et parvo corpore majus;
Hic ſubit, et perfert. aut virtus nomen inane eſt,
Aut decus et pretium recte petit experiens vir.

Coram

Coram rege ſua de paupertate tacentes,
Plus poſcente ferent. diſtat, ſumaſne pudenter,
An rapias. atqui rerum caput hoc erat, hic fons.
Indotata mihi ſoror eſt, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, nec paſcere firmus,
Qui dicit; clamat, Victum date: ſuccinit alter,
Et mihi dividuo findetur munere quadra.
Sed tacitus paſci ſi poſſet corvus, haberet
Plus dapis, et rixae minus et minus, invidiaeque.
Brundiſium comes, aut Surrentum ductus amoenum,
Qui queritur ſalebras, et acerbum frigus, et imbres,
Aut ciſtam effractam, et ſubducta viatica plorat;
Nota refert meretricis acumina, ſaepe catellam,
Saepe periſcelidem raptam ſibi flentis: uti mox
Nulla fides damnis veriſque doloribus adſit.
Nec ſemel irriſus, triviis attollere curat
Fracto crure planum: licet illi plurima manet
Lacryma; per ſanctum juratus dicat Oſirim,
Credite; non ludo: crudeles tollite claudum.
Quaere peregrinum, vicinia rauca reclamat.

EPISTOLA

EPISTOLA XVIII.
Ad Lollium.

Si bene te novi, metues, liberrime Lolli,
Scurrantis ſpeciem praebere, profeſſus amicum.
Ut matrona meretrici diſpar erit atque
Diſcolor, infido ſcurrae diſtabit amicus.
Eſt huic diverſum vitio vitium prope majus;
Aſperitas agreſtis, et inconcinna, graviſque,
Quae ſe commendat tonſa cute, dentibus atris;
Dum vult libertas dici mera, veraque virtus.
Virtus eſt medium vitiorum, et utrinque reductum.
Alter in obſequium plus aequo pronus, et imi
Deriſor lecti, ſic nutum divitis horret,
Sic iterat voces, et verba cadentia tollit;
Ut puerum ſaevo credas dictata magiſtro
Reddere, vel partes mimum tractare ſecundas;
Alter rixatur de lana ſaepe caprina;
Propugnat nugis armatus: Scilicet, ut non
Sit mihi prima fides; et, vere quod placet, ut non
Acriter elatrem, precium aetas altera ſordet.
Ambigitur quid enim? Caſtor ſciat an Docilis plus;
Brundiſium Minuci melius via ducat, an Appi?
Quem damnoſa Venus, quem praeceps alea nudat,
Gloria quem ſupra vires et veſtit et ungit,
Quem tenet argenti ſitis importuna fameſque,

Quem

Quem paupertatis pudor et fuga; dives amicus,
Saepe decem vitiis inſtructior, odit, et horret;
Aut ſi non odit, regit; ac, veluti pia mater,
Plus quam ſe ſapere, et virtutibus eſſe priorem
Vult: et ait prope vera; Meae (contendere noli)
Stultitiam patiuntur opes: tibi parvula res eſt:
Arcta decet ſanum comitem toga: deſine mecum
Certare. Eutrapelus, cuicunque nocere volebat,
Veſtimenta dabat precioſa. beatus enim jam
Cum pulchris tunicis ſumet nova conſilia et ſpes;
Dormiet in lucem; ſcorto poſtponet honeſtum
Officium; nummos alienos paſcet; ad imum
Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum.
Arcanum neque tu ſcrutaberis illius unquam;
Commiſſumque teges, et vino tortus et ira.
Nec tua laudabis ſtudia, aut aliena reprendes:
Nec, cum venari volet ille, poemata panges.
Gratia ſic fratrum geminorum Amphionis atque
Zethi diffiluit; donec ſuſpecta ſevero
Conticuit lyra. fraternis ceſſiſſe putatur
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperiis: quotieſque educet in agros
Aetolis onerata plagis jumenta, caneſque;
Surge, et inhumanae ſenium depone Camenae,
Coenes ut pariter pulmenta laboribus emta;
Romanis ſolenne viris opus, utile famae,
Vitaeque, et membris: praeſertim cum valeas, et

Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
Possis. adde, virilia quod speciosius arma
Non est qui tractet. scis quo clamore coortae
Proelia sustineas campestria: denique saevum
Militiam puer et Cantabrica bella tulisti
Sub duce, qui templis Parthorum signa refigit
Nunc; et, si quid abest, Italis adjudicat armis.
Ac, ne te retrahas, et inexcusabilis absis;
Quamvis nil extra numerum fecisse modumque
Curas, interdum nugaris rure paterno.
Partitur fratres exercitus: Actia pugna,
Te duce, per pueros hostili more refertur:
Adversarius est frater; lacus, Adria: donec
Alterutrum velox victoria fronde coronet.
Consentire tuis studiis qui crediderit te,
Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
Protenus ut moneam; (si quid monitoris eges tu)
Quid de quoque viro, et cui dicas, saepe videto.
Percontatorem fugito: nam garrulus idem est;
Nec retinent patulae commissa fideliter aures:
Et semel emissum volat irrevocabile verbum.
Non ancilla tuum jecur ulceret ulla, puerve,
Intra marmoreum venerandi limen amici:
Ne dominus, pueri pulchri caraeve puellae
Munere te parvo beet, aut incommodus angat.
Qualem commendes, etiam atque etiam aspice:
ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem. Fal-

Fallimur, et quondam non dignum tradimus. ergo,
Quem ſua culpa premet, deceptus omitte tueri;
Ut penitus notum, ſi tentent crimina, ſerves,
Tuteriſque tuo fidentem praeſidio: qui
Dente Theonino cum circumroditur, ecquid
Ad te poſt paulo ventura pericula ſentis?
Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet:
Et neglecta ſolent incendia ſumere vires.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici:
Expertus metuit. tu, dum tua navis in alto eſt,
Hoc age, ne mutata retrorſum te ferat aura.
Oderunt hilarem triſtes, triſtemque jocoſi,
Sedatum celeres, agilem gnavumque remiſſi:
Potores bibuli media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula: quamvis
Nocturnos jures te formidare tepores.
Deme ſupercilio nubem: plerumque modeſtus
Occupat obſcuri ſpeciem, taciturnus acerbi.
Inter cuncta leges, et percontabere doctos,
Qua ratione queas traducere leniter aevum;
Ne te ſemper inops agitet vexetque cupido,
Ne pavor, et rerum mediocriter utilium ſpes:
Virtutem doctrina paret, naturane donet:
Quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum:
Quid pure tranquillet; honos, an dulce lucellum,
An ſecretum iter, et fallentis ſemita vitae.

Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
Quem Mandela bibit, rugoſus frigore pagus;
Quid ſentire putas, quid credis, amice, precari?
Sit mihi, quod nunc eſt; etiam minus: et mihi vivam
Quod ſupereſt aevi, ſi quid ſupereſſe volunt Di:
Sit bona librorum et proviſae frugis in annum
Copia: ne fluitem dubiae ſpe pendulus horae.
Sed ſatis eſt orare Jovem quae ponit et aufert;
Det vitam, det opes: aequum mi animum ipſe parabo.

EPISTOLA XIX.
AD MAECENATEM.

PRISCO ſi credis, Maecenas docte, Cratino;
Nulla placere diu nec vivere carmina poſſunt,
Quae ſcribuntur aquae potoribus. ut male ſanos
Adſcripſit Liber Satyris Fauniſque poetas;
Vina fere dulces oluerunt mane Camenae.
Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus:
Ennius ipſe pater nunquam niſi potus ad arma
Proſiluit dicenda. Forum, putealque Libonis
Mandabo ſiccis, adimam cantare ſeveris.
Hoc ſimul edixi; non ceſſavere poetae
Nocturno certare mero, putere diurno.
Quid? ſi quis vultu torvo ferus, et pede nudo,
Exiguaeque togae ſimulet textore Catonem;
Virtutemne repraeſentet moreſque Catonis?

Rupit

Rupit Hyarbitam Timagenis aemula lingua,
Dum ſtudet urbanus, tenditque diſertus haberi.
Decipit exemplar vitiis imitabile. proh! ſi
Pallerem caſu, biberent exſangue cuminum.
O imitatores, ſervum pecus; ut mihi ſaepe
Bilem, ſaepe jocum veſtri movere tumultus!
Libera per vacuum poſui veſtigia princeps,
Non aliena meo preſſi pede. qui ſibi fidit
Dux, regit examen. Parios ego primus iambos
Oſtendi Latio; numeros animoſque ſecutus
Archilochi, non res et agentia verba Lycamben.
At ne me foliis ideo brevioribus ornes,
Quod timui mutare modos et carminis artem:
Temperat Archilochi Muſam pede maſcula Sappho;
Temperat Alcaeus: ſed rebus et ordine diſpar,
Nec ſocerum quaerit, quem verſibus oblinat atris;
Nec ſponſae laqueum famoſo carmine nectit.
Hunc ego, non alio dictum prius ore, Latinus
Vulgavi fidicen. juvat immemorata ferentem
Ingenuis oculiſque legi, manibuſque teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuſcula lector
Laudet ametque domi, premat extra limen iniquus?
Non ego ventoſae plebis ſuffragia venor
Impenſis coenarum, et tritae munere veſtis:
Non ego nobilium ſcriptorum auditor et ultor,
Grammaticas ambire tribus et pulpita dignor.
Hinc illae lacrymae. Spiſſis indigna theatris

Scripta pudet recitare, et nugis addere pondus,
Si dixi; Rides, ait, et Jovis auribus ista
Servas: fidis enim manare poetica mella
Te ſolum, tibi pulcher. Ad haec ego naribus uti
Formido; et, luctantis acuto ne ſecer ungui,
Diſplicet iſte locus, clamo, et diludia poſco.
Ludus enim genuit trepidum certamen, et iram;
Ira truces inimicitias, et funebre bellum.

EPISTOLA XX.
AD LIBRUM SUUM.

VERTUMNUM Janumque, liber, ſpectate videris:
Scilicet ut proſtes Soſiorum pumice mundus.
Odiſti claves, et grata ſigilla pudico:
Paucis oſtendi gemis, et communia laudas;
Non ita nutritus. fuge quo deſcendere geſtis:
Non erit emiſſo reditus tibi. Quid miſer egi?
Quid volui? dices; ubi quid te laeſerit, et ſcis
In breve te cogi, cum plenus languet amator.
Quod ſi non odio peccantis deſipit augur,
Carus eris Romae, donec te deſeret aetas.
Contrectatus ubi manibus ſordeſcere vulgi
Coeperis; aut tineas paſces taciturnus inertes,
Aut fugies Uticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.
Ridebit monitor non exauditus: ut ille,

Qui male parentem in rupes protruſit aſellum
Iratus. quis enim invitum ſervare laboret?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
Occupet extremis in vicis balba ſenectus.
Cum tibi ſol tepidus plures admoverit aures;
Me libertino natum patre, et in tenui re
Majores pennas nido extendiſſe loqueris;
Ut quantum generi demas, virtutibus addas:
Me primis Urbis belli placuiſſe domique;
Corporis exigui, praecanum, ſolibus aptum,
Iraſci celerem, tamen ut placabilis eſſem.
Forte meum ſi quis te percontabitur aevum;
Me quater undenos ſciat impleviſſe Decembres,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

QUINTI HORATII FLACCI EPISTOLARUM

LIBER II.

EPISTOLA I.
Ad Augustum.

CUM tot ſuſtineas et tanta negotia ſolus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes; in publica commoda peccem,
Si longo ſermone morer tua tempora, Caeſar.
Romulus, et Liber pater, et cum Caſtore Pollux,
Poſt ingentia facta, Deorum in templa recepti,
Dum terras hominumque colunt genus, aſpera bella
Componunt, agros aſſignant, oppida condunt;
Ploravere ſuis non reſpondere favorem
Speratum meritis. diram qui contudit Hydram,
Notaque fatali portenta labore ſubegit,
Comperit invidiam ſupremo fine domari:
Urit enim fulgore ſuo, qui praegravat artes

Infra

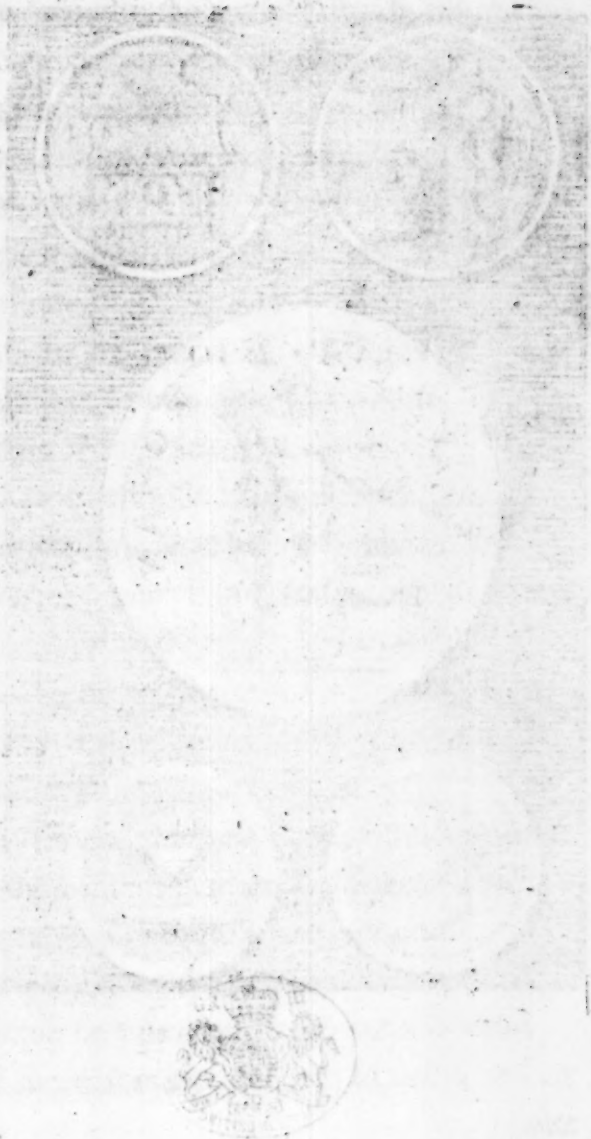

GENIVS · POPVLI · ROMANI ·
LIBO · BON · EVENT ·

Infra ſe poſitas: extinctus amabitur idem.
Praeſenti tibi maturos largimur honores,
Jurandaſque tuum per numen ponimus aras,
Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hoc populus ſapiens et juſtus in uno,
Te noſtris ducibus, te Graiis anteferendo,
Caetera nequaquam ſimili ratione modoque
Aeſtimat; et, niſi quae terris ſemota ſuiſque
Temporibus defuncta videt, faſtidit et odit;
Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetantes,
Quas bis quinque viri ſanxerunt; foedera regum,
Vel Gabiis vel cum rigidis aequata Sabinis:
Pontificum libros, annoſa volumina vatum,
Dictitet Albano Muſas in monte locutas.
Si, quia Graecorum ſunt antiquiſſima quaeque
Scripta, vel optima; Romani penſantur eadem
Scriptores trutina; non eſt quod multa loquamur:
Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri.
Venimus ad ſummum fortunae: pingimus, atque
Pſallimus, et luctamur Achivis doctius unctis.
Si meliora dies, ut vina, poemata reddit;
Scire velim, chartis pretium quotus arroget annus.
Scriptor ab hinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos veteresque referri debet, an inter
Viles atque novos? excludat jurgia finis.
Eſt vetus atque probus centum qui perficit annos.
Quid? qui deperiit minor uno menſe, vel anno;

Inter quos referendus erit? veteresne poetas,
An quos et praesens et postera respuat aetas?
Iste quidem veteres inter ponetur honeste,
Qui vel mense brevi, vel toto est junior anno.
Utor permisso, caudaeque pilos ut equinae
Paulatim vello; et demo unum, demo etiam unum;
Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
Qui redit ad fastos, et virtutem aestimat annis,
Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacravit.
Ennius et sapiens, et fortis, et alter Homerus,
Ut critici dicunt, leviter curare videtur
Quo promissa cadant, et somnia Pythagorea.
Naevius in manibus non est, et mentibus haeret
Pene recens: adeo sanctum est vetus omne poema.
Ambigitur quoties, uter utro sit prior; aufert
Pacuvius docti famam senis, Accius alti:
Dicitur Afrani toga convenisse Menandro;
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi;
Vincere Caecilius gravitate, Terentius arte.
Hos ediscit, et hos arcto stipata theatro
Spectat Roma potens; habet hos numeratque poetas
Ad nostrum tempus, Livi scriptoris ab aevo.
Interdum vulgus rectum videt: est ubi peccat.
Si veteres ita miratur laudatque poetas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet; errat:
Si quaedam nimis antique, si pleraque dure
Dicere credit eos, ignave multa fatetur;

Et

Et ſapit, et mecum facit, et Jove judicat aequo.
Non equidem inſector, delendaque carmina Livi
Eſſe reor, memini quae plagoſum mihi parvo
Orbilium dictare; ſed emendata videri
Pulchraque, et exactis minimum diſtantia, miror:
Inter quae verbum emicuit ſi forte decorum, et
Si verſus paulo concinnior unus et alter;
Injuſte totum ducit venitque poema.
Indignor quidquam reprehendi, non quia craſſe
Compoſitum, illepideve putetur, ſed quia nuper;
Nec veniam antiquis, ſed honorem et praemia poſci.
Recte necne crocum floreſque perambulet Attae
Fabula, ſi dubitem; clament periiſſe pudorem
Cuncti pene patres: ea cum reprehendere coner,
Quae gravis Aeſopus, quae doctus Roſcius egit:
Vel quia nil rectum, niſi quod placuit ſibi, ducunt;
Vel quia turpe putant parere minoribus, et, quae
Imberbi didicere, ſenes perdenda fateri.
Jam Saliare Numae carmen qui laudat, et illud,
Quod mecum ignorat, ſolus vult ſcire videri;
Ingeniis non ille favet plauditque ſepultis,
Noſtra ſed impugnat, nos noſtraque lividus odit.
Quod ſi tam Graiis novitas inviſa fuiſſet,
Quam nobis; quid nunc eſſet vetus? aut quid haberet,
Quod legeret tereretque viritim publicus uſus?
Ut primum poſitis nugari Graecia bellis
Coepit, et in vitium fortuna labier aequa;

Nunc

Nunc athletarum ſtudiis, nunc arſit equorum;
Marmoris, aut eboris fabros, aut aeris amavit;
Suſpendit picta vultum mentemque tabella;
Nunc tibicinibus, nunc eſt gaviſa tragoedis:
Sub nutrice puella velut ſi luderet infans,
Quod cupide petiit, mature plena reliquit.
Quid placet, aut odio eſt, quod non mutabile credas?
Hoc paces habuere bonae, ventique ſecundi.

Romae dulce diu fuit et ſolenne, recluſa
Mane domo vigilare, clienti promere jura;
Cautos nominibus certis expendere nummos;
Majores audire, minori dicere, per quae
Creſcere res poſſet, minui damnoſa libido.
Mutavit mentem populus levis, et calet uno
Scribendi ſtudio: pueri patreſque ſeveri
Fronde comas vincti coenant, et carmina dictant.
Ipſe ego, qui nullos me affirmo ſcribere verſus,
Invenior Parthis mendacior; et prius orto
Sole vigil; calamum et chartas et ſcrinia poſco.
Navem agere ignarus navis timet: abrotonum aegro
Non audet, niſi qui didicit, dare: quod medicorum eſt,
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri:
Scribimus indocti doctique poemata paſſim.

Hic error tamen et levis haec inſania quantas
Virtutes habeat, ſic collige: vatis avarus

Non

Non temere eſt animus: verſus amat, hoc ſtudet unum;
Detrimenta, fugas ſervorum, incendia ridet;
Non fraudem ſocio, puerove incogitat ullam
Pupillo; vivit ſiliquis, et pane ſecundo;
Militiae quanquam piger et malus, utilis urbi.
Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari;
Os tenerum pueri balbumque poeta figurat:
Torquet ab obſcoenis jam nunc ſermonibus aurem;
Mox etiam pectus praeceptis format amicis,
Aſperitatis et invidiae corrector et irae;
Recte facta refert; orientia tempora notis
Inſtruit exemplis; inopem ſolatur et aegrum.
Caſtis cum pueris ignara puella mariti
Diſceret unde preces, vatem ni Muſa dediſſet?
Poſcit opem chorus, et praeſentia numina ſentit;
Coeleſtes implorat aquas docta prece blandus;
Avertit morbos, metuenda pericula pellit;
Impetrat et pacem, et locupletem frugibus annum.
Carmine Di ſuperi placantur, carmine Manes.
Agricolae priſci, fortes, parvoque beati,
Condita poſt frumenta, levantes tempore feſto
Corpus et ipſum animum ſpe finis dura ferentem,
Cum ſociis operum pueris et conjuge fida,
Tellurem porco, Silvanum lacte piabant,
Floribus et vino Genium memorem brevis aevi.
Feſcennina per hunc inventa licentia morem

Verſibus alternis opprobria ruſtica fudit;
Libertaſque recurrentes accepta per annos
Luſit amabiliter: donec jam ſaevus apertam
In rabiem verti coepit jocus, et per honeſtus
Ire domos impune minax, doluere cruento
Dente laceſſiti: fuit intactis quoque cura
Conditione ſuper communi: quin etiam lex
Poenaque lata, malo quae nollet carmine quemquam
Deſcribi. vertere modum, formidine fuſtis
Ad bene dicendum delectandumque redacti.
Graecia capta ferum victorem cepit, et artes
Intulit agreſti Latio. ſic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius, et grave virus
Munditiae pepulere: ſed in longum tamen aevum
Manſerunt, hodieque manent, veſtigia ruris.
Serus enim Graecis admovit acumina chartis;
Et poſt Punica bella quietus quaerere coepit,
Quod Sophocles et Theſpis et Aeſchylus utile ferrent:
Tentavit quoque rem ſi digne vertere poſſet;
Et placuit ſibi, natura ſublimis, et acer:
Nam ſpirat tragicum ſatis, et feliciter audet:
Sed turpem putat inſcite metuitque lituram.
Creditur, ex medio quia res arceſſit, habere
Sudoris minimum; ſed habet Comoedia tanto
Plus oneris, quanto veniae minus. aſpice, Plautus
Quo pacto partes tutetur amantis ephebi,
Ut patris attenti, lenonis ut inſidioſi;

Quantus

Quantus ſit Doſſennus edacibus in paraſitis;
Quam non aſtricto percurrat pulpita ſocco:
Geſtit enim nummum in loculos demittere; poſt hoc
Securus, cadat, an recto ſtet fabula talo.
Quem tulit ad ſcenam ventoſo gloria curru,
Exanimat lentus ſpectator, ſedulus inflat:
Sic leve, ſic parvum eſt, animum quod laudis avarum
Subruit ac reficit! valeat res ludicra, ſi me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.
Saepe etiam audacem fugat hoc terretque poetam;
Quod numero plures, virtute et honore minores,
Indocti, ſtolidique, et depugnare parati
Si diſcordet eques, media inter carmina poſcunt
Aut urſum aut pugiles; his nam plebecula gaudet.
Verum equitis quoque jam migravit ab aure voluptas
Omnis, ad incertos oculos, et gaudia vana.
Quatuor aut plures aulaea premuntur in horas;
Dum fugiunt equitum turmae, peditumque catervae:
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis;
Eſſeda feſtinant, pilenta, petorrita, naves;
Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus; ſeu
Diverſum confuſa genus panthera camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora.
Spectaret populum ludis attentius ipſis,
Ut ſibi praebentem mimo ſpectacula plura:
Scriptores autem narrare putaret aſello

Fabellam

Fabellam ſurdo. nam quae pervincere voces
Evaluere ſonum, referunt quem noſtra theatra?
Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuſcum;
Tanto cum ſtrepitu ludi ſpectantur, et artes,
Divitiaeque peregrinae! quibus oblitus actor
Cum ſtetit in ſcena, concurrit dextera laevae.
Dixit adhuc aliquid? Nil ſane. Quid placet ergo?
Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ac ne forte putes, me, quae facere ipſe recuſem,
Cum recte tractent alii, laudare maligne;
Ille per extentum funem mihi poſſe videtur
Ire poeta; meum qui pectus inaniter angit,
Irritat, mulcet, falſis terroribus implet,
Ut magus; et modo me Thebis, modo ponit Athenis.
Verum age, et his, qui ſe lectori credere malunt,
Quam ſpectatoris faſtidia ferre ſuperbi.
Curam impende brevem; ſi munus Apolline dignum
Vis complere libris; et vatibus addere calcar,
Ut ſtudio majore petant Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala ſaepe poetae,
(Ut vineta egomet caedam mea) cum tibi librum
Solicito damus, aut feſſo: cum laedimur, unum
Si quis amicorum eſt auſus reprendere verſum:
Cum loca jam recitata revolvimus irrevocati:
Cum lamentamur non apparere labores
Noſtros, et tenui deducta poemata filo:

Cum

Cum ſperamus eo rem venturam, ut, ſimul atque
Carmina reſcieris nos fingere, commodus ultrò
Arceſſas, et egere vetes, et ſcribere cogas.
Sed tamen eſt operae precium cognoſcere, quales
Aedituos habeat belli ſpectata domique
Virtus, indigno non committenda poetae.
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Choerilus, incultis qui verſibus et male natis
Rettulit acceptos, regale numiſma, Philippos.
Sed veluti tractata notam labemque remittunt
Atramenta, fere ſcriptores carmine foedo
Splendida facta linunt. idem rex ille, poema
Qui tam ridiculum tam care prodigus emit
Edicto vetuit, ne quis ſe, praeter Apellem,
Pingeret, aut alius Lyſippo duceret aera
Fortis Alexandri vultum ſimulantia. quod ſi
Judicium ſubtile videndis artibus illud
Ad libros et ad haec Muſarum dona vocares;
Boeotum in craſſo jurares aere natum.
At neque dedecorant tua de ſe judicia, atque
Munera, quae multa dantis cum laude tulerunt,
Dilecti tibi Virgilius Variuſque poetae;
Nec magis expreſſi vultus per ahenea ſigna,
Quam per vatis opus mores animique virorum
Clarorum apparent. nec ſermones ego mallem
Repentes per humum, quam res componere geſtas,
Terrarumque ſitus, et flumina dicere, et arces

Montibus impoſitas, et barbara regna, tuiſque
Auſpiciis totum confecta duella per orbem,
Clauſtraque cuſtodem pacis cohibentia Janum,
Et formidatam Parthis, te principe, Romam;
Si quantum cuperem, poſſem quoque. ſed neque parvum
Carmen majeſtas recipit tua; nec meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recuſent.
Sedulitas autem ſtulte, quem diligit, urget;
Praecipue cum ſe numeris commendat et arte.
Diſcit enim citius, meminitque libentius illud
Quod quis deridet, quam quod probat et veneratur.
Nil moror officium, quod me gravat: ac neque ficto
In pejus vultu proponi cereus uſquam,
Nec prave factis decorari verſibus opto:
Ne rubeam pingui donatus munere, et una
Cum ſcriptore meo, capſa porrectus aperta,
Deferar in vicum vendentem thus et odores,
Et piper, et quidquid chartis amicitur ineptis.

Epistola II.
Ad Julium Florum.

Florе, bono claroque fidelis amice Neroni,
Si quis forte velit puerum tibi vendere natum
Tibure vel Gabiis, et tecum ſic agat: Hic et
Candidus, et talos a vertice pulcher ad imos,

Fiet

Fiet eritque tuus nummorum millibus octo;
Verna miniſteriis ad nutus aptus heriles;
Literulis Graecis imbutus, idoneus arti
Cuilibet: argilla quidvis imitaberis uda:
Quin etiam canet indoctum, ſed dulce bibenti.
Multa fidem promiſſa levant, ubi plenius aequo
Laudat venales, qui vult extrudere, merces.
Res urget me nulla: meo ſum pauper in aere.
Nemo hoc mangonum faceret tibi: non temere a me
Quivis ferret idem. ſemel hic ceſſavit; et, (ut fit)
In ſcalis latuit metuens pendentis habenae.
Des nummos, excepta nihil te ſi fuga laedit.
Ille ferat precium, poenae ſecurus, opinor.
Prudens emiſti vicioſum: dicta tibi eſt lex.
Inſequeris tamen hunc, et lite moraris iniqua.
Dixi me pigrum proficiſcenti tibi, dixi
Talibus officiis prope mancum: ne mea ſaevus
Jurgares ad te quod epiſtola nulla veniret.
Quid tum profeci, mecum facientia jura
Si tamen attentas? quereris ſuper hoc etiam, quod
Exſpectata tibi non mittam carmina mendax.
Luculli miles collecta viatica multis
Aerumnis, laſſus dum noctu ſtertit, ad aſſem
Perdiderat: poſt hoc vehemens lupus, et ſibi et hoſti
Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
Praeſidium regale loco dejecit, ut aiunt,
Summe munito, et multarum divite rerum.

Clarus ob id factum, donis ornatur honeſtis,
Accipit et bis dena ſuper ſeſtertia nummum.
Forte ſub hoc tempus caſtellum evertere praetor
Neſcio quod cupiens, hortari coepit eundem
Verbis, quae timido quoque poſſent addere mentem:
I bone, quo virtus tua te vocat: i pede fauſto,
Grandia laturus meritorum praemia. quid ſtas?
Poſt haec ille catus, quantumvis ruſticus: Ibit,
Ibit eo, quo vis, qui zonam perdidit, inquit.
Romae nutriri mihi contigit, atque doceri
Iratus Graiis quantum nocuiſſet Achilles.
Adjecere bonae paulo plus artis Athenae:
Scilicet ut poſſem curvo dignoſcere rectum,
Atque inter ſilvas Academi quaerere verum.
Dura ſed emovere loco me tempora grato;
Civiliſque rudem belli tulit aeſtus in arma,
Caeſaris Auguſti non reſponſura lacertis.
Unde ſimul primum me dimiſere Philippi,
Deciſis humilem pennis, inopemque paterni
Et laris et fundi, paupertas impulit audax
Ut verſus facerem: ſed, quod non deſit, habentem,
Quae poterunt unquam ſatis expurgare cicutae,
Ni melius dormire putem, quam ſcribere verſus?
Singula de nobis anni praedantur euntes;
Eripuere jocos, venerem, convivia, ludum;
Tendunt extorquere poemata. quid faciam vis?

Denique

Denique non omnes eadem mirantur amantque.
Carmine tu gaudes: hic delectatur iambis;
Ille Bioneis sermonibus, et sale nigro.
Tres mihi convivae prope dissentire videntur,
Poscentes vario multum diversa palato.
Quid dem? quid non dem? renuis quod tu, jubet alter:
Quod petis, id sane est invisum acidumque duobus.
Praeter caetera, me Romaene poemata censes
Scribere posse, inter tot curas totque labores?
Hic sponsum vocat, hic auditum scripta, relictis
Omnibus officiis: cubat hic in colle Quirini,
Hic extremo in Aventino; visendus uterque.
Intervalla vides humane commoda. Verum
Purae sunt plateae, nihil ut meditantibus obstet.
Festinat calidus mulis gerulisque redemtor:
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum:
Tristia robustis luctantur funera plaustris:
Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus.
I nunc, et versus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus omnis amat nemus, et fugit urbes,
Rite cliens Bacchi somno gaudentis et umbra.
Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
Vis canere, et cunctata sequi vestigia vatum?
Ingenium, sibi quod vacuas desumsit Athenas,
Et studiis annos septem dedit, insenuitque
Libris et curis, statua taciturnius exit

Plerumque, et riſu populum quatit: hic ego rerum
Fluctibus in mediis, et tempeſtatibus Urbis,
Verba lyrae motura ſonum connectere digner?
Frater erat Romae conſulti rhetor; ut alter
Alterius ſermone meros audiret honores:
Gracchus ut hic illi foret, hic ut Mucius illi.
Qui minus argutos vexat furor iſte poetas?
Carmina compono, hic elegos; mirabile viſu,
Caelatumque novem Muſis opus. aſpice primum,
Quanto cum faſtu, quanto molimine circum-
ſpectemus vacuam Romanis vatibus aedem.
Mox etiam (ſi forte vacas) ſequere, et procul audi,
Quid ferat, et quare ſibi nectat uterque coronam.
Caedimur, et totidem plagis conſumimus hoſtem,
Lento Samnites ad lumina prima duello.
Diſcedo Alcaeus puncto illius; ille meo quis?
Quis, niſi Callimachus? ſi plus adpoſcere viſus;
Fit Mimnermus, et optivo cognomine creſcit.
Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
Cum ſcribo; et ſupplex populi ſuffragia capto:
Idem, finitis ſtudiis, et mente recepta,
Obturem patulas impune legentibus aures.
Ridentur mala qui componunt carmina: verum
Gaudent ſcribentes, et ſe venerantur, et ultro,
Si taceas, laudant; quidquid ſcripſere, beati.
At qui legitimum cupiet feciſſe poema,
Cum tabulis animum cenſoris ſumet honeſti:

Audebit

Audebit quaecunque parum ſplendoris habebunt,
Et ſine pondere erunt, et honore indigna ferentur,
Verba movere loco; quamvis invita recedant,
Et verſentur adhuc intra penetralia Veſtae:
Obſcurata diu populo bonus eruet, atque
Proferet in lucem ſpecioſa vocabula rerum,
Quae priſcis memorata Catonibus atque Cethegis,
Nunc ſitus informis premit et deſerta vetuſtas:
Adſciſcet nova, quae genitor produxerit uſus:
Vehemens, et liquidus, puroque ſimillimus amni,
Fundet opes, Latiumque beabit divite lingua:
Luxuriantia compeſcet: nimis aſpera ſano
Levabit cultu: virtute carentia tollet:
Ludentis ſpeciem dabit; et torquebitur, ut qui
Nunc Satyrum, nunc agreſtem Cyclopa movetur.
Praetulerim ſcriptor delirus inerſque videri,
Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
Quam ſapere, et ringi. fuit haud ignobilis Argus,
Qui ſe credebat miros audire tragoedos,
In vacuo laetus ſeſſor plauſorque theatro:
Caetera qui vitae ſervaret munia recto
More; bonus ſane vicinus, amabilis hoſpes,
Comis in uxorem, poſſet qui ignoſcere ſervis,
Et ſigno laeſo non inſanire lagenae;
Poſſet qui rupem, et puteum vitare patentem.
Hic ubi cognatorum opibus curiſque refectus,
Expulit elleboro morbum bilemque meraco,

Et redit ad ſeſe: Pol me occidiſtis, amici,
Non ſervaſtis, ait; cui ſic extorta voluptas,
Et demtus per vim mentis gratiſſimus error.
Nimirum ſapere eſt abjectis utile nugis,
Et tempeſtivum pueris concedere ludum;
Ac non verba ſequi fidibus modulanda Latinis,
Sed verae numeroſque modoſque ediſcere vitae.
Quocirca mecum loquor haec, tacituſque recordor:
Si tibi nulla ſitim finiret copia lymphae,
Narrares medicis. quod quanto plura paraſti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi monſtrata radice vel herba
Non fieret levius; fugeres radice vel herba
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
Rem Di donarent, illi decedere pravam
Stultitiam; et cum ſis nihilo ſapientior, ex quo
Plenior es, tamen uteris monitoribus iſdem?
At ſi divitiae prudentem reddere poſſent,
Si cupidum timidumque minus te; nempe ruberes,
Viveret in terris te ſi quis avarior uno.
Si proprium eſt, quod quis libra mercatus et aere eſt,
Quaedam (ſi credis conſultis) mancipat uſus:
Qui te paſcit ager, tuus eſt; et villicus Orbi,
Cum ſegetes occat tibi mox frumenta daturas,
Te dominum ſentit. das nummos; accipis uvam,
Pullos, ova, cadum temeti: nempe modo iſto

Paulatim

Paulatim mercaris agrum, fortaſſe trecentis,
Aut etiam ſupra, nummorum millibus emtum.
Quid refert, vivas numerato nuper, an olim?
Emtor Aricini quondam, Veientis et arvi,
Emtum coenat olus, quamvis aliter putat; emtis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat uſque ſuum, qua populus adſita certis
Limitibus vicina refigit jurgia: tanquam
Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis horae,
Nunc prece, nunc precio, nunc vi, nunc morte ſuprema
Permutet dominos, et cedat in altera jura.
Sic, quia perpetuus nulli datur uſus, et heres
Heredem alterius, velut unda ſupervenit undam;
Quid vici proſunt, aut horrea? quidve Calabris
Saltibus adjecti Lucani; ſi metit Orcus
Grandia cum parvis, non exorabilis auro?
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena figilla, tabellas,
Argentum, veſtes Gaetulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant; eſt qui non curat habere.
Cur alter fratrum ceſſare, et ludere, et ungi
Praeferat Herodis palmetis pinguibus; alter
Dives et importunus, ad umbram lucis ab ortu
Silveſtrem flammis et ferro mitiget agrum:
Scit Genius, natale comes qui temperat aſtrum,
Naturae deus humanae, mortalis in unumquodque caput, vultu mutabilis, albus, et ater.

Utar,

Utar, et ex modico, quantum res poſcet, acervo
Tollam: nec metuam, quid de me judicet heres,
Quod non plura datis invenerit. et tamen idem
Scire volam, quantum ſimplex hilariſque nepoti
Diſcrepet, et quantum diſcordet parcus avaro.
Diſtat enim, ſpargas tua prodigus, an neque ſumtum
Invitus facias, neque plura parare labores;
Ac potius, puer ut feſtis Quinquatribus olim,
Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.
Pauperies immunda procul procul abſit. ego, utrum
Nave ferar magna an parva; ferar unus et idem.
Non agimur tumidis velis Aquilone ſecundo:
Non tamen adverſis aetatem ducimus Auſtris.
Viribus, ingenio, ſpecie, virtute, loco, re,
Extremi primorum, extremis uſque priores.
Non es avarus: abi. quid? caetera jam ſimul iſto
Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine et ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, ſagas,
Nocturnos lemures, portentaque Theſſala rides?
Natales grate numeras? ignoſcis amicis?
Lenior et melior fis accedente ſenecta?
Quid te exemta juvat ſpinis de pluribus una?
Vivere ſi recte neſcis, decede peritis.
Luſiſti ſatis, ediſti ſatis, atque bibiſti:
Tempus abire tibi eſt: ne potum largius aequo
Rideat et pulſet laſciva decentius aetas.

QUINTI

QUINTI HORATII FLACCI DE ARTE POETICA LIBER.

Ad Pisones.

HUMANO capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit, et varias inducere plumas,
Undique collatis membris, ut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne;
Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite, Pisones, isti tabulae fore librum
Persimilem, cujus, velut aegri somnia, vanae
Fingentur species: ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formae. Pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi semper fuit aequa potestas.
Scimus, et hanc veniam petimusque damusque vicissim:
Sed non ut placidis coeant immitia; non ut
Serpentes avibus geminentur, tigribus agni.

In-

Incoeptis gravibus plerumque et magna profeſſis,
Purpureus, late qui ſplendeat, unus et alter
Aſſuitur pannus; cum lucus, et ara Dianae,
Et properantis aquae per amoenos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluvius deſcribitur arcus.
Sed nunc non erat his locus: et fortaſſe cupreſſum
Scis ſimulare: quid hoc, ſi fractis enatat exſpes
Navibus, aere dato qui pingitur? amphora coepit
Inſtitui: currente rota, cur urceus exit?
Denique ſit quidvis ſimplex duntaxat et unum.
Maxima pars vatum pater, et juvenes patre digni
Decipimur ſpecie recti. brevis eſſe laboro,
Obſcurus fio: ſectantem lenia, nervi
Deficiunt animique: profeſſus grandia, turget:
Serpit humi, tutus nimium, timiduſque procellae:
Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
Delphinum ſilvis appingit, fluctibus aprum.
In vitium ducit culpae fuga, ſi caret arte.
Aemilium circa ludum faber, unus et ungues
Exprimet, et molles imitabitur aere capillos;
Infelix operis ſumma, quia ponere totum
Neſciet. hunc ego me, ſi quid componere curem,
Non magis eſſe velim, quam naſo vivere pravo,
Spectandum nigris oculis, nigroque capillo.
Sumite materiam veſtris, qui ſcribitis, aequam
Viribus; et verſate diu, quid ferre recuſent,

Quid

Quid valeant humeri. cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deſeret hunc, nec lucidus ordo.
Ordinis haec virtus erit, et venus, aut ego fallor,
Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici
Pleraque differat, et praeſens in tempus omittat;
Hoc amet, hoc ſpernat promiſſi carminis auctor.
In verbis etiam tenuis cautuſque ſerendis;
Dixeris egregie, notum ſi callida verbum
Reddiderit junctura novum. ſi forte neceſſe eſt
Indiciis monſtrare recentibus abdita rerum;
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget: dabiturque licentia ſumta pudenter:
Et nova factaque nuper habebunt verba fidem; ſi
Graeco fonte cadent, parce detorta. quid autem
Caecilio Plautoque dabit Romanus, ademtum
Virgilio Varioque? ego cur, acquirere pauca
Si poſſum, invideor; cum lingua Catonis et Enni
Sermonem patrium ditaverit, et nova rerum
Nomina protulerit? licuit, ſemperque licebit
Signatum praeſente nota procudere nomen.
Ut ſilvae foliis pronos mutantur in annos;
Prima cadunt: ita verborum vetus interit aetas,
Et juvenum ritu florent modo nata, vigentque.
Debemur morti nos noſtraque: ſive receptus
Terra Neptunus claſſes Aquilonibus arcet,
Regis opus; ſteriliſque diu palus, aptaque remis
Vicinas urbes alit, et grave ſentit aratrum:

Seu

Seu curſum mutavit iniquum frugibus amnis,
Doctus iter melius. mortalia facta peribunt:
Nedum ſermonum ſtet honos, et gratia vivax.
Multa renaſcentur, quae jam cecidere; cadentque,
Quae nunc ſunt in honore vocabula, ſi volet uſus;
Quem penes arbitrium eſt, et jus, et norma loquendi.

Res geſtae regumque ducumque, et triſtia bella
Quo ſcribi poſſent numero monſtravit Homerus.
Verſibus impariter junctis querimonia primum,
Poſt etiam incluſa eſt voti ſententia compos.
Quis tamen exiguos elegos emiſerit auctor,
Grammatici certant, et adhuc ſub judice lis eſt.
Archilochum proprio rabies armavit iambo.
Hunc ſocci cepere pedem grandeſque cothurni,
Alternis aptum ſermonibus, et populares
Vincentem ſtrepitus, et natum rebus agendis.
Muſa dedit fidibus Divos, puerosque Deorum,
Et pugilem victorem, et equum certamine primum,
Et juvenum curas, et libera vina referre.
Deſcriptas ſervare vices operumque colores,
Cur ego, ſi nequeo ignoroque, poeta ſalutor?
Cur neſcire, pudens prave, quam diſcere malo?
Verſibus exponi tragicis res comica non vult:
Indignatur item privatis ac prope ſocco
Dignis carminibus narrari coena Thyeſtae.
Singula quaeque locum teneant ſortita decentem.

Interdum

Interdum tamen et vocem comoedia tollit,
Iratuſque Chremes tumido delitigat ore:
Et tragicus plerumque dolet ſermone pedeſtri
Telephus et Peleus: cum pauper et exſul uterque,
Projicit ampullas et ſeſquipedalia verba,
Si curat cor ſpectantis tetigiſſe querela.
Non ſatis eſt pulchra eſſe poemata; dulcia ſunto,
Et quocunque volent, animum auditoris agunto.
Ut ridentibus arrident, ita flentibus adſunt
Humani vultus. ſi vis me flere, dolendum eſt
Primum ipſi tibi; tunc tua me infortunia laedent.
Telephe, vel Peleu, male ſi mandata loqueris,
Aut dormitabo, aut ridebo. triſtia moeſtum
Vultum verba decent; iratum, plena minarum;
Ludentem, laſciva; ſeverum, ſeria dictu.
Format enim natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum; juvat, aut impellit ad iram,
Aut ad humum moerore gravi deducit, et angit:
Poſt effert animi motus interprete lingua.
Si dicentis erunt fortunis abſona dicta,
Romani tollent equites peditesque cachinnum.
Intererit multum, Divuſne loquatur, an heros;
Maturuſne ſenex, an adhuc florente juventa
Fervidus; et matrona potens, an ſedula nutrix;
Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli;
Colchus, an Aſſyrius; Thebis nutritus, an Argis.

Aut

Aut famam ſequere, aut ſibi convenientia finge
Scriptor. honoratum ſi forte reponis Achillem;
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Jura neget ſibi nata, nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io vaga, triſtis Oreſtes.
Si quid inexpertum ſcenae committis, et audes
Perſonam formare novam; ſervetur ad imum
Qualis ab incoepto proceſſerit, et ſibi conſtet.
Difficile eſt proprie communia dicere: tuque
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quam ſi proferres ignota indictaque primus.
Publica materies privati juris erit, ſi
Non circa vilem patulumque moraberis orbem;
Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres; nec deſilies imitator in arctum,
Unde pedem proferre pudor vetet, aut operis lex.
Nec ſic incipies, ut ſcriptor cyclicus olim:
Fortunam Priami cantabo, et nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu?
Parturiunt montes: naſcetur ridiculus mus.
Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte:
Dic mihi, Muſa, virum, captae poſt tempora Trojae,
Qui mores hominum multorum vidit, et urbes.
Non fumum ex fulgore, ſed ex fumo dare lucem
Cogitat, ut ſpecioſa dehinc miracula promat,
Antiphaten, Scyllamque, et cum Cyclope Charybdim.

Nec

35

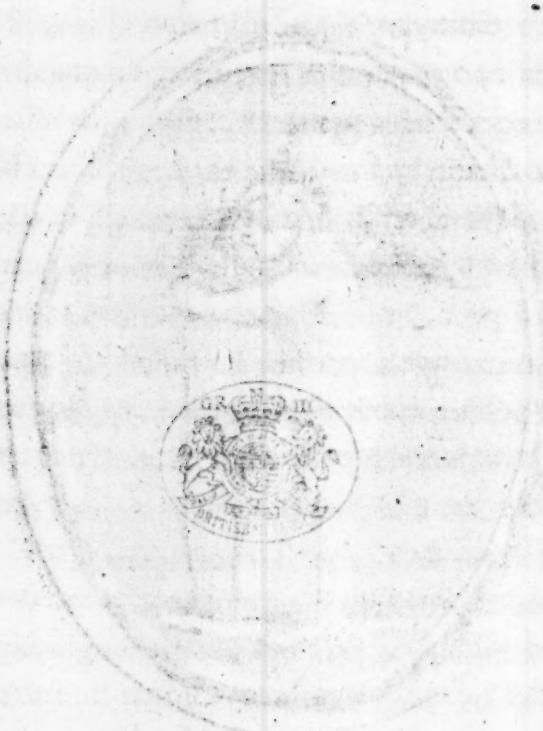

Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo:
Semper ad eventum festinat; et in medias res,
Non secus ac notas, auditorem rapit: et quae
Desperat tractata nitescere posse, relinquit:
Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
Primo ne medium, medio ne discrepet imum.
Tu, quid ego et populus mecum desideret, audi.
Si plausoris eges aulaea manentis, et usque
Sessuri, donec cantor, Vos plaudite, dicat;
Aetatis cujusque notandi sunt tibi mores,
Mobilibusque decor naturis dandus, et annis.
Reddere qui voces jam scit puer, et pede certo
Signat humum; gestit paribus colludere, et iram
Colligit ac ponit temere, et mutatur in horas.
Imberbus juvenis, tandem custode remoto,
Gaudet equis, canibusque, et aprici gramine campi;
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
Utilium tardus provisor, prodigus aeris,
Sublimis, cupidusque, et amata relinquere pernix.
Conversis studiis, aetas animusque virilis
Quaerit opes et amicitias, inservit honori;
Commisisse cavet quod mox mutare laboret.
Multa senem circumveniunt incommoda; vel quod
Quaerit, et inventis miser abstinet, ac timet uti;
Vel quod res omnes timide gelideque ministrat,
Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri;
Difficilis, querulus, laudator temporis acti

Se puero, caſtigator cenſorque minorum.
Multa ferunt anni venientes commoda ſecum,
Multa recedentes adimunt. ne forte ſeniles
Mandentur juveni partes, pueroque viriles;
Semper in adjunctis, aevoque morabimur aptis.
Aut agitur res in ſcenis, aut acta refertur.
Segnius irritant animos demiſſa per aurem,
Quam quae ſunt oculis ſubjecta fidelibus, et quae
Ipſe ſibi tradit ſpectator. non tamen intus
Digna geri, promes in ſcenam: multaque tolles
Ex oculis, quae mox narret facundia praeſens.
Nec pueros coram populo Medea trucidet;
Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus;
Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem.
Quodcunque oſtendis mihi ſic, incredulus odi.
Neve minor, neu ſit quinto productior actu
Fabula, quae poſci vult, et ſpectata reponi.
Nec Deus interſit, niſi dignus vindice nodus
Inciderit: nec quarta loqui perſona laboret.
Actoris partes chorus, officiumque virile
Defendat: neu quid medios intercinat actus,
Quod non propoſito conducat, et haereat apte.
Ille bonis faveatque et conſilietur amice,
Et regat iratos, et amet pacare tumentes:
Ille dapes laudet menſae brevis, ille ſalubrem
Juſtitiam, legeſque, et apertis otia portis:
Ille tegat commiſſa, Deoſque precetur et oret,

Ut

Ut redeat miſeris, abeat fortuna ſuperbis.
Tibia non, ut nunc, orichalco vincta, tubaeque
Aemula; ſed tenuis, ſimplexque foramine pauco
Aſpirare, et adeſſe choris erat utilis, atque
Nondum ſpiſſa nimis complere ſedilia flatu:
Quo ſane populus numerabilis, utpote parvus,
Et frugi, caſtuſque, verecunduſque coibat.
Poſtquam coepit agros extendere victor, et urbem
Latior amplecti murus, vinoque diurno
Placari Genius feſtis impune diebus;
Acceſſit numeriſque modiſque licentia major.
Indoctus quid enim ſaperet liberque laborum
Ruſticus urbano confuſus, turpis honeſto?
Sic priſcae motumque et luxuriem addidit arti
Tibicen, traxitque vagus per pulpita veſtem:
Sic etiam fidibus voces crevere ſeveris,
Et tulit eloquium inſolitum facundia praeceps:
Utiliumque ſagax rerum, et divina futuri,
Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agreſtes Satyros nudavit, et aſper
Incolumi gravitate jocum tentavit: eo quod
Illecebris erat et grata novitate morandus
Spectator, functuſque ſacris, et potus, et exlex.
Verum ita riſores, ita commendare dicaces
Conveniet Satyros, ita vertere ſeria ludo;
Ne, quicunque Deus, quicunque adhibebitur heros

Regali conſpectus in auro nuper et oſtro,
Migret in obſcuras humili ſermone tabernas;
Aut, dum vitat humum, nubes et inania captet.
Effutire leves indigna tragoedia verſus,
Ut feſtis matrona moveri juſſa diebus,
Intererit Satyris paulum pudibunda protervis.
Non ego inornata, et dominantia nomina ſolum
Verbaque, Piſones, Satyrorum ſcriptor amabo:
Nec ſic enitar tragico differre colori,
Ut nihil interſit, Davuſne loquatur, et audax
Pythias, emuncto lucrata Simone talentum;
An cuſtos famuluſque Dei Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen ſequar: ut ſibi quivis
Speret idem; ſudet multum, fruſtraque laboret
Auſus idem. tantum ſeries juncturaque pollet:
Tantum de medio ſumtis accedit honoris.
Silvis deducti caveant, me judice, Fauni,
Ne velut innati triviis, ac pene forenſes,
Aut nimium teneris juvenentur verſibus unquam,
Aut immunda crepent, ignominioſaque dicta.
Offenduntur enim, quibus eſt equus, et pater, et res:
Nec, ſi quid fricti ciceris probat et nucis emtor,
Aequis accipiunt animis, donantve corona.

Syllaba longa brevi ſubjecta, vocatur iambus,
Pes citus: unde etiam trimetris accreſcere juſſit
Nomen iambeis, cum ſenos redderet ictus,
Primus ad extremum ſimilis ſibi. non ita pridem,

Tardior

Tardior ut paulo graviorque veniret ad aures,
Spondeos ſtabiles in jura paterna recepit
Commodus et patiens; non ut de ſede ſecunda
Cederet aut quarta ſocialiter. hic et in Acci
Nobilibus trimetris apparet rarus, et Enni.
In ſcenam miſſus magno cum pondere verſus,
Aut operae celeris nimium, curaque carentis,
Aut ignoratae premit artis crimine turpi.
Non quivis videt immodulata poemata judex:
Et data Romanis venia eſt indigna poetis.
Idcircone vager, ſcribamque licenter? an omnes
Viſuros peccata putem mea; tutus, et intra
Spem veniae cautus? vitavi denique culpam,
Non laudem merui. vos exemplaria Graeca
Nocturna verſate manu, verſate diurna.
At veſtri proavi Plautinos et numeros et
Laudavere ſales; nimium patienter utrumque,
Non dicam ſtulte, mirati; ſi modo ego et vos
Scimus inurbanum lepido ſeponere dicto,
Legitimumque ſonum digitis callemus, et aure.
Ignorum tragicae genus inveniſſe Camenae
Dicitur, et plauſtris vexiſſe poemata Theſpis,
Quae canerent agerentque peruncti faecibus ora.
Poſt hunc perſonae pallaeque repertor honeſtae
Aeſchylus, et modicis inſtravit pulpita tignis,
Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno.
Succeſſit vetus his comoedia, non ſine multa

Laude: ſed in vitium libertas excidit, et vim
Dignam lege regi: lex eſt accepta, chorusque
Turpiter obticuit, ſublato jure nocendi.
Nil intentatum noſtri liquere poetae;
Nec minimum meruere decus, veſtigia Graeca
Auſi deſerere, et celebrare domeſtica facta,
Vel qui praetextas, vel qui docuere togatas,
Nec virtute foret clariſve potentius armis,
Quam lingua, Latium, ſi non offenderet unum-
quemque poetarum limae labor, et mora. vos, o
Pompilius ſanguis, carmen reprehendite, quod non
Multa dies et multa litura coercuit, atque
Praeſectum decies non caſtigavit ad unguem.
Ingenium miſera quia fortunatius arte
Credit, et excludit ſanos Helicone poetas
Democritus; bona pars non ungues ponere curat,
Non barbam: ſecreta petit loca, balnea vitat.
Nanciſcetur enim precium nomenque poetae,
Si tribus Anticyris caput inſanabile, nunquam
Tonſori Licino commiſerit. o ego laevus,
Qui purgor bilem ſub verni temporis horam!
Non alius faceret meliora poemata; verum
Nil tanti eſt. ergo fungar vice cotis, acutum
Reddere quae ferrum valet, exſors ipſa ſecandi;
Munus et officium, nil ſcribens ipſe, docebo;
Unde parentur opes; quid alat formetque poetam;
Quid deceat, quid non; quo virtus, quo ferat error.

Scribendi

Scribendi recte, ſapere eſt et principium et fons.
Rem tibi Socraticae poterunt oſtendere chartae:
Verbaque proviſam rem non invita ſequentur.
Qui didicit patriae quid debeat, et quid amicis;
Quo ſit amore parens, quo frater amandus, et hoſpes;
Quod ſit conſcripti, quod judicis officium; quae
Partes in bellum miſſi ducis; ille profecto
Reddere perſonae ſcit convenientia cuique.
Reſpicere exemplar vitae morumque jubebo
Doctum imitatorem, et vivas hinc ducere voces.
Interdum ſpecioſa locis, morataque recte
Fabula, nullius veneris, ſine pondere et arte,
Valdius oblectat populum, meliuſque moratur,
Quam verſus inopes rerum nugaeque canorae.
Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo
Muſa loqui, praeter laudem nullius avaris.
Romani pueri longis rationibus aſſem
Diſcunt in partes centum diducere. dicat
Filius Albini, ſi de quincunce remota eſt
Uncia, quid ſuperat? poterat dixiſſe—Triens. Eu!
Rem poteris ſervare tuam. redit uncia: quid fit?
Semis. An haec animos aerugo et cura peculi
Cum ſemel imbuerit, ſperamus carmina fingi
Poſſe linenda cedro, et levi ſervanda cupreſſo?
Aut prodeſſe volunt, aut delectare poetae;
Aut ſimul et jucunda et idonea dicere vitae.
Quidquid praecipies, eſto brevis: ut cito dicta

Percipiant animi dociles, teneantque fideles.
Omne ſupervacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis cauſa, ſint proxima veris:
Ne, quodcunque volet, poſcat ſibi fabula credi:
Neu pranſae Lamiae vivum puerum extrahat alvo.
Centuriae ſeniorum agitant expertia frugis:
Celſi praetereunt auſtera poemata Rhamnes.
Omne tulit punctum, qui miſcuit utile dulci,
Lectorem delectando, pariterque monendo.
Hic meret aera liber Soſiis; hic et mare tranſit,
Et longum noto ſcriptori prorogat aevum.
Sunt delicta tamen, quibus ignoviſſe velimus:
Nam neque chorda ſonum reddit quem vult manus et mens,
Poſcentique gravem perſaepe remittit acutum;
Nec ſemper feriet quodcunque minabitur arcus.
Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura. quid ergo?
Ut ſcriptor ſi peccat idem librarius uſque,
Quamvis eſt monitus, venia caret; ut citharoedus
Ridetur, chorda qui ſemper oberrat eadem:
Sic mihi qui multum ceſſat, fit Choerilus ille,
Quem bis terve bonum, cum riſu miror; et idem
Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus.
Verum operi longo fas eſt obrepere ſomnum.

Ut pictura, poeſis: erit quae, ſi propius ſtes,
Te capiat magis; et quaedam, ſi longius abſtes:
Haec amat obſcurum; volet haec ſub luce videri,
Judicis argutum quae non formidat acumen:
Haec placuit ſemel; haec decies repetita placebit.
O major juvenum, quamvis et voce paterna
Fingeris ad rectum, et per te ſapis; hoc tibi dictum
Tolle memor: certis medium et tolerabile rebus
Recte concedi: conſultus juris, et actor
Cauſarum mediocris abeſt virtute diſerti
Meſſalae, nec ſcit quantum Caſſellius Aulus;
Sed tamen in precio eſt: mediocribus eſſe poetis
Non homines, non Di, non conceſſere columnae.
Ut gratas inter menſas ſymphonia diſcors,
Et craſſum ungentum, et Sardo cum melle papaver
Offendunt; poterat duci quia coena ſine iſtis:
Sic animis natum inventumque poema juvandis,
Si paulum ſummo deceſſit, vergit ad imum.
Ludere qui neſcit, campeſtribus abſtinet armis:
Indoctuſque pilae, diſcive, trochive, quieſcit;
Ne ſpiſſae riſum tollant impune coronae:
Qui neſcit, verſus tamen audet fingere. Quid ni?
Liber et ingenuus, praeſertim cenſus equeſtrem
Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
Tu nihil invita dices facieſve Minerva:
Id tibi judicium eſt, ea mens. ſi quid tamen olim
Scripſeris, in Meti deſcendat judicis aures,

Et

Et patris, et noſtras; nonumque prematur in annum,
Membranis intus poſitis. delere licebit
Quod non ediderîs: neſcit vox miſſa reverti.
Silveſtres homines ſacer interpreſque Deorum
Caedibus et victu foedo deterruit Orpheus;
Dictus ob hoc lenire tigres rabidoſque leones:
Dictus et Amphion, Thebanae conditor arcis,
Saxa movere ſono teſtudinis, et prece blanda
Ducere quo vellet. fuit haec ſapientia quondam,
Publica privatis ſecernere, ſacra profanis;
Concubitu prohibere vago; dare jura maritis;
Oppida moliri; leges incidere ligno.
Sic honor et nomen divinis vatibus atque
Carminibus venit. poſt hos inſignis Homerus,
Tyrtaeuſque mares animos in Martia bella
Verſibus exacuit. dictae per carmina ſortes,
Et vitae monſtrata via eſt, et gratia regum
Pieriis tentata modis, luduſque repertus,
Et longorum operum finis: ne forte pudori
Sit tibi Muſa lyrae ſolers, et cantor Apollo.
Natura fieret laudabile carmen, an arte,
Quaeſitum eſt. ego nec ſtudium ſine divite vena,
Nec rude quid poſſit video ingenium: alterius ſic
Altera poſcit opem res, et conjurat amice.
Qui ſtudet optatam curſu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer; ſudavit et alſit;
Abſtinuit Venere et Baccho: qui Pythia cantat
Tibicen,

Tibicen, didicit prius, extimuitque magiſtrum.
Nec ſatis eſt dixiſſe; Ego mira poemata pango:
Occupet extremum ſcabies: mihi turpe relinqui eſt,
Et, quod non didici, ſane neſcire fateri.
Ut praeco, ad merces turbam qui cogit emendas;
Aſſentatores jubet ad lucrum ire poeta
Dives agris, dives poſitis in fenore nummis.
Si vero eſt, unctum qui recte ponere poſſit,
Et ſpondere levi pro paupere, et eripere atris
Litibus implicitum; mirabor, ſi ſciet inter-
noſcere mendacem verumque beatus amicum.
Tu ſeu donaris, ſeu quid donare voles cui;
Nolito ad verſus tibi factos ducere plenum
Laetitiae: clamabit enim, Pulchre, bene, recte;
Palleſcet; ſuper his etiam ſtillabit amicis
Ex oculis rorem; ſaliet; tundet pede terram.
Ut qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo: ſic
Deriſor vero plus laudatore movetur.
Reges dicuntur multis urgere culullis,
Et torquere mero, quem perſpexiſſe laborent,
An ſit amicitia dignus. ſi carmina condes,
Nunquam te fallant animi ſub vulpe latentes.
Quintilio ſi quid recitares, Corrige, ſodes,
Hoc, aiebat, et hoc: melius te poſſe negares,
Bis terque expertum fruſtra; delere jubebat,
Et male tornatos incudi reddere verſus:

Si

Si defendere delictum, quam vertere, malles;
Nullum ultra verbum, aut operam insumebat inanem,
Quin sine rivali teque et tua solus amares.
Vir bonus et prudens versus reprehendet inertes,
Culpabit duros, incomtis allinet atrum
Transverso calamo signum; ambitiosa recidet
Ornamenta; parum claris lucem dare coget;
Arguet ambigue dictum; mutanda notabit;
Fiet Aristarchus: non dicet, Cur ego amicum
Offendam in nugis? hae nugae seria ducent
In mala derisum semel, exceptumque sinistre.
Ut mala quem scabies aut morbus regius urget,
Aut fanaticus error, et iracunda Diana;
Vesanum tetigisse timent fugiuntque poetam,
Qui sapiunt: agitant pueri, incautique sequuntur.
Hic, dum sublimes versus ructatur, et errat,
Si veluti merulis intentus decidit auceps
In puteum, foveamve; licet, Succurrite, longum
Clamet, io cives; non sit qui tollere curet.
Si quis curet opem ferre, et demittere funem;
Qui scis, an prudens huc se projecerit atque
Servari nolit? dicam: Siculique poetae
Narrabo interitum. Deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Aetnam
Insiluit. sit jus, liceatque perire poetis.
Invitum qui servat, idem facit occidenti.
Nec semel hoc fecit; nec si retractus erit, jam

Fiet

Fiet homo, et ponet famoſae mortis amorem.
Nec ſatis apparet, cur verſus factitet; utrum
Minxerit in patrios cineres, an triſte bidental
Moverit inceſtus: certe furit, ac velut urſus,
Objectos caveae valuit ſi frangere clathros,
Indoctum doctumque fugat recitator acerbus.
Quem vero arripuit, tenet, occiditque legendo,
Non miſſura cutem, niſi plena cruoris, hirudo.

FINIS.

VARIANTES LECTIONES.

Lib.	Od.	Lin.	
1	1	7	NUNC, ſi nobilium.
	2	10	Sedes fuerat palumbis.
		31	Nube candenti humeros.
	3	26	Per vetitum et nefas.
		37	Ardui eſt.
	6	7	Nec curſus duplices.
	7	5	Palladis arces.
		7	Decerptam fronti.
		15	Albus ut *Odae alterius initium.*
	12	13	Solitis Parentum.
		57	Te minor laetum.
	15	21	Excidium tuae genti.
	17	8	Metuunt colubras.
		19	Fide Teia diſces.
	18	5	Pauperiem increpat.
	22	11	Vagor expeditus.
		14	Daunias latis.
	24	11	Sed fruſtra pius.
		13	Quid ſi.
		15	Num vanae.
	25	2	Jactibus crebris.
	26	10	Poſſunt honores.
	28	18	Avidis mare nautis
	29	16	Pollicitus meliora, temnis.
	31	10	Divet ut aureis.
	32	1	Poſcimur.——vacui ſub antro.
	35	17	Serva Neceſſitas.
		39	Defingas recuſum.
	37	25	Auſa et tacentem.
	38	7	Sedulus curae.
2	1	5	Tincta cruoribus.

Lib.	Od.	Lin.	
2	2	7	Illum agit penna.
	3	2	Non ſecus ac bonis.
		23	Sub divo moreris.
	4	18	Plebe dilectam.
	6	19	Fertilis Baccho.
	10	12	Fulgura montes.
		18	Citharae tacentem.
	11	23	Incomtum Lacaenae
	12	2	Nec durum Annibalem.
		25	Dum fragrantia detorquet.
	13	23	Sedeſque deſcriptas piorum.
		38	Laborem decipitur ſono.
	14	27	Tinget pavimentum ſuperbum.
	15	10	Excludet oeſtus.
	16	2	Preſſus Aegaeo.
		31	Tibi quod negavit.
	17	13	Centimanus Gyges.
		24	Volucreſque fati.
	18	30	Orci fine deſtinata.
		36	Revinxit auro captus.
	19	15	Non levi ruina.
	20	2	Non tenui ferar.
		11	Superna.
3	2	14	Fugacem proſequitur virum.
		17	Neſcia ſordidae, in- contaminatis fulget.
	3	10	Inniſus, arces attigit.
		34	Diſcere nectaris ſuccos.
		53	Quicunque mundi terminus.
		66	Ductore Phoebo.
	4	10	Nutricis extra limen.
		38	Cohortes reddidit oppidis.
	5	8	Socerorum in arvis.
		37	Vitam ſumeret aptius.
	6	22	Et fingitur artibus.
		27	Intermiſſa——improviſa.
	7	4	Conſtanti juvenem fide.

Fallax

Lib.	Od.	Lin.	
3	7	20	Fallax hiſtorias movet.
	8	5	Docte ſermonis utriuſque.
		27	Cape laetus horae.
	9	5	Non aliam magis.
	10	6	Inter pulchra ſatum.
		18	Animum mitior.
	11	52	Scalpe querelam.
	12	12	Celer arcto latitantem.
	13	16	Nymphae defluunt tuae.
	14	2	Marte venalem.
		6	Sacris operata Divis.
		11	Male nominatis.
		19	Si quae potuit.
	15	2	Pone modum tuae.
	16	13	Demerſa exitio.
		25	Contentae dominus
	19	24	Non habili Lyco.
	20	1	Quanto moveas tumultu.
	23	19	Mollivit adverſos penates.
	24	4	Ponticum, Publicum.
		5	Sic figit adamantinos.
		30	Carus poſtgenitis.
	25	13	Rupes et vacuum nemus.
	27	5	Rumpat et ſerpens.
		22	Orientis hoedi.
		60	Zona bene te ſecuta e- lidere collum.
	30	12	Regnator populorum.
4	1	22	Lyraque et Berecyntia —— tibia.
	2	23	Aureos reducit in aſtra.
		45	Si quid loquor audiendum.
		58	Lunae referentis orbem.
		59	Qua notam traxit.
	4	6	Nido laborum protulit.
		10	Fervidus impetus.

Lib.	Od.	Lin.	
4	4	24	Conſiliis juvenis repreſſae.
		36	Indecorant bene nata culpae.
	5	9	Notus uvido flatu.
		31	Ad vina venit laetus.
	6	17	Palam captor gravis.
		21	Tuis flexus vocibus.
		25	Ductor Argivae.
	7	7	Et album.
		15	Quo pater Aeneas.
	9	31	Chartis inornatum ſileri.
	11	35	Minuuntur atrae.
	12	7	Quae male barbaras.
		11	Delectante Deum.
	13	14	Nec cari lapides.
	14	19	Quantis fatigarat ruinis.
		28	Diluviem minitatur agris.
	15	18	Vis eximet otium.
Epod.	1	5	Vita ſit ſuperſtite.
		25	Juvencis alligata pluribus.
		26	Aratra nectantur meis.
		28	Lucana mutet paſcua.
	2	25	Altis interim ripis.
		69	Redegit Idibus pecuniam.
	3	5	Queis hoc veneni ſaevit.
	4	16	Othone contento.
	5	1	Quidquid in coelo regis.
		37	Exſecta execta.
	7	13	Furorne caecos.
	9	5	Mixtis tibiis carmen.
		25	Neque Africanum.
		34	Aut Chia vina.
	10	21	Porrecta mergos juverit.
	11	2	Amore percuſſum gravi.
	13	10	Duris pectora ſolicitudinibus.
		15	Certo ſub ſtamine.

Veluti

Epod. Od.	Lin.	
14	3	Veluti ducentia ſomnos.
15	8	Turbarit hybernum mare.
	9	Agitarit.
16	33	Nec ſaevos timeant leones.
	39	Vos quibus eſt animus.
	63	Sacravit litora genti.
17	5	Defixa coelo ſidera.
	11	Unxere matres Iliae.
	18	Et ſonus relapſus.
	22	Oſſa pelle amictus lurida.
	33	Urens in Aetna flamma.
	39	Centum juvencos.
	62	Sed tardiora fata.
	65	Pelopis infidus pater.
	78	Vocibus poſſum meis, poſſum.
	82	Nullum habentis exitum.
Carmen Secul.	21	Certus ut denos.
	45	Mores docilis juventae.
	46	Di ſenectutis placidae.
	49	Quaeque vos bobus.
	51	Impetret bellante prior.
	65	Palatinas videt arces.
Sat. I. 1	38	Quaeſitis patiens.
	81	Lecto te afflixit.
	88	An ſi cognatos.
	111	Neque ſe meliori.
2	68	Mala tanta videntis.
	110	E pectore tolli.
	111	Nonne cupidinibus ſtatuit.
	129	Ve pallida lecto.
3	7	Iteraret, Io Bacche.
	20	Haud fortaſſe minora.
	40	Polypus Hagnae.
	57	Homo ille.
	60	Hoc inter vitae verſemur.
	65	Aut tacitum appellet.

Lib.	Sat.	Lin.	
1	3	128	Eſt ſapiens. Quo?
		132	Tonſor erat.
	4	15	Accipiam tabulas.
		25	Media eripe turba —— elige.
		49	Meretrice nepos inſanit amica.
		79	Inquis: et hoc.
		87	E quibus unus amet.
		126	Vides vicinum funus.
	5	3	Graecorum linguae doctiſſimus.
		15	Abſentem cantat amicam
	6	4	Legionibus imperitarent.
		13	Regno pulſus fuit.
		18	Longe lateque remotos.
		24	Quo tibi Tilli.
		54	Nulla enim mihi te
		87	Ad haec nunc.
		107	Quas tibi Tilli.
		126	Campum luſumque trigonem.
	7	15	Diſcordia verſet inertes.
		20	Compoſiti melius.
		28	Salſo multumque fluenti.
	8	32	Servilibus ut quae.
	9	16	Profequar hinc.
		48	Non iſto vivimus illic.
		50	Nil mi officit unquam.
	10	27	Patriae patriſque Latini.
		37	Defingit Rheni luci.
		78	Aut crucier quod.
2	1	10	Scribendi te capit.
		79	Hic diffingere poſſum.
		84	Laudatur. Caeſar.
	2	2	Sed quem praecepit
		48	Minus aequum alebant.
		55	Si te alio pravum.
		65	Qui non offendet ſordibus
		79	Atque adfigit humo.

Culpa

Lib.	Sat.	Lin.	
2	2	123	Culpa potare magistrum.
		124	Ita culpo fugeret alea.
	3	1	Sic raro scribis.
		4	Quid fiet? ab ipsis.
		12	Eupolin Archilochum.
		39	Te malus urget.
		50	Unus utrinque error.
		93	Uno quadrante periisset.
		96	Quas qui contraxerit.
		132	Genitricem occidit Oreste.
		156	Quanti ergo? Octussibus.
		184	Nudus agri.
		191	Classem deducere Troja.
		208	Qui species alias veris.
		230	Quid enim? venere.
		235	Ex aequore vellis.
		246	Sani? an creta, an carbone notati?
		262	Ne nunc, cum me voces.
		282	Lotis mane senex manibus
		283	Quiddam magnum.
		303	Abscissum manibus cum portat.
		316	Num tantum, fusilans se, magna fuisset?
	4	10	Simul an Romanus.
		11	Ipse memor praecepta canam
		46	Quaesita palato.
		66	Byfantia putuit orca.
		74	Primus et inveni.
	5	3	Jamne doloso.
		36	Quassa nuce pauperet.
		44	Admabunt cygni et vivaria crescent.
		61	Scilicet ede.
		104	Gaudia prudentum vultu celare.
	6	10	Fors qua mihi monstret.
		57	Mirantur ut unum.
		70	Modicis humescit luctius.

Lib.	Sat.	Lin.	
2	6	83	Neque illi.
		109	Praelambens omne quod affert.
	7	17	Mitteret in pyrgum.
		42	Si me ſtultior ipſo.
		78	Adde ſuper, dictis quod non.
	8	4	Dic ſi grave non eſt.
		24	Semel abſorbere placentas.
		29	Paſſeris aſſi, et.
		95	Serpentibus atris.
Li. 1. Ep. 1.		21	Longa videtur opus debentibus.
		28	Non poſſis oculos.
		55	Prodocet.
		57	Si quadringentis ſex ſeptem millia deſunt. Eſt animus tibi, ſunt mores, et lingua, fideſque; Plebs eris.
		69	Hortatur et optat.
		78	Fruſtis et pomis
	2	4	Plenius ac melius.
		10	Quod Paris, ut ſalvus.
		25	Sub diva meretrice.
		34	Si nolis ſanus, curres hydropicus.
	3	4	Currentia turras.
		22	Nec turpiter hirtum.
		30	Sit tibi curae.
	4	9	Quam ſapere, et fari ut poſſit quae ſentiat; utque.
		11	Et modus et victus.
	5	1	Si potes Archaicis.
		11	Extendere noctem.
		12	Quo mihi fortunas.
		26	Butram tibi, Septiciumque
		28	Detinet. ad ſummam, locus eſt.
	6	22	Mutus, et (indignum.
		51	Qui fodiat latus.
		53	Cuilibet hic faſces dabit.
	7	3	Si me vivere vis recteque videre valentem.

Dignis

Lib.	Ep.	Lin.	
1	7	22	Dignis ait esse paratum.
		40	Proles sapientis Ulyssei.
		56	Sine crimine natum.
		58	Et lare curto.
		96	Qui semel aspexit.
	10	3	Ad caetera pene gemelli.
		18	Est ubi depellat somnos.
		22	Nempe inter Parias.
		25	Perrumpet furtim fastigia.
		27	Potantia vellera succum.
		37	Sed postquam victor violens.
		41	Qui parvo nescit uti.
		44, 45	Vivas——dimittas.
	11	5	Scis, Lebedus quam sit Gabiis desertior.
	13	6	Gravis urget sarcina chartae.
		14	Ut vinosa globos.
		34	Media de nocte.
	15	13	Sed equi frenato est auris in ore.
		39	Quidquid erat nactus.
	16	7	Laevum descendens.
		8	Si rubicunda benigne.
		14	Fluit aptus et utilis alvo.
		40	Quem, nisi mendosum et mendacem.
		43	Quo responsore.
		49	Renuit negitatque Sabellus.
		61	Da justum sanctumque videri.
	17	21	Tu poscis vilia; verum es.
		43	Coram rege suo.
		51	Et rixae multo minus.
	18	11	Sic vultum divitis horret.
		37	Neque tu scrutaberis ullius unquam.
		56	Parthorum signa refixit.
		93	Te formidare vapores.
		104	Gelidis Digentia rivis.
		107	Ut mihi vivam.

Haec

Lib.	Ep.	Lin.	
1	18	110	Haec ſatis eſt orare Jovem, qui donat.
	19	10	Hoc ſimul edixit.
		15	Timagenis aemula caena.
		17	——Ut mihi bilem.
			Ut mihi ſaepe jocum.
	20	5	Fuge, quo decedere geſtis.
		7	Ubi quis te haeſerit.
		13	Unctus mitteris Herdam.
2	1	8	Oppida formant.
		16	Tuum per nomen.
		18	Sed tuus hic populus.
		42	Poſtera reſpuet aetas.
		67	Dicere credet eos.
		69	Carmina Laevi.
		85	Imberbes didicere.
		105	Scriptos nominibus rectis.
		142	Cum ſociis operum, et pueris.
		167	Sed turpem putat in ſcriptis.
		186	His nam plebecula plaudit.
		216	Curam redde brevem.
		270	Chartis amicitur inemptis.
	2	8	Quidvis imitabitur.
		63	Renuis tu, quod.
		80	Contracta——cinctuta.
		128	Fuit haud ignobilis Argis,
		158	Libra mercatur et aere.
		161	Tibi mox frumenta daturus,
		171	Vicina refugit jurgia.
		173	Nunc ſorte ſuprema.
		199	Pauperies immunda domus procul.
		216	Laſciva licentius aetas.
Art. Poet.		2	Varias inducere pennas.
		23	Denique ſit quod vis,
		26	Sectantem laevia.
		32	Faber imus et ungues.

Et

Art. Poet. Lin.

52 Et nova fictaque nuper.
59 Producere nomen.
60 Ut folia in silvis.
92 Sortita decentem.
99 Nec satis est pura esse.
114 Davusne loquatur, herusne.
136 Scriptor Cyclius.
139 Parturient montes.
141 Captae post moenia Trojae.
185 Ne pueros coram.
193 Auctoris partes.
196 Consilietur amicus.
197 Amet peccare timentes.
202 Orichalco juncta.
270 At nostri proavi.
272 Ne dicam stulte.
294 Perfectum decies.
318 Veras hinc ducere voces.
330 At haec animos.
360 Verum opere in longo.
410 Nec rude quid prosit.
414 Abstinuit Venere et vino.
416 Nunc satis est dixisse.
461 Si quis curret.
462 Huc se dejecerit.
469 Versus cur dictitet.

CONJEC-

CONJECTURAE.

Lib.	Od.	Lin.	
1	1	6	EVEHERE ad Deos *Bentl.*
		10	Verritur areis. *Bentl.*
		29	Te-doctarum ederae *Hare.*
	2	38	Acer et Marſi *Faber.*
	3	18	Rectis *Bentl.* fixis *Sanad.*
	4	8	Urget officinas *Scaliger.*
	6	2	Carminis aemulo *Atterbury.*
	7	27	Et obſide Teucro *Cunn.*
	12	31	Sic Di voluere *Heins. Bentl.*
	13	16	Quanta parte ſui *de Prado.*
	16	8	Si geminant *Bentl.*
		14	Limo coactam *Bentl.*
	22	14	Daunius latis *Cunn.* vepris inhorruit
	23	5	Ad ventum *Bentl.*
	25	7	Longam pereunte noctem *Bentl.*
		11	Thracio bacchata magis *Bentl.*
		20	Dedicet Euro *Bentl.* igni *Anon.*
	26	9	Pimplei dulcis *Bentl. Cunn.*
	27	3	Inverecundumque Bacchum *Bentl.* verecundique *Cunn.*
	28	32	Viceſque ſuperbe *Paſſeratius.*
	31	9	Premant Calenam *Bentl.*
	32	15	Mihi, cuique, ſalve, *Bentl.*
	34	5	Cogor relectos *Heins.*
		13	Inſignia attenuat *Cunn.*
	35	24	Inimica vertis *Bentl.*
	37	24	Penetravit oras *Bentl.*
	38	7	Sedulus cura *Bentl.*
2	1	21	Videre magnos *Bentl.*

Lib.	Od.	Lin.	
2	4	24	Condere luſtrum *Bentl.*
	5	12	Varios colore *Bentl.*
	6	18	Et apricus Aulon *Bentl.*
	7	3	Redonavit Quiritum *Mervillius.*
	8	24	Cura maritos *Bentl.*
	11	24	Religata nodo *Torrentius.*
	13	1	Illum et *Heins.* Illum o *Bentl.*
		17	Et reducem fugam *Bentl.*
		32	Denſum hilari *Heins.* humili *Bentl.*
	14	27	Pavimentum ſuperbus *Cunn.*
	16	26	Et amara leni *Bentl.*
	18	3	Trabes Hymettias *Gale.*
		4	Ultima reciſae *Gale.*
	20	13	Daedaleo tutior Icaro *Bentl.*
3	1	9	Eſto ut viro *Bentl.*
		48	Divitias oneroſiores *Bentl.*
	11	18	Exeatque ſpiritus teter *Bentl.*
	2	14	Conſequitur virum *Bentl.*
	3	10	Eniſus arces *Bentl.*
		16	Patris Equis *Barthius.*
		23	Damnatam Minervae *Bentl.*
		53	Quacunque mundo *Bentl.*
		66	Structore Phoebo *Bentl.*
	4	6	Et videor piorum *Anon.*
		10	Limina ſedulae *Bentl.*
		38	Feſſas cohortes *Lamb.*
		44	Suſtulerit coruſco *Bentl.*
		46	Et umbras regnaque *Bentl.*
	5	37	Hinc, unde vitam ſumeret aptius; *Bentl.*
	6	20	Inque patres populumque *Bentl.*
	7	20	Pellax hiſtorias movet *Bentl.*
	8	19	Infeſtis ſibi luctuoſus *Heins.*
	10	3	Projectum ante fores *Bentl.*
		7	Sentis, et poſitas ut glaciet nives Duro numine Jupiter? *Bentl.*
	13	6	Nam liquidos inficiet tibi *Bentl.* Male

Lib.	Od.	Lin.	
3	14	11	Male inominatis *Bentl.*
		22	Cohibente crinem *Bentl.*
	15	3	Famosisque caloribus *Heins.*
	16	13	Eversa excidio *Bentl.*
		31	Fulgente imperio *Bentl.*
		40	Vectigalia colligam *Sanad.*
	17	5	Illo ducit originem *Heins.*
	19	12	Miscentor cyathis *Rutg.*
	21	5	Quocunque foetum numine *Bentl.*
	24	25	O quis, quis volet *Bentl.*
		39	Durataeque gelu *Bentl.*
		44	Viam deserere *Bentl.*
		54	Firmandae studiis *Bentl.*
	25	9	Edonis stupet Evias *Bentl.*
		13	Rivos et vacuum nemus *Bentl.*
		19	Te Lenaee sequi Ducem *Bentl.*
	27	13	Ubicunque navis *Rutg.* amabis *Heins.*
		34	O Patris, o relictum *Cunn.*
		71	Jam tibi injussus *Bentl.*
	28	2	Neptuni facias ? *Bentl.*
	29	28	Tanaisque dissors *Bentl.*
4	2	31	Tiburis rivos *Bentl.*
		49	Duxque dum procedit *Heins.* lique *Bentl.*
	4	15	Jam mane depulsum *Bentl.* jam jamque *Kuster.*
		17	Videre Rattis bella *Bentl.*
	5	18	Nutrit faeva Curas *Bentl.* prata *Faber.*
	9	29	Dissit inertia *Bentl.*
	10	2	Veniet bruma superbae *Bentl.*
	11	11	Flammas eruptant *Bentl.*
	14	20	Indomitus prope qualis *Bentl.*
		26	Qua regna Deumi *Bentl.*
	15	9	Janum Quirinum *Passeratius.*
Epod.	1	17	Sim futurus in metu *Heins.*
		29	Nec ut supini *Bentl.*
	4	8	Cum bis trium ulnarum *Bentl.*

Aut

Epod. Od. Lin.

5 28 Aut Laurens aper *Heins.*
37 Exesa uti medulla *Heins.*
87 Venena magica fas nefasque non valent
Non vertere humanas vices *Bentl.*

9 1 Quando o repostum *Heins.*
17 Ad hoc frementes *Bentl.*

10 8 Vertit frementes ilices, *Bentl.*
22 Projecta mergos *Bentl.*

13 3 Rapiamus, amice, *Bentl.*
15 Curto subtemine Parcae *Bentl.*

15 3 Numen luxura Deorum *Heins.*

16 13 Forte (quod expediat) *Rutg.*

17 22 Reliquit ora *Bentl.*
33 Tua, donec cinis *Bentl.*
35 Calet venenis officina *Bentl.*

Carm. Saecul. 16 Genytellis *Bentl.*
26 Stabilis per aevum, *Bentl.*

1 Sat. 1. 4 Gravis annis *Anon.*
23 Praetereo ne sic *Anon.*
25 Et pueris olim *Sanad.*
29 Causidicus vafer hic *Markl.*
50 Naturae fines viventis *Cunn.*
63 Jubeas miseram esse libenter *Bentl.*
95 Umidius, qui tam *Bentl.*

2 33 Inflavit tenta libido *Anon.*
88 Emetiam ducat *Bentl.*

3 11 Alebat saepe ducentos *Bentl.*
25 Cum tua praetereas *Sanad.*
65 Aut tacitum impediat *Bentl.*
91 Evandri manibus tortum *Bentl.*
116 Alieni infregerit horti *Bentl.*

4 14 Mimo me provocat *Heins.* nummo me *Bentl.*
18 Raro et perpauca loquentem *Lamb.*
26 Aut ab avaritia aut misera *Douza.*
39 Dederim quibus esse poetis *Heins.*

utque Panis

Lib.	Sat.	Lin.	
1	4	110	Panis inops *Bentl.*
	5	24	Ora manuſque tua lavimur *Heins.*
	8	15	Qua modo triſtes *Bentl.*
		41	Reſonarint triſte et acutum *Bentl.*
	9	1	Ibam ut forte via ſacra *Bentl.*
		36	Tunc reſpondere vadatus *Bentl.*
	10	86	Vos Bibule, et Servi; *Heins*
2	1	16	Poteras et dicere fortem *Sanad.*
		31	Neque ſi male ceſſerat, *Heins.*
		51	Imperitet natura *Sanad.*
		85	Opprobriis dignum laceraverit *Bentl.*
	2	14	Cum labor expulerit faſtidia *Bentl.*
		47	Galloni praetoris *Sanad.*
		106	Semper eunt res *Heins.* at ipſis
	3	4	Saturnalibus huc fugiſti ſobrius. Eſto: *Bentl.*
		12	Cómites educere? quin tu *Rutg.*
		43	Cujuſque inſcitia veri *Cunn.*
		50	Unus utrinque *Cunn.*
		76	Quoi (vel cui) tu nunquam *Heins.*
		129	Servoſve, tuo quos aere *Faber.*
		132	Quidni? neque enim hoc facis Argis *Bentl.*
		152	Vigila: hoc ago; *Sanad.*
		154	Praeſens accedit *Bentl.*
		156	Quanti emtum? *Cunn.*
		172	Donare et perdere *Bentl.* et credere *Cunn.*
		183	Lentus ut in circo *Heins* largus ut *Markl.*
		212	Tu, prudens ſcelus ob titulos cum admittis *Bentl.*
		230	Qui cum venere *Bentl.*
		318	Major pernimio. num tantum? *Bentl.*
	4	13	Magis alma rotundis *Bentl.* alta (i. e. alentiora) *Cunn.*
		19	Muſto merſare Falerno *Bentl.*
		89	Perges quumcunque *Cunn.*

Vaenit

Lib.	Sat.	Lin.	
2	5	79	Vaenit enim magno: domandi *Bosius.* Venit enim (indignum) *Bentl.*
		90	Offendes garrulus ultro *Bentl.*
		103	Et ſic paulum potes illacrymare, et Gaudia prudenter vultu celare *Bentl.*
	6	28	Quid tibi vis, inſane, et quam rem agis? *Bentl.*
		48	Invidiae noſter. ludos ſpectaverit una. Luſerit *Bentl.*
	7	1	(H) Jamdudum auſculto. (D) at cupiens *Rutg.*
		82	Mobile ſignum *Douza.*
	8	18	Divitias miras! *Heins.*
		94	Veluti ſi *Bentl.*
1 Epiſt.	1	56	Laevo ſuſpenſi *etc. Omittit ut interpolatum* Cunn.
		76	Multorum eſt capitum *Bentl.*
		85	Ventoſa libido *Markl.*
		105	Te ſuſpicientis amici *Heins.*
	2	31	Ceſſatam ducere curam *Scalig.* Ceſſantem ducere ſomnum *Bentl.*
		52	Fomenta podagram, *Bentl.*
		60	Dolor quod ſuaſerit exmens *H. Steph.*
	3	30	Si tibi curae eſt *Bentl.*
	4	9	Qui ſapere, et fari ut poſſit, quae ſentiat, et cui *Lamb.*
		11	Et domus, et victus, *Bentl.*
		11	Non deficiente Camena *Boivinus.*
	6	59	Tranſire forum pontemque *Faber.* campumque *Bentl.*
	7	29	Tenuis nitedula *Bentl.*
	10	37	Sed poſtquam violens victo *Bentl.*
	12	20	Empedocleum an Stertinium *Cunn.*
	14	5	Sit Horatius, an Rus *Heins.*
		9	Fert; et avet ſpatiis *Bentl.*
	15	37	Corrector Beſtius *Bentl.*
	17	62	Vicinia cauta reclamat. *Markl.*

Lib. Epiſt. Lin.

18 7 Commendat quae ſe intonſa cute *Sanad.*
15 Alter rixator *Muret.*
57 Italis adjudicat arvis *Bentl.*
80 At penitus notum *Bentl.*
91 Media de luce *Bentl.*

2 1 2 Moenibus ornes *Bentl.*
6 Poſt ingentia fata *Bentl.*
31 Nil intra eſt olea *Bentl.*
41 Vetereſne proboſque *Bentl.*
115 quod melicorum eſt
Promittunt melici *Bentl.*
145 Invecta licentia *Bentl.*
187 Verum equiti quoque *Bentl.*
188 Omnis ad ingratos oculos *Bentl.* inceſtos *Cunn.*
240 Lyſippo cuderet aera *Lamb.*

2 80 Non tacta ſequi veſtigia *Bentl.* cunctata *Cunn.*
81 Ingenium ſibi qui vacuas deſumſit Athenas
Ut ſtudiis annos ſeptem dedit, *Cunn.*
87 Pactus erat Romae conſulto Rhetor. *Bentl.*
89 Huic ut Mucius ille *Lamb.*
90 Qui minus argutos verſat *Bentl.*
92 Sacratumque novem Muſis *Bentl.*
176 Heredem alternis *Bentl.*
212 Quid te exemta levat *Bentl.*

Art Poet. 3 Membris; aut turpiter atrum *Sanad.*
45 In verbis etiam tenuis cautuſque ſerendis
Hoc amet, hoc ſpernat promiſſi carminis auctor *Bentl.*
59 Procudere nummum *Luis.*
60 Ut ſilvis folia privos mutantur *Bentl.*
65 Steriliſque palus prius *Bentl.* dudum *Cunn.*
68 Mortalia cuncta *Bentl.*
101 Ita flentibus adflent *Faber.*
113 Equiteſque patreſque cachinnum *Bentl.*

Scriptor

Art. Poet. Lin.

120 Scriptor. Homereum ſi forte } *Bentl.*
Scripta; inhonoratum ſi } *Creech.*

135 Unde pedem referre *Cunn.*

154 Si fautoris eges *Bentl.*

156 Mobilibuſque decor, maturis dandus et annis *Bentl.*

172 Spe lentus, iners, paviduſque futuri *Bentl.*

209 Laxior amplecti murus *Bentl.*

252 Adcreſcere jus ſit *Dunkin.*

260 In ſcenam miſſus *Marcilius.*

271 Nimium patienter utroſque *Cunn.*

276 ——plauſtris vexiſſe poemata Theſpis
Qui canerent *Bentl.*

337 Omne ſupervacuum *etc. delet* Bentl.

423 Et eripere arctis *Bentl.*

441 Et male ter natos incudi *Bentl.* formatos *Cunn.*

Typis JACOBI BETTENHAM.

25 Julii,
1749.

Directions to the Bookbinder for the Royal Paper.

N°. 1 to face the Title.
The Prince's Picture immediately after the Title.

2	to front Page	1.
3	— —	3.
4	— —	13.
5	— —	15.
6	— —	36.
7	— —	50.
8	— —	52.
9	— —	63.
10	— —	66.
11	— —	69.
12	— —	84.
13	— —	90.
14	— —	94.
15	— —	95.
16	— —	101.
17	— —	103.
18 }		
19 }	— —	108.
20	— —	110.
21	— —	115.
22	— —	122.
23	— —	133.
24	— —	134.
25	— —	155.
26	— —	163.

Cut off the Leaves M 1, 2, 3, and place them at the end of the firſt Volume, and put the ſecond Volume Title before Page 167.

27	to front Page	169.
28	— —	175.
29	— —	197.
30	— —	221.
31	— —	249.
32	— —	253.
33	— —	254.
34	— —	297.
35	— —	320.

Cancel Leaf D 3 cut off from Sheet Y.

Place the Deſcription of the Plates after the Dedication, then the Life of Horace, then the Preface.

2 to front Page 1.
3 — — 3.
4 — — 13.
5 — — 17.
6 — — 29.
7 — — 50.
8 — — 52.
9 — — 63.
10 — — 66.
11 — — 69.
12 — — 81.
13 — — 92.
14 — — 93.
15 — — 110.
16 — — 112.
17 — — 113.
18 — — 122.
19 — — 131.
20 — — 132.
21 — — 133.
22 — — 134.
23 — — 135.
24 — — 136.
25 — — 137.
26 — — 138.
27 — — 139.
28 — — 140.
29 — — 141.
30 — — 142.
31 — — 143.
32 — — 144.
33 — — 145.
34 — — 146.
35 — — 147.
36 — — 148.
37 — — 149.
38 — — 150.
39 — — 151.
40 — — 152.
41 — — 153.
42 — — 154.
43 — — 155.
44 — — 156.
45 — — 157.
46 — — 158.